

บทที่ 5

บทบาทของสืบะวัยสุ

การพัฒนาการศึกษาภาษาอาหรับของสืบะวัยสุในแคว้นอิรัก โดยเฉพาะใน อัลบัสเราะฮ์นั้น เป็นการศึกษาที่ท่านสามารถแสดงบทบาทและผลงานที่ปรากฏเห็นและแพร่ไปทั่วโลกทั้งในอดีตและปัจจุบัน อันเป็นผลงานที่ค้ำชูซึ่งมีบทบาทหลายประเด็นสำคัญดังนี้

5.1 บทบาทด้านการแต่งตั้งตำรา

นอกจากสืบะวัยสุมีบทบาทด้านการศึกษาและการสอน ท่านก็ได้มีบทบาทด้านการแต่งตั้งตำรา ซึ่งมีความโดดเด่นและไม่ธรรมดา เนื่องจากการแต่งตั้งตำราของท่านนั้น มีความแตกต่างจากการแต่งตั้งตำราของอุละมาอ์ที่ร่วมสมัยและยุคหลังต่อมาจากท่าน ไม่ว่าในยุคสมัยนั้น จะเป็นยุคที่มีค่านิยมและมีการชิงดีชิงเด่นด้านการแต่งตั้งตำราก็ตาม แต่การแต่งตั้งตำราของสืบะวัยสุ เป็นการแต่งตั้งที่รวดเร็ว ลึกถึง หรือเหมือนกับมีความมหัศจรรย์ที่ไม่อาจเชื่อได้ หรือ เป็นที่ตกตะลึง เพราะตำราของท่านกลายเป็นที่สนใจของบรรดาอุละมาอ์โดยรวม และเป็นที่ยอมรับ ซึ่งต่างก็ยกย่องและให้ความสำคัญต่อตำราของท่าน ดังนั้นบทบาทด้านการแต่งตั้งตำราของท่านจึงมีหลายด้านดังนี้

5.1.1 การใช้เวลาในการแต่งตั้งตำรา

สืบะวัยสุใช้เวลาในการแต่งตั้งตำราเร็วมาก ท่านได้แต่งตั้งตำราในลักษณะรูปเล่มหนา และใหญ่ ดังนั้นหลังจากอาจารย์ของท่าน อัลเคาะลีล เบ็น อะห์มัด เสียชีวิตก่อนท่าน 5 ปี ตามคำกล่าวของอับดุลสลามผู้ตรวจทานพิสูจน์ตำราของสืบะวัยสุว่า เราได้พิจารณาในตำราของสืบะวัยสุและเห็นอย่างชัดเจนว่า ในตำรานั้น มีคำกล่าวของสืบะวัยสุว่า “ เราหิมะฮฺลุลอฮฺ ” (ھـ) ھـ) ¹⁴⁷ หมายความว่า ขอให้พระองค์ทรงให้ความเมตตาแก่เขา (อัลเคาะลีล) ซึ่งสำนวนนี้ เป็นหลักฐานบ่งชี้ว่า สืบะวัยสุได้รับความรู้จากอัลเคาะลีล และได้แต่งตั้งตำราขึ้นหลังจากอัลเคาะลีลเสียชีวิตแล้ว อีกสำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นสำนวนที่สืบะวัยสุแต่งตั้งตำราหลังจากอัลเคาะลีลเสียชีวิตเช่นกัน เป็นหลักฐานที่รายงานในตำราฎะบะกุดของอิซฮุบบัยคีย์ว่า :

¹⁴⁷ เป็นคำขอวอนสำหรับบุคคลที่สิ้นชีวิตแล้ว ซึ่งมีความหมายว่า ขอให้พระองค์อัลลอฮฺทรงให้ความเมตตาแก่เขา

" وَسَمِعْتُ نَصْرًا يَخْكِي عَنْ أَبِيهِ قَالَ : قَالَ لِي سَيِّوِيهِ حِينَ أَرَادَ أَنْ يَصْعَ كِتَابَهُ : تَعَالَى حَتَّى نَتَّعَاوَنَ عَلَى إِحْيَاءِ عِلْمِ الْخَلِيلِ "

ความว่า : “ ฉันได้ยินท่านนัศร¹⁴⁸ ได้รายงานจากบิดาของท่านว่า ท่านสืบะวัยฮุได้ ร้องเรียกแก่ฉัน(บิดาของฉัน) ว่า มาที่นี่ เรามาช่วยฟื้นฟูความรู้ของอัลเคาะลีลด้วยกัน ” (al-Zubaidiy,n.d : 77)

อีกรายงานหนึ่งเล่าว่า :

" أَنَّهُ تَزَوَّجَ بِجَارِيَةٍ حَمَقَاءَ وَهُوَ فِي بَدَايَةِ عَمَلِ كِتَابِهِ وَتَصْنِيفِ أَوَائِلِ أَبْوَابِهِ فَكَانَ مُنْشَغَلًا عَنْهَا فِي التَّفَكُّرِ وَالْكِتَابَةِ فَتَرَصَّدَتْ خُرُوجُهُ إِلَى السُّوقِ فِي بَعْضِ حَوَائِجِهِ وَأَخَذَتْ جُدُوَّةٌ نَارًا فَطَرَحَتْهَا عَلَى الْكِتَابِ فَاخْتَرَقَتْ وَلَمَّا رَجَعَ سَيِّوِيهِ وَنَظَرَ إِلَى كُتُبِهِ وَهِيَ هَبَاءٌ أُغْمِيَ عَلَيْهِ أَسْفًا وَلَمَّا أَفَاقَ طَلَقَهَا وَعَادَ إِلَى تَصْنِيفِهِ مِنْ جَدِيدٍ "

ความว่า : “ ท่านนั้นได้แต่งงานกับทาสหญิงคนหนึ่งที่มีลักษณะโง่ทึม ขณะที่ท่าน กำลังเขียนตำราในเรื่องแรก ท่านกำลังมีความยุ่งยากในด้านกระบวนการคิดและการเขียน ภรรยาของท่านเฝ้าสังเกตการออกไปตลาดของท่านเพื่อจะซื้อสิ่งของที่มีความจำเป็นต่อการใช้ และภรรยาของท่านก็ได้ทำถ่านไฟลูกโซนตำราของท่าน ครั้นเมื่อท่านกลับมา ท่านก็เห็นตำรานั้น อยู่ในสภาพเป็นฝุ่นฟุ้ง ท่านก็หมดสติเป็นลมใส่เพราะเสียใจกับหนังสือที่ผู้เฝ้า และเมื่อฟื้นขึ้นท่านก็ได้หย่ากับภรรยาท่าน และกลับไปเขียนหนังสือใหม่ (al-Khafajiy,1414 : 1/132)

หลักฐานสามประการข้างต้น เป็นสิ่งที่บ่งชี้และยืนยันว่า สืบะวัยฮุได้แต่งตำรา ขึ้นมาในระยะเวลาไม่ถึง 5 ปี ทั้งนี้เนื่องจากท่านเสียชีวิตหลังการเสียชีวิตของอัลเคาะลีล เป็น อดะห์ มัดเพียง 5 ปี

¹⁴⁸ นัศร คือ อะลี เบ็น นัศร เบ็น อะลี อัลญะฮุญญะมียะ เป็นเพื่อนสนิทและวัยเดียวกันกับสืบะวัยฮุในการศึกษา ความรู้กับอัลเคาะลีล 187 ฮ.ศ. (Ibn Qutaibah,1353 : 138)

5.1.2 การอ้างอิงในการแต่งตำรา

ไม่มีข้อสงสัยใดๆว่า สิบะวัยฮุได้สืบทอดความรู้มาจากอัลเคาะลีลและจากบรรดาอาจารย์ของอัลเคาะลีล เช่นเดียวกับที่ท่านได้รับความรู้ด้านภาษาและหลักไวยากรณ์ศาสตร์จากบรรดาอัลลุมะฮะวีและอันนะหะวี๋ก่อนหน้าอัลเคาะลีล ผู้ที่ได้แต่งตำราด้านภาษาและหลักไวยากรณ์อาหรับมา หรือ ได้รับประโยชน์จากการรายงานและการอ้างอิงของอุละมาอูเหล่านั้น

อับดุลสลาม ฮารุน ผู้พิสูจน์ตำราของสิบะวัยฮุกล่าวว่า เราไม่ใช่เรื่องแปลกเลยที่อิบนุ อันนะดีมกล่าวว่า :

"اجْتَمَعَ عَلَى صُنْعَةِ كِتَابِ سِيَّوِيهِ اِثْنَانِ وَارْبَعُونَ اِنْسَانًا مِنْهُمْ سِيَّوِيهِ، الْاَصُولُ وَالْمَسَائِلُ لِلْخَلِيلِ "

ความว่า : “ บรรดาอุละมาอูจำนวน 42 ท่าน และหนึ่งในนั้น คือ สิบะวัยฮุเองได้ร่วมกันสร้างตำราของสิบะวัยฮุ ส่วนรากฐาน (الأصول) และประเด็นปัญหาต่างๆ (المسائل) ทั้งหมดนั้นเป็นความรู้ที่สืบทอดมาจากเคาะลีล ” (Ibn al-Nadīm, 1348 : 76)

หลักฐานนี้มีได้มีความหมายว่า สิบะวัยฮุไม่มีความบกพร่องในการแต่งตำรา แต่เป็นหลักฐานที่อธิบายถึงความแท้จริงในเรื่องความรู้ของสิบะวัยฮุที่ท่านได้รับมาจากความมานะอุตสาหะของบรรดาอุละมาอูก่อนหน้าท่าน เช่นเดียวกับการแต่งตำรา ท่านได้อ้างอิงความรู้จากบรรดาอุละมาอูเหล่านั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ว่า ท่านจะมีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านภาษาและหลักไวยากรณ์อย่างสมบูรณ์หากท่านไม่ได้รับการสืบทอดความรู้จากบรรดาอุละมาอูในยุคก่อน ผู้ที่วางรากฐานของภาษาอาหรับ หลักไวยากรณ์อาหรับและประเด็นปัญหาต่างๆในการอนุমান (القياس) และการหาเหตุผล หรือ การแสดงเหตุผล

ส่วนด้านหลักฐานที่ใช้ในการแต่งตำรา สิบะวัยฮุได้อ้างอิงหลักฐานจากอัลกุรอานตามแนวทางการอ่านอัลกุรอานทั้งหมด (جميع القراءات) และอ้างอิงจากคำประพันธ์อาหรับทั้งร้อยกรองร้อยแก้วและอ้างอิงหลักฐานจากการอนุমান (القياس) ซึ่งหลักฐานทั้งสามอย่างนี้ เป็นพื้นฐานของสิบะวัยฮุที่วางรากฐานของภาษาและไวยากรณ์อาหรับ ส่วนหลักฐานจากหะดีษนั้น ดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่มีข้อขัดแย้งกันระหว่างอุละมาอูในประเด็นที่ว่า ท่านได้อ้างอิงหลักฐานจากหะดีษหรือไม่ ? ซึ่งบางคนนั้นกล่าวว่า ท่านไม่ได้อ้างอิงหลักฐานจากหะดีษ เนื่องจากท่านเห็นว่าอุละมาอูส่วนใหญ่อนุญาติให้รายงานหะดีษด้วยความหมาย โดยที่ไม่ต้องกล่าวถึงตัวบทหะดีษ

สอดคล้องกับสิ่งที่ได้กล่าวไว้ในบทบาทการศึกษาของท่านที่ว่า ท่านมีความเข้มงวดและมีความละเอียดอ่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการรายงานหะดีษ

อิบนุ อัลบะฏอญ์ออกกล่าวว่า ส่วนหะดีษนั้น แท้จริง สิบะวัยซุไม่ได้นำมาอ้างอิงเป็นหลักฐานในการวางรากฐานด้านภาษา หรือ หลักไวยากรณ์ เพียงแต่ท่าน ได้ยึดมั่นกับอัลกุรอานและคำกล่าวจากชาวอาหรับผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ

อะบู หัยยานกล่าวตามอิบนุ อัลบะฏอญ์ว่า แท้จริง อิบนุ มาลิกอันอันนะหะวีได้มีความขัดแย้งกับสิบะวัยซุ ซึ่งอิบนุมาลิกได้อ้างอิงหะดีษเป็นหลักฐานในการวางรากฐานด้านหลักไวยากรณ์ แต่ความจริงแล้วสิบะวัยซุก็ได้อ้างอิงหลักฐานจากหะดีษเช่นกันตามที่มะหฺมุด ฟีฏาลกล่าวไว้ว่า สิบะวัยซุเป็นผู้นำ และเป็นทีภาคภูมิใจของบรรดาอันนะหะวี ไม่มีหลักไวยากรณ์ใดหากไม่มีสิบะวัยซุ และตำราของท่านนั้นเต็มไปด้วยหะดีษของท่านนบี ﷺ และมะหฺมุด ฟีฏาล อธิบายอีกว่า เราไม่เห็นด้วยกับความเห็นที่กล่าวว่า สิบะวัยซุไม่ได้อ้างอิงหลักฐานจากหะดีษ เพียงแต่สิบะวัยซุไม่ได้บอกสายรายงานหะดีษในการอ้างอิงนั้นถึงนบี ﷺ เช่นเดียวกับการประพันธ์ ท่านก็ไม่ได้พาดพิงบทประพันธ์นั้นถึงผู้แต่ง ดังนั้นท่านจึงเป็นผู้นำแห่งอันนะหะวี และอัลลูฆะเราะวีที่รักษาความซื่อสัตย์ (صِدْقًا) และรักษาความเชื่อถือของตนเอง ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงไม่พาดพิงการประพันธ์ถึงผู้ประพันธ์ เช่นเดียวกับการไม่พาดพิงสายรายงานถึงท่านนบี ﷺ เนื่องจากกลัวว่า หะดีษที่รายงานนั้น มีหลายสายรายงานที่ท่านอ่านผิดพลาด

ดังนั้นสิบะวัยซุได้อ้างอิงหลักฐานจากหะดีษในการแต่งคำตามสำนวนที่ท่านได้กล่าวไว้ในตำราของท่าน ซึ่งมีสำนวนคำกล่าวของท่านที่เหมือนกับตัวบทหะดีษดังนี้

1 สิบะวัยซุกล่าวว่า :

((لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ))

ความว่า : “ ไม่มีความพยายามในการเปลี่ยนแปลงและพลังอำนาจใดๆ นอกจากอัลลอฮ์ผู้ทรงสูงส่งและผู้ทรงเกรียงไกร ”

ในหะดีษที่รายงานโดยอับดุลเราะชาฎุ รายงานจาก มะอุมัร รายงานจาก ยะหฺยา เป็นอะบี กะษีร จากชายคนหนึ่งกล่าวว่า :

((لَمَّا قَالَ الْمُؤَدَّدُ : حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ ، قَالَ : لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ ، ثُمَّ قَالَ : هَكَذَا سَمِعْنَا نَبِيَّكُمْ ﷺ يَقُولُ))

(عبد الرزاق، ١٤٠٣ : ١/٤٨٠)

ความว่า : “ ครั้งเมื่อผู้ประกาศเชิญชวนไปรู้การละหมาดได้กล่าว ว่า “ จงรีบเร่งมาสู่การละหมาด จงรีบเร่งมาสู่ความสำเร็จกันเถิด ” ชายคนนั้นกล่าวว่า “ ไม่มี ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงและ พลังอำนาจใด นอกจากอัลลอฮ์ผู้ทรงสูงส่งและผู้ทรงเกรียงไกร หลังจากนั้น เขาก็ได้กล่าวอีกว่า เราได้ฟังท่านนบี ﷺ กล่าวเช่นนี้ แหะละ ”

(*Abd al-Razāq,1403 : 1/480)

2 สิบะวัยสุกล่าววว่า :

" أَوْ شَاهِدَاكَ أَوْ يَمِينُهُ "

ความว่า : “ หรือเขาทั้งสองเป็นพยานแก่เจ้า หรือการสาบานของเขา ”

ในหะดีษรายงานจากอับดุลลอฮ์ ﷺ ว่า :

((مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ يَسْتَحِقُّ بِهَا مَالًا ، وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ ، لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ . فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَصْدِيقَ ذَلِكَ : ﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا - عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ ثُمَّ إِنَّ الْأَشْعَثَ بْنَ قَيْسٍ خَرَجَ إِلَيْنَا فَقَالَ : مَا يُحَدِّثُكُمْ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ ؟ قَالَ : فَحَدَّثَنَا ، قَالَ : فَقَالَ : صَدَقَ ، لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ أَنْزَلَ ، كَانَتْ بَيْنِي وَبَيْنَ رَجُلٍ خُصُومَةٌ فِي بَيْتٍ ، فَاخْتَصَمْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ شَاهِدَاكَ أَوْ يَمِينُهُ قُلْتُ : إِنَّهُ إِذَا يَخْلِفُ وَلَا يُبَالِي ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ يَسْتَحِقُّ بِهَا مَالًا ، هُوَ فِيهَا فَاجِرٌ ، لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ . فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَصْدِيقَ ذَلِكَ ، ثُمَّ أَقْرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ :

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا - إِلَى - وَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾

(البخاري، ١٤٢٢ : ١٦٠/٩)

ความว่า : “ ผู้ใดสาบานในการเป็นพยานเท็จ หวังกรรมสิทธิ์ใน
ทรัพย์สิน และจากการกระทำของเขาผู้นั้น ถือว่าเขาเป็นคนชั่ว
เขาจะได้พบกับอัลลอฮ์ในสภาพดังที่พระองค์ทรงโกรธกริ้วต่อ
เขา และอัลลอฮ์ได้ประทานอาযะฮ์เป็นการยืนยันความถูกต้องใน
สิ่งดังกล่าวในอาযะฮ์ที่มีความว่า : “ แท้จริงบรรดาผู้ที่นำสัญญา
ของอัลลอฮ์และการสาบานของพวกเขาไปขายด้วยราคาอัน
เล็กน้อยนั้น ชนเหล่านี้แหละไม่มีส่วนได้ใดๆแก่พวกเขาในวัน
ปรโลก และอัลลอฮ์จะไม่ทรงพูดแก่พวกเขา และจะไม่ทรง
มองดูพวกเขาในวัน กิยามะฮ์ และจะไม่ทำให้พวกเขาสะอาดด้วย
และพวกเขาจะได้รับโทษอันเจ็บแสบ ” หลังจากนั้นอัลอฮัย
เป็น กุญฮ์ออกมาหาเรา (อับดุลลอฮ์) และถามว่า ท่านอะบู อับ
ดุลเราะห์มานไม่ได้เล่าให้แก่เจ้าฟังสิ่งใดคอกหรือ ? ท่านอับ
ดุลลอฮ์ได้กล่าวว่า ดังนั้นเราจึงได้รายงาน (หะดีษดังกล่าว) แก่
เขา (อัลอฮัย) ได้กล่าวว่า สิ่งที่ท่านรายงานมานั้น เป็นความจริง
ข้าของสาบานต่ออัลลอฮ์ แท้จริงอาযะฮ์ดังกล่าวถูกประทานใน
กรณีของฉัน ซึ่งมีการทะเลาะกันระหว่างฉันกับชายคนหนึ่งใน
ประเด็นเกี่ยวกับบ่อน้ำบ่อหนึ่ง พวกเราจึงได้ไปหาเราะสูลุลลอฮ์
และท่านกล่าวว่า จงนำพยานของเจ้าทั้งสอง หรือ การสาบานของ
เขา ฉันตอบว่า หากเขาสาบานโดยที่เขาไม่สนใจแยะแสะว่าการ
สาบานนั้นจะจริงหรือเท็จหละ ! ท่านเราะสูลตอบว่า ผู้ใดสาบาน
เท็จเพื่อหวังกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ผู้นั้นเป็นคนชั่ว เขาจะได้พบ
กับอัลลอฮ์ในสภาพที่พระองค์ทรงโกรธกริ้วต่อเขา ดังนั้น
และอัลลอฮ์ได้ประทานอาযะฮ์ดังกล่าวเพื่อยืนยันความจริงของ
การสาบานเช่นนั้น หลังจากนั้น ท่านนบีก็ได้อ่านอาযะฮ์นี้ ”

(al-Bukhāriy, 1422 : 9/160)

อัลลอฮ์ตรัสไว้เพื่อเป็นความจริงต่อการ โกรธกริ้วนั้นว่า :

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾

(آل عمران : ๗๗)

ความว่า : “ แท้จริงบรรดาผู้ที่นำสัญญาของอัลลอฮ์และการสาบานของพวกเขาไปขายด้วยราคาอันเล็กน้อยนั้น คนเหล่านี้แหละไม่มีส่วนได้ใดๆแก่พวกเขาในวันปรโลก และอัลลอฮ์จะไม่ทรงพูดแก่พวกเขา และจะไม่ทรงมองดูพวกเขาในวันกิยามะฮ์ และจะไม่ทำให้พวกเขาสะอาดด้วยและพวกเขาจะ ได้รับโทษอันเจ็บแสบ ”

(อัลอิมรอน : 77)

3 สิบะวัยฮุกกล่าวว่ :

" وَتَخَلَعُ وَتَتْرُكُ مَنْ يَفْجُرُكَ "

ความว่า : “ เราจะสลัดและละทิ้งผู้ที่ประพฤติชั่วต่อท่าน ”
(Sibawayh, 1408 : 1/74)

ในหะดีษรายงานโดยอะบูรอฟีอ์เล่าว่า :

((صَلَّيْتُ خَلْفَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ الصُّبْحِ فَقَنَتَ بَعْدَ الرُّكُوعِ ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ : اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْتَعِينُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنُثْنِي عَلَيْكَ ، وَلَا نَكْفُرُكَ ، وَنُؤْمِنُ بِكَ ، وَتَخَلَعُ وَتَتْرُكُ مَنْ يَفْجُرُكَ ، اللَّهُمَّ إِنَّا نَعْبُدُكَ ، وَلَكَ نُصَلِّي وَنَسْجُدُ ، وَإِلَيْكَ نَسْعَى وَنَخْفِدُ ، وَنَرْجُو رَحْمَتَكَ ، وَنَخَافُ عَذَابَكَ إِنَّ عَذَابَكَ بِالْكَافِرِينَ مُلْحَقٌ ، اللَّهُمَّ عَذَّبِ الْكَافِرَةَ ، وَأَلْقِ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ ، وَخَالَفَ بَيْنَ كَلِمَتِهِمْ ، وَأَنْزَلَ عَلَيْهِمُ رِجْزَكَ

وَعَذَابِكَ ، اللَّهُمَّ عَذِّبِ الْكُفْرَةَ أَهْلَ الْكِتَابِ الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن
سَبِيلِكَ ، وَيَكْذِبُونَ رُسُلَكَ ، وَيُقَاتِلُونَ))

(عبدالرزاق، ۱۴۰۳ : ۱۱۰/۳)

ความว่า : “ ฉันได้ละหมาดศุบหฺข้างหลังท่านอุมัรฺ เป็น อัลคอฎฎี
อบ และท่านอ่านคูอาร์กุนุดหลังจากการรูกูอฺ (ค่านับลง) และฉัน
ได้ฟังท่านกล่าวคูอาร์ว่า “ ข้าแต่พระองค์ แท้จริงเราได้ขอความ
ช่วยเหลือจากท่านพระองค์ เราออกภัยโทษต่อท่านพระองค์และ
เราได้กล่าวสรรเสริญต่อท่าน เราจะไม่เนรคุณต่อท่าน เราศรัทธา
ต่อท่าน และเราสละและละทิ้งผู้ที่พดิดชั่วต่อท่าน ข้าแต่พระองค์
ยังพระองค์เท่านั้นเราเคารพภักดี(อิบาดะฮฺ) สำหรับพระองค์
เท่านั้น เราละหมาดและสบูุด (กราบ) และต่อพระองค์เท่านั้นเรา
แสวงหาและพยายาม เราหวังความเมตตาจากพระองค์ และเรา
หวาดกลัวโทษของพระองค์ แท้จริงโทษของพระองค์นั้น คู่ควร
เฉพาะบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาเท่านั้น ข้าแต่พระองค์ ขอพระองค์
จงรณามบรรดาผู้ปฏิเสธ จงบันดาลให้ในหัวใจของพวกเขา
มีความหวาดกลัว จงบังเกิดความขัดแย้งระหว่างพวกเขา จงทรง
ให้พวกเขาได้รับความเลวร้ายและความเจ็บปวดจากพระองค์ ข้าแต่
พระองค์ จงลงโทษบรรดาผู้ปฏิเสธทั้งหลาย บรรดาชาวคัมภีร์ผู้
ขัดขวางเส้นทางของพระองค์ ผู้ที่กล่าวเท็จและทำสงครามกับ
บรรดาศาสนทูตของพระองค์ ”

(‘Abd al-Razāq, 1403 : 3/110)

4 สิบะวัยฮุกกล่าวว่:

((فِدَاءُ لَكَ أَبِي وَأُمِّي))

ความว่า : “ ด้วยบิดาและมารดาของข้า ข้าขอถวายชีวิตแด่ท่าน ”

ในหะดีษรายงานว่ :

((عَلَيَّ أَفْعُدُ فَقَدْ عَرَفَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ مَقَامَكَ وَبَيْتَكَ، وَقَامَ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، فَقَالَا: يَا عُكَّاشَةُ أَلَيْسَ تَعْلَمُ أَنَّ سِبْطًا رَسُولَ اللَّهِ،؟ فَالْقِصَاصُ مِنَّا كَالْقِصَاصِ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، فَقَالَ لَهُمَا ﷺ: أَفْعُدَا يَا فُرَّةَ عَيْبِي، لَا نَسِيَّ اللَّهُ لَكُمْ هَذَا الْمَقَامَ، ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: يَا عُكَّاشَةُ اضْرِبْ إِنْ كُنْتَ ضَارِبًا، فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ضَرَبْتَنِي وَأَنَا حَاسِرٌ عَنْ بَطْنِي، فَشَكَفَ عَنْ بَطْنِهِ ﷺ، وَصَاحَ الْمُسْلِمُونَ بِالْبُكَاءِ، وَقَالُوا: أَتَرَى عُكَّاشَةَ ضَارِبَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ؟ فَلَمَّا نَظَرَ عُكَّاشَةُ إِلَى بَيَاضِ بَطْنِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَأَنَّهُ الْقَابِطِيُّ، لَمْ يَمْلِكْ أَنْ كَبَّ عَلَيْهِ وَقَبَّلَ بَطْنَهُ، وَهُوَ يَقُولُ: فِدَاءُ لَكَ أَبِي وَأُمِّي، وَمَنْ يُطِيقُ نَفْسَهُ أَنْ يَقْتَصِرَ مِنْكَ؟ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: إِمَّا أَنْ تَضْرِبَ، وَإِمَّا أَنْ تَعْفُو، فَقَالَ: قَدْ عَفَوْتُ، فَقَالَ: قَدْ عَفَوْتُ عَنْكَ رَجَاءً أَنْ يَعْفُوَ اللَّهُ عَنِّي فِي الْقِيَامَةِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَفِيقِي فِي الْجَنَّةِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا الشَّيْخِ، فَقَامَ الْمُسْلِمُونَ، فَجَعَلُوا يُقْبَلُونَ مَا بَيْنَ عَيْبِي عُكَّاشَةَ، يَقُولُونَ: طُوبَى لَكَ، نِلْتَ الدَّرَجَاتِ الْعُلَى وَمُرَافَقَةَ رَسُولٍ))

(الطبراني، ١٤٠٥: ١/٣)

ความว่า : “ โอ้ อะลี จงนั่งเถิด แท้จริงอัลลอฮ์นั้นทรงรู้ตำแหน่ง และเจตนากรรมของเจ้า และท่านอัลหะสันกับอัลหุสัยนุได้ขึ้น พลาทกล่าววว่า โอ้ อุกาชะฮ์เอ๋ย ท่านไม่ทราบหรือว่า ฉัน คือ หลานของเราะสูดลอลฮ์ ? การเอาคีนจากเรานั้น เหมือนกับการ เอาคีนจากเราะสูดลอลฮ์ ﷺ และท่านนบี ﷺ กล่าวแก่หลานทั้งสองว่า จงนั่งเถิดเจ้าทั้งสอง โอ้ผู้เป็นขวัญตาฉัน อัลลอลฮ์ไม่ทรงลืม ตำแหน่งสำหรับเจ้าทั้งสองหรือก หลังจากนั้นท่านนบีกกล่าววว่า โอ้ อุกาชะฮ์ จงตีเถิด หากเจ้านั้นเป็นผู้ตีอูกาชะฮ์กกล่าววว่า โอ้ เราะ สูดลอลฮ์ ﷺ ท่านจะตีฉันขณะที่ท้องของมัดตรีง (อิด โรย) และ ท่านอูกาชะฮ์ได้เปิดคูล์องของท่านนบี ﷺ และบรรดามุสลิมจึง ได้ร้องไห้กันระงม และพวกเขา กล่าววว่า มิได้เห็นหรือท่านอูกา ชะฮ์ผู้ตีเราะสูดลอลฮ์ ? และเมื่ออูกาชะฮ์เห็นความขาวของท้อง

ท่านนบี ﷺ เหมือนกับอัลกิบาฎีย์¹⁴⁹ ท่านไม่สามารถที่จะทำอะไรได้ ทันใดนั้นท่านได้จับท้องของท่านนบีพลางกล่าวว่า ด้วยบิดาและมารดาของข้า ข้าขอถวายชีวิตแด่ท่าน ผู้ใดเล่าที่สามารถจะลงโทษท่านได้? ท่านนบี ﷺ กล่าวแก่อุกาชะฮฺว่า เจ้านั้นจะดีหรือจะให้หอกัย อุกาชะฮฺตอบว่า ฉันให้อภัย โดยฉันหวังว่าอัลลอฮฺจะทรงอภัยโทษให้แก่ฉันในวันกิยามะฮฺ ท่านนบีกล่าวว่า ผู้ใดที่ต้องการเห็นเพื่อนสนิทที่อยู่เคียงข้างฉันในสวนสวรรค์ในวันกิยามะฮฺ จงดูชายผู้นี้เถิด ดังนั้นบรรดามุสลิมได้ยืนและจูบระหว่างดาทั้งสองข้างของอุกาชะฮฺพลางกล่าวว่า คุณนั้น โชคดีมาก คุณได้อยู่ในสวรรค์ชั้นสูงเคียงข้างท่านนบี ”

(al-Ṭabarāniy, 1405 : 3/101)

5 สิบะวัยฮฺกล่าวว่า :

((لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ))

ความว่า : “ ฉันขอรับคำเชิญชวนของท่าน (โ้ออัลลอฮฺ) และฉันยินดีปฏิบัติตามเพื่อความสุขของท่าน ”

ในหะดีษรายงานจากอับดุลลอฮฺ เป็น อุมร์เล่าว่า :

((أَنَّ تَلِيَّةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ، وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ يَزِيدُ فِيهَا لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ وَالْحَيْرُ بِيَدَيْكَ لَبَّيْكَ وَالرَّغْبَاءُ إِلَيْكَ وَالْعَمَلُ))

(مالك، ١٤٢٥ : ٤٨٤/٣)

ความว่า : “ สำนวนตลบียะฮฺของท่านนบีนั้น คือ สำนวนที่มีความหมายว่า “ ข้าได้ตอบรับคำเชิญชวนของพระองค์แล้ว ข้าแด่พระองค์อัลลอฮฺ ข้าได้ตอบรับคำเชิญชวนของพระองค์แล้ว ไม่มี การตั้งภาคีใดๆแก่พระองค์ ข้าตอบรับคำเชิญชวนของพระองค์

¹⁴⁹ อัลกิบาฎีย์ เป็นคำนัยยะ คือ ชาวกิบาฎีย์ แพนจากความหมายว่า สวย หรือ หล่อ

แล้ว แท้จริงมวลการสรรเสริญ มวลลาภปัจจัยและมวลอำนาจ
ทั้งหลาย เป็นของพระองค์ ไม่มีการตั้งภาคีใดๆแก่พระองค์ ”
และท่านอับดุลลอฮ์ บุตรของอุมร์ ได้เพิ่มคำที่มีความหมายว่า ข้า
ได้ตอบรับคำเชิญชวนของพระองค์และความสุขสวัสดิ์แก่
พระองค์ สิ่งดีงามทั้งปวง อยู่ในพระหัตถ์ของพระองค์ ข้าได้ตอบ
รับคำเชิญชวนของพระองค์แล้ว ความต้องการและการกระทำนั้น
เพื่อพระองค์ ”

(Mālik, 1425 : 3/484)

6 สิบะวัยฮุกกล่าวว่า:

((لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يَقُولَ : مُطِرْنَا بِنَوْءٍ كَذَا))

ความว่า : “ เป็นการไม่บังควรสำหรับผู้ที่กล่าวว่า ฝนตกลง
มาแก่เรานั้นเพราะดาวดวงนั้น ”

ในหะดีษรายงานจากซัยดฺ เบ็น คอลิดกล่าวว่า :

((صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَلَاةَ الصُّبْحِ بِالْحُدَيْبِيَّةِ عَلَى إِثْرِ سَمَاءَ
كَانَتْ مِنَ اللَّيْلِ فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ : أَتَدْرُونَ مَاذَا
قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ : قَالَ أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي
مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ بِي فَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِفَضْلِ وَرَحْمَتِهِ فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي
كَافِرٌ بِالْكَوَاكِبِ وَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِنَوْءٍ كَذَا وَكَذَا فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي
مُؤْمِنٌ بِالْكَوَاكِبِ))

(مالك، ١٤٢٥ : ٨٩/٢)

ความว่า : “ เราะฮุสลุลอฮ์ ﷺ ละหมาดศุบหุกับพวกเราที่หุดีบียะฮ์
ขณะที่คืนนั้นมีร่องรอยของฝนตก เมื่อท่านเสร็จจากการ
ละหมาด ท่านได้หันหน้าไปทางผู้คนและถามว่า พวกท่านทราบ
ไหมว่าอัลลอฮ์ได้ตรัสอะไรไว้บ้าง พวกเขาตอบว่า อัลลอฮ์และ
เราะฮุสลุของพระองค์นั้นรอบรู้ยิ่งกว่า ท่าน (เราะฮุสลุ) กล่าวว่า
พระองค์ตรัสว่า เข้าเวลาเช้าบ่าวของฉันเป็นผู้ศรัทธาต่อฉันและ
เป็นผู้เณรคุณต่อฉัน ส่วนผู้ที่กล่าวว่า ฝนตกแก่เรานั้น เนื่องจาก

ความประเสริฐและเป็นความเมตตาของพระองค์อัลลอฮ์ ด้วยเหตุดังกล่าว เขาจึงเป็นผู้ศรัทธาต่อฉันและเป็นผู้ปฏิเสธต่อมวลหมู่ดาวทั้งหลาย ส่วนผู้ที่กล่าวว่า ผันที่ตกลงแก่เรานั้น ก็เนื่องจากอิทธิพลของดาวดวงนั้น ดวงนี้ ดังนั้นแหละ เขาคือ ผู้เนรคุณต่อฉันและเป็นผู้ศรัทธาต่อมวลหมู่ดาวเหล่านั้น ”

(Mālik, 1425 : 2/98)

7 สิบะวัยฮุกกล่าวว่า :

((كُلُّ مَوْلُودٍ يُؤَدُّ عَلَى الْفِطْرَةِ))

ความว่า : “ ทารกที่ถูกกำเนิดมานั้น ทุกคนล้วนถูกกำเนิดมาในสภาพที่บริสุทธิ์ ” (Sibawayh, 1408 : 2/393)

ในหะดีษรายงานจากอะบู ฮุรัยเราะฮ์ว่า:

((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ كُلُّ مَوْلُودٍ يُؤَدُّ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ، قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ الَّذِي يَمُوتُ وَهُوَ صَغِيرٌ، قَالَ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ))

(مالك، ١٤٢٥ : ٢/٢٣٦)

ความว่า : “ ท่านเราะฮ์ฮุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า ทารกที่ถูกกำเนิดมานั้น ทุกคนล้วนถูกกำเนิดมาในสภาพที่บริสุทธิ์ และบิดามารดาของเขาทั้งสองนั้นได้ทำให้เขาเป็นยิว หรือ คริสต์ พวกเขาถามว่า โอ้ ท่านเราะฮ์ฮุลลอฮ์ ท่านไม่เห็นดอกหรือ ผู้ที่เสียชีวิตในขณะที่เขายังเล็กอยู่ ท่านเราะฮ์ฮุลลอฮ์ กล่าวว่า อัลลอฮ์ทรงรอบรู้ยิ่งในสิ่งที่พวกเขาได้กระทำ ”

(Mālik, 1425 : 2/236)

8 สิบะวัยฮุกกล่าวว่า :

" إِنَّ اللَّهَ يَنْهَأكُمْ عَنْ قَيْلٍ وَقَالَ "

ความว่า : “ แท้จริงอัลลอฮ์นั้นทรงห้ามปรามพวกเจ้าจากการกล่าวว่ามีคนกล่าวไว้ว่า หรือ คนคนนั้นกล่าว ” (Sibawayh,1408 : 3/268)

ในหะดีษรายงานจากอะรอกว่า :

((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ : ((إِنَّ اللَّهَ يَنْهَأكُمْ عَنْ قِيلٍ وَقَالَ وَإِضَاعَةَ الْمَالِ وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ))

(القضاعي، ١٤٠٧، ١٦٤/٤)

ความว่า : “ ท่านเราะสูลุลลอฮ์กล่าวว่า แท้จริงอัลลอฮ์ทรงห้ามพวกเจ้าจากการกล่าวว่ามีคนกล่าวไว้ว่า และคนคนนั้นได้กล่าวไว้ว่า และพระองค์ยังได้ทรงห้ามพวกเจ้าจากการฟุ่มเฟือยในการใช้จ่ายทรัพย์สินและจากการมาก(เกินเลย) ในการซักถาม ”

(al-Qudā'iyy,1407 : 4/164)

9. สิบะวัยฮ์กล่าวว่า :

" يا نومان "

ความว่า : “ โอ้ ผู้หนีทรา ”

ในหะดีษรายงานจากอิบรอฮีม อัลดัยมีฮ์รายงานจากบิดาของท่านว่า :

((كُنَّا عِنْدَ حُدَيْفَةَ فَقَالَ رَجُلٌ لَوْ أَدْرَكْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَاتَلْتُ مَعَهُ وَأَبْلَيْتُ فَقَالَ حُدَيْفَةُ أَنْتَ كُنْتَ تَفْعَلُ ذَلِكَ لَقَدْ رَأَيْتُنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَيْلَةَ الْأَحْزَابِ وَأَخَذْتُنَا رِيحٌ شَدِيدَةٌ وَقُرَّ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَلَا رَجُلٌ يَأْتِينِي بِخَيْرِ الْقَوْمِ جَعَلَهُ اللَّهُ مَعِيَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَسَكَّنَا فَلَمْ يُجِبْهُ مِنَّا أَحَدٌ ثُمَّ قَالَ أَلَا رَجُلٌ يَأْتِينَا بِخَيْرِ الْقَوْمِ جَعَلَهُ اللَّهُ مَعِيَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَلَمْ يُجِبْهُ مِنَّا أَحَدٌ ثُمَّ قَالَ أَلَا رَجُلٌ يَأْتِينَا بِخَيْرِ الْقَوْمِ جَعَلَهُ اللَّهُ مَعِيَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَسَكَّنَا فَلَمْ يُجِبْهُ مِنَّا أَحَدٌ فَقَالَ فَمَا يَا حُدَيْفَةُ فَأْتِنَا بِخَيْرِ الْقَوْمِ فَلَمْ أَجِدْ بَدَأَ إِذْ دَعَانِي بِاسْمِي أَنْ أَقُومَ قَالَ إِذْ هَبْتُ فَأْتِنِي بِخَيْرِ الْقَوْمِ وَلَا تَدْعُرْهُمْ عَلَيَّ فَلَمَّا وَلَّيْتُ مِنْ عِنْدِهِ جَعَلْتُ كَأَنَّمَا أَمْشِي فِي

حَمَامٍ حَتَّىٰ أَتَيْتُهُمْ فَرَأَيْتُ أَبَا سُفْيَانَ يُصَلِّي ظَهْرَهُ بِالنَّارِ فَوَضَعْتُ
 سَهْمًا فِي كَيْدِ الْقَوْسِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَرْمِيَهُ فَذَكَرْتُ قَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ
 وَلَا تَدْعُرْهُمْ عَلَيَّ وَلَوْ رَمَيْتُهُ لِأَصَبْتُهُ فَرَجَعْتُ وَأَنَا أَمْشِي فِي مِثْلِ
 الْحَمَامِ فَلَمَّا أَتَيْتُهُ فَأَخْبِرْتُهُ بِخَبْرِ الْقَوْمِ وَفَرَعْتُ فَرَزْتُ فَأَلْبَسَنِي رَسُولُ
 اللَّهِ ﷺ مِنْ فَضْلِ عِبَادَةٍ كَانَتْ عَلَيْهِ يُصَلِّي فِيهَا فَلَمْ أَزَلْ نَائِمًا حَتَّىٰ
 أَصْبَحْتُ فَلَمَّا أَصْبَحْتُ قَالَ قُمْ يَا نَوْمَانُ))

(مسلم، ۱۳۷۹ : ۲۶۶/۹)

ความว่า : “ ในขณะที่เรายู่กับหุัยยะฮะฮะ มีชายผู้หนึ่งได้กล่าวว่า หากฉันได้อยู่ร่วมสมัยกับท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ แน่นอนฉันจะยอมสู้รบและยอมยกดาบพร้อมกับท่าน หุัยยะฮะฮะถามว่า ท่านจะยอมทำอย่างนั้นหรือ ? แท้จริงฉันได้เห็นในขณะที่ฉันอยู่กับท่านนบีในคืนสงครามอัลอะฮ์ซาบ ในขณะที่พวกเรากำลังโดนพายุพัดกระหน่ำอย่างหนัก ท่านนบีถามว่า มีใครผู้ใดจะไปสืบข่าวของศัตรูให้แก่ฉัน ซึ่งอัลลลอฮ์จะทรงให้เขาผู้นั้นได้พำนักอยู่พร้อมกับฉันในวันกิยามะฮ์ พวกเราเจียบไม่มีใครสักคนในหมู่พวกเราตอบท่าน ท่านนบีถามต่ออีกว่า มีใครผู้ใดที่จะไปสืบข่าวศัตรูให้แก่เรา อัลลลอฮ์จะทรงให้เขาผู้นั้นได้พำนักอยู่พร้อมกับเราในวันกิยามะฮ์ พวกเราเจียบไม่มีใครสักคนในหมู่พวกเราตอบท่าน หลังจากนั้นท่านนบีถามต่ออีกว่า มีใครผู้ใดที่จะไปสืบข่าวศัตรูให้แก่เรา อัลลลอฮ์จะทรงให้เขาผู้นั้นได้พำนักอยู่พร้อมเราในวันกิยามะฮ์ พวกเราเจียบไม่มีใครสักคนในหมู่พวกเราตอบท่าน ท่านนบีจึงกล่าวว่า ลูกขึ้นเถิด โอ้หุัยยะฮะฮะท่านจงไปสืบข่าวและกลับมารายงานข่าวของศัตรูให้แก่เรา ฉัน (หุัยยะฮะฮะ) จะไม่มีหนทางที่จะหลีกเลี่ยงเมื่อท่านนบีได้เรียกขานโดยระบุชื่อของฉันฉันจึงลุกขึ้น ท่านนบีกล่าวว่า ท่านไปเถิดหุัยยะฮะฮะและมาบอกข่าวของศัตรูให้แก่เรา และเจ้าจงอย่าให้พวกมันรู้ตัวเกี่ยวกับฉันและเมื่อฉันวิ่งไปสืบข่าว ฉันรู้สึกเหมือนกับฉันเดินเหมือนนกพิราบ จนกระทั่งฉันสืบพวกของศัตรู ฉันเห็นอะบูซุฟยานกำลังหันหลังผิงไฟ และฉันได้หยิบลูกธนูวางไว้ในคันของมันเพื่อจะยิงเขาพลันฉันนึกถึงคำกล่าวของท่านนบีที่ว่า เจ้าจงอย่าให้พวก

มันรู้ความเคลื่อนไหวของฉัน ซึ่งหากฉันยังมีมัน แน่แน่นอนมันจะโค่นลูกธนูนั้น ดังนั้น ฉันจึงกลับมาเหมือนนกพิราบเช่นกัน และฉันได้บอกข่าวความเคลื่อนไหวของศัตรูแก่ท่านนบี ฉันรู้สึกโล่งอกและสบายใจ ท่านนบีได้สวมใส่เสื้อผ้าที่ดีที่ท่านสวมในการละหมาดแก่ฉัน ดังนั้นฉันจึงได้กลับสนิทกระทั่งถึงเช้า และท่านนบีกล่าวแก่ฉันว่า ตื่นเถิดเจ้า โย้ผู้นิตรา ”

(Muslim,1379 : 9/266)

10 สิบะวัยฮุกกล่าวว่า :

" سُبُوْحًا فُؤِدُوْسًا رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوْحِ "

ความว่า : “ (อัลลอฮ์) ผู้ทรงมหาบรียูต ผู้ทรงพละทานุภาพ อภิบาลบรรดาเทวดาและอรรหุ ” (Sibawayh,1408 : 1/327)

ในหะดีษที่รายงานจากอาอิชะฮ์กล่าวว่า :

((فَقَدْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ مِنْ مَضْحَعِهِ لَيْلَةً ، وَظَنَنْتُ اَنْهُ قَدْ اَتَى بَعْضَ نِسَائِهِ ، فَاَنْتَهَيْتُ اِلَيْهِ وَهُوَ سَاجِدٌ ، فَسَمِعْتُهُ يَقُوْلُ : سُبُوْحًا فُؤِدُوْسًا رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوْحِ ، سَبَقَتْ رَحْمَةُ رَبِّنَا غَضَبَهُ))

(أبو داود، ๓๖๗/๔ : ๓)

ความว่า : “ เราะฮ์ลุลลอฮ์ได้หายไปจากที่นอนของท่านในคำใดหนึ่ง ซึ่งฉันคาดเดาว่า ท่านคงไปหาภรรยาของท่านบางคน และเมื่อฉันพบเจอท่านในขณะที่ท่านกำลังกราบสujud ฉันได้ฟังท่านกล่าวว่า อัลลอฮ์ผู้ทรงมหาบรียูต ผู้ทรงพละทานุภาพ ผู้ทรงอภิบาลบรรดาเทวดาและอรรหุ ”

(Abū Dāud,n.d : 4/367)

สำนวนดังกล่าวข้างต้น เป็นสำนวนตามด้วยหะดีษที่สิบะวัยฮุกได้บันทึกลงในตำราของท่าน นอกจากนี้ ยังมีอีกมากกว่า 130 สำนวน ซึ่งเป็นหลักฐานที่สิบะวัยฮุกได้อ้างอิงมาจากด้วยหะดีษ แต่ท่านไม่ได้ให้ความชัดเจนว่านั่น คือ หะดีษ ดังนั้น การอ้างอิงของสิบะวัยฮุกในการ

เขียนตำรานั้น คือ ท่านได้อ้างอิงหลักฐานจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ คำประพันธ์และคำกล่าวของชาวอาหรับ โดยถูกต้องและชัดเจน

นอกเหนือจากหลักฐานจากอัลหะดีษที่สี่บะวัยฮ์ได้อ้างอิงในการพัฒนาภาษาอาหรับแล้ว ยังมีหลักฐานอีกมากมายที่สี่บะวัยฮ์ได้นำเป็นหลักฐานจากอัลกุรอาน คำสุภาษิตและบทกวี ซึ่งท่านอะลี อันญดีย์กล่าวว่า หลังจากที่เรารู้ได้สังเกตการรายงานหลักฐานของสี่บะวัยฮ์ในตำราของเขา นั้นพบว่า ท่านได้รายงานจากท่านเคาะลีฟะฮ์ทั้งหมด 522 ครั้ง จากท่านยูนุส เป็น หับบิบ 200 ครั้ง จากอะบู อัลอัยญ์อ็อบ อัลอัคฟิซ 47 จากอัมรฺ เป็น อัลอะฮฺลฺอฺ 44 ครั้ง จากอิซา เป็น อุมรฺ 22 ครั้ง จากอะบูซัยด์ อัลอันศอรีย์ 9 ครั้ง จาก ฮารุน เป็น มุซา 5 ครั้ง จากอับดุลลอฮ์ เป็น อะบี อิศฮาก 7 ครั้ง และจากกุฟัยฮฺ 4 ครั้ง (*Ali al-Najdiy,n.d. : 102)

5.2 บทบาทด้านการสะท้อนผลงาน

การศึกษาอย่างคร่ำเคร่งจริงจังตลอดระยะเวลายาวนานของสี่บะวัยฮ์นั้นส่งผลให้ท่านกลายเป็นผู้ที่มีวาทศิลป์ที่ล้ำเลิศกล่าวคือ ท่านสามารถใช้เทคนิคและสำนวนที่ยากในการเขียนตำรา ซึ่งเป็นสำนวนซับซ้อนที่ต้องใช้ความคิด ความละเอียดอ่อน สิ่งดังกล่าวเหล่านั้น ล้วนเป็นสิ่งที่สร้างความสะอึกตา สะอึกใจและดึงดูดบรรดาอุละมาอ์ให้มีความสนใจในสี่บะวัยฮ์ตลอดจนถึงกิตาบของท่าน ซึ่งถือเป็นอิทธิพลที่แพร่หลายไปทั่วโลกที่ผลักดันให้บรรดาอุละมาอ์ต่างพากันแต่งตำราขึ้นมา เพื่ออธิบายและขยายความพัฒนาภาษาอาหรับอย่างกว้างขวางตลอดเรื่อยมาถึงสมัยปัจจุบัน โดยที่ไม่มีอุละมาอ์ท่านใดที่ไม่ระลึกถึงความยิ่งใหญ่ของสี่บะวัยฮ์ ไม่ว่าจะเป็นทั้งทวีปยุโรป แอฟริกาและเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันการศึกษาอิสลาม แม้กระทั่งสถาบันปอเนาะเมื่อผู้ใดมีความเชี่ยวชาญด้านหลักไวยากรณ์อาหรับ แน่แน่นอนผู้นั้นจะได้รับสมญานามว่า สี่บะวัยฮ์ ซึ่งเป็นสมญานามที่ทรงเกียรติ มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ดังนั้น คำว่า สี่บะวัยฮ์ จึงเป็นสมญานามที่มีอิทธิพลแพร่หลายในเหล่าบรรดาอุละมาอ์และผู้ศึกษาภาษาอาหรับและวิชาการ และการสะท้อนผลงานของสี่บะวัยฮ์ในด้านต่าง ๆ นั้นมีดังนี้

5.2.1 สะท้อนผลต่อศาสตร์หลักไวยากรณ์ชาวกุฟะฮ์

แม้ว่าอันนะหฺวีฮฺแห่งเมืองกุฟะฮ์ เป็นสำนักไวยากรณ์ที่มีความเห็นต่างกับสำนักไวยากรณ์บศเราะฮ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักไวยากรณ์ของสี่บะวัยฮ์ แต่ความรู้ของสี่บะวัยฮ์นั้นกลับเป็นผลประโยชน์แก่อันนะหฺวีฮฺและชาวเมืองกุฟะฮ์ และตามที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ว่า อัลกิสายีฮ์แห่งอันนะหฺวีฮ์และอัลลฺูฆะวีฮ์เมืองกุฟะฮ์ได้ศึกษาความรู้ในตำราสี่บะวัยฮ์กับอัลอัคฟิซ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านได้ศึกษาคำรำนั้นหลังจากสืบทอดวิชาชีวิตแล้ว เช่นเดียวกันกับอัลฟรออแห่งอันนะหะวียและอัลลูมาะวียเมืองกูพะฮุได้ศึกษาความรู้ในตำราของสืบทอดวิชาชีวิต ซึ่งมีรายงานว่าหลังจากอัลฟรออเสียชีวิตลงปรากฏว่า ได้ศิษย์ของท่านนั้นมีตำราของสืบทอดวิชาชีวิตไว้ด้วย

สิ่งดังกล่าวนี้ ถือเป็นกิจกรรมพัฒนาความรู้ด้านหลักภาษาอาหรับของอันนะหะวียแห่งเมืองกูพะฮุที่ได้รับการสืบทอดมาจากความรู้ของสืบทอดวิชาชีวิต ดังนั้น จึงเป็นที่ยอมรับว่า อัลกิสายี้อัลฟรออและอันนะหะวียแห่งเมืองกูพะฮุโดยรวมนั้น ได้รับความรู้และประโยชน์จากสืบทอดวิชาชีวิต แม้ว่าจะไม่ได้รับจากสืบทอดวิชาชีวิตโดยตรงก็ตาม แต่ก็ได้รับมาจากตำราของท่านหรือได้รับมาจากอัลกิสายี้อัลฟรออ มีรายงานในหนังสืออัลเคาะซานะฮ์เล่าว่า :

" أَنَّ الْكِسَائِيَّ قَرَأَ كِتَابَ سَيِّبُوَيْهِ عَلَيَّ الْأَخْفَشِ سِرًّا "

ความว่า : “ แท้จริงท่านอัลกิสายี้นั้นได้ศึกษาอ่านตำราของสืบทอดวิชาชีวิตกับอัลอัคฟิซเป็นการลับ” (al-Baqhdadiy,1347 : 1/178)

ก่อนหน้านี้ได้กล่าวมาแล้วเรื่องตำราของสืบทอดวิชาชีวิตได้ศึกษาอ่านโดยคณะอุละมาอ์ซึ่งหนึ่งในคณะอุละมาอ์ คือ ท่านอัลกิสายี้อัลฟรออตามที่ท่านอัลอัคฟิซเล่าว่า :

" جَاءَنِي الْكِسَائِيَّ إِلَى الْبَصْرَةِ فَسَأَلَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْهِ أَوْ أَقْرَأَهُ كِتَابَ سَيِّبُوَيْهِ، فَفَعَلْتُ فَوَجَّهَهُ إِلَى خَمْسِينَ دِينَارًا "

ความว่า : “ ท่านอัลกิสายี้อัลฟรออได้มาหาฉันที่เมืองบัสเราะฮ์ เพื่อให้ฉันอ่านตำราสืบทอดวิชาชีวิตให้แก่ท่าน หรือ ท่านจะอ่านให้แก่นั้น ดังนั้น ท่านจึงมอบเงินจำนวน 50 ดินาร์ให้แก่ ฉัน” (al-Sirāfiy,1374 : 51)

สิ่งที่เห็นจริงแล้วท่านก็ได้ศึกษาอ่านตำราของสืบทอดวิชาชีวิต หลังจากท่านสืบทอดวิชาชีวิตแล้ว และส่วนท่านอัลฟรออท่านนั้นมีรายงานว่า ท่านเสียชีวิตในขณะที่ตำราของสืบทอดวิชาชีวิตอยู่ได้ศิษย์ของท่านเพราะท่านทั้งสองนั้น เป็นผู้ที่ชาวเมืองกูพะฮุให้ความเชื่อถือและยึดมั่น ถึงแม้ว่าอัลกิสายี้อัลฟรออจะศึกษาเพื่อใช้ในการโต้ตอบความรู้ของสืบทอดวิชาชีวิตก็ตาม แต่ความรู้ของสืบทอดวิชาชีวิตนั้นก็ยังมีผลและยังเป็นประโยชน์แก่พวกเขาทั้งสองและชาวเมืองกูพะฮุแล้วเช่นกัน อย่างเช่นนี้ท่านมุฮัมมัด เป็น ชาซิดแห่งอันนะหะวียแห่งกูพะฮุก็ได้ศึกษาความรู้จากสืบทอดวิชาชีวิตที่อัสซุบัยดีได้รายงานไว้ :

" وَسَمِعْتُ إِسْمَاعِيلَ بْنَ إِسْحَاقَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ الْمُصْعَفِيِّ يَقُولُهُ : يَا أَبَا عَلِيٍّ ؛ كَيْفَ صَارَ مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ النَّخْوِيُّ أَعْلَمَ بِكِتَابِ سَيِّوَيْهِ مِنْ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى نَعْلَبٍ ؟ قَالَ : لِأَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ يَزِيدَ قَرَأَهُ عَلَى الْعُلَمَاءِ ، وَأَحْمَدَ بْنَ يَحْيَى قَرَأَهُ عَلَى نَفْسِهِ "

ความว่า : “ และฉันได้ยินท่านอิสมาอีล เป็น อิสहाق เป็น อิบรอฮีม อัลมุศอะบีย์ กล่าวว่ ไอ้ท่านอะบา อะลีษ ท่านมุฮัมมัด เป็น ยาซิดแห่งอันนะหฺวียนั้นยังรู้กับตำราของสีบะวัยษุนั้นมากกว่าท่านอะห์มัด เป็น ยะหฺยา อะอฺลอบอย่างไร ท่านก็ตอบว่ เพราะท่านมุฮัมมัด เป็น ยาซิดได้ศึกษาอ่านตำราของสีบะวัยษุกับบรรดาอุละมาอฺ ส่วนท่านอะห์มัด เป็น ยะหฺยานั้นเขาศึกษาอ่านด้วยตนเอง ” (al-Zubaidiy,n.d. : 135)

5.2.2 สะท้อนผลต่อศาสตร์หลักไวยากรณ์อันดาลูเซีย

เนื่องจากที่ตั้งของเมืองอันดาลูเซียมีระยะทางที่ห่างไกลจากตะวันออกเป็นอย่างมาก ซึ่งสิ่งดังกล่าว ถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการที่จะพัฒนาภาษาและหลักไวยากรณ์อาหรับเหมือนกับตะวันออกโดยเฉพาะตามเมืองบัสเราะฮฺ แต่หลังจากอับดุลเราะห์มาน อัลดะกิลได้พิชิตอันดาลูเซีย เมื่อปี ค.ศ. 93 ฮ.ศ. ถึง ค.ศ. 138 ฮ.ศ. ท่านได้สร้างผลงานและได้พัฒนาด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการศึกษาภาษาอาหรับ ซึ่งท่านได้ให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนโดยการส่งคณะอุละมาอฺไปศึกษาภาษาที่ตะวันออกกลางและนำกลับมาเผยแพร่พัฒนา

อับดุลเราะห์มาน อัลดะกิลนั้น หลังจากที่ท่านได้ครองอันดาลูเซีย ท่านไม่ได้สร้างความเจริญและครองตำแหน่งเป็นเคาะลีฟะฮฺอย่างเดียว แต่หลังจากที่ท่านได้ให้เอกราชแก่อันดาลูเซียใน ฮ.ศ. 138 นั้น คนอาหรับที่อาศัยอยู่ในเมืองอันดาลูเซียมีความก้าวหน้า และชาวอันดาลูเซียเองนั้นก็มีการเคลื่อนไหวพัฒนาอย่างก้าวหน้ามากขึ้นเช่นกัน ในขณะที่สีบะวัยษุและตำราของท่านได้มีชื่อเสียงในบรรดาอุละมาอฺ โดยเฉพาะอุละมาอฺที่ถูกส่งไปศึกษาในดินแดนตะวันออกได้ทำการศึกษาตำราของสีบะวัยษุกับอัลดัยนูรีย์แห่งอียิปต์และได้ศึกษากับอัลมาฆินีย์แห่งบัสเราะฮฺ และได้คัดสำเนาออกมาและนำกลับไปยังอันดาลูเซียและทำการเผยแพร่ไปทั่วอันดาลูเซีย

ดังนั้น บุคคลสำคัญที่ได้คัดสำเนาและได้ศึกษาตลอดจนได้อธิบายตำราของสีบะวัยษุนีดังนี้ (al-Tantāwiy,n.d. : 256)

1 มุฮัมมัด เป็น มุซา เป็น ฮาซิม อัลกูฎบีย์ อัลอันดาลูซีษ ท่านได้คัดสำเนาดำราของ สีบะวัยษุมาจากอัลดัยนูรีย์

2 อัลอะอุลัม อัซซัมตะรีย์ ยูซุฟ เบ็น สุไลมาน อัซซัมตะรีย์ ท่านได้อธิบายหลักฐานจากตำราสืบะวัยฮุและการอธิบายของท่านนั้น เป็นไปในลักษณะอธิบายที่มีเชิงอรรถของตำราที่ถูกตีพิมพ์ที่น่านักพิมพ์โบลาก

3 อับดุลมาลิก เบ็น สะรอจญ์ เป็นหนึ่งในบรรดาผู้ที่ดูแลรักษาตำราของสืบะวัยฮุ มีรายงานว่า ท่านได้นั่งอ่านตำราของสืบะวัยฮุนานถึง 18 ปีโดยที่ไม่ได้สนใจอ่านตำราอื่นๆเลย

4 อิบนู อักฎาะเราะอวัยฮุ สุไลมาน เบ็น มุฮัมมัด อัลมาละกีเย์ ได้ศึกษาตำราของสืบะวัยฮุกับอัลอะอุลัม อัซซัมตะรีย์และอับดุลมาลิก เบ็น สะรอจญ์

5 อะลี เบ็น มุฮัมมัด อัลเคาะชะนีเย์ เป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้มีบทบาทสำคัญต่อตำราของ สืบะวัยฮุ โดยเฉพาะด้านสำนวนที่มีความซับซ้อนของตำรา

นอกจาก 5 ท่านนี้แล้วยังมีอีกชาวอันดาลูเซียผู้ที่ได้ศึกษาความรู้ของสืบะวัยฮุอันเป็นความรู้ที่ได้รับมาจากตำราของท่านที่ได้คัดสำเนาจากต้นฉบับจากตะวันออก

ส่วนชาวอันดาลูเซียที่ออกเดินทางไปตะวันออกและได้ศึกษาตำราของ สืบะวัยฮุกับอัคคัยนุรีย์ที่อียิปต์และอัลมาซิเนียที่อัลบัสเราะฮุ จนกระทั่งพวกเขาได้คัดสำเนาดำรานั้นและพามันกลับมายังอันดาลูเซีย (al-Tantāwiy, n.d : 226)

นอกจากสองท่านนี้แล้ว ยังมีอุละมาอคนอื่นๆ อาทิ เช่น อัลอุฟซุนิก ท่าน คือ มุฮัมมัด เบ็น มูซา เบ็น ฮาซิม อัลกุรฎูบีย์ อัลอันดาลูซีเย์ ผู้ที่ได้คัดสำเนาดำราสืบะวัยฮุจากอะบี ญะอูฟร์ อัคคัยนุรีย์ (al-Suyūṭiy, 1326 : 108)

เช่นเดียวกับอุละมาออีกท่านหนึ่ง ผู้ซึ่งได้ดูแลรักษาตำราของสืบะวัยฮุ ท่าน คือ อัลอะอุลัม ยูซุฟ เบ็น สุไลมาน อัซซัมตะรีย์ ซึ่งได้อธิบายด้วยหลักฐานของตำรา ซึ่งการอธิบายของท่านนั้น เป็นที่เลื่องลือในด้านความละเอียดอ่อน ซึ่งมีการอธิบายที่เชิงอรรถของตำราที่ตีพิมพ์จากโรงพิมพ์โบลาก และอับดุลมาลิก เบ็น สะเราะจญ์ ซึ่งเป็นหนึ่งในบรรดาผู้ได้รักษาความงามของตำรา ซึ่ง มีรายงานจากหนังสือ อัลบุนยะฮุว่า เขาได้นั่งอ่านตำราของสืบะวัยฮุเป็นระยะเวลาถึง 18 ปี โดยไม่ได้สนใจตำราใดๆเลย

อีกท่านหนึ่งจากบรรดาอุละมาอเหล่านี้ คือ อิบนู อักฎาะเราะอวัยฮุ สุไลมาน เบ็น มุฮัมมัด อัลมาละกีเย์ ผู้ที่ได้ศึกษาตำราของสืบะวัยฮุกับอัลอะอุลัม เช่นเดียวกับที่ท่านได้ศึกษาตำรานั้นกับ อับดุลมาลิก เบ็น สะรอจญ์

นอกจากทั้งหมดที่กล่าวมานี้แล้ว ยังมีอีกท่านหนึ่ง คือ อะลี เบ็น มุฮัมมัดอัลเคาะชะนีเย์ ซึ่งเป็นผู้ชำนาญการที่มีบทบาทและจุดยืนต่อตำราของสืบะวัยฮุโดยเฉพาะในการใช้สำนวนซับซ้อนของสืบะวัยฮุ จนกระทั่งท่านกลายเป็นอาจารย์ผู้สอนตำราของสืบะวัยฮุให้แก่ผู้ศึกษาภาษาอาหรับ

5.2.3 สะท้อนผลต่อการกำเนิดวิทยาศาสตร์

วิทยาการอาหรับในสมัยสืบะวัยฮุไม่ได้ระบุ หรือ แบ่งหมวดหมู่ตามสาขาวิชาที่แน่ชัด แต่เป็นความรู้ที่รวมซ้อนอยู่ในที่เดียวกัน ดังนั้นภาษาศาสตร์อาหรับ (اللغة) หลักไวยากรณ์ (النحو) และวิทยาศาสตร์ (البلغة)) ทั้งหมดนั้น เป็นสาขาวิชาหลายๆสาขาที่ไหลลงสู่หลักสูตรเดียวกัน คือ การเสริมสร้าง การดูแลความสมบูรณ์ ความคล่องและความงามของภาษาอาหรับ

ความรู้ของสืบะวัยฮุที่มีอยู่ในตำราของท่านนั้น ไม่ใช่เป็นความรู้เฉพาะด้านหลักไวยากรณ์อย่างเดียว แต่ครอบคลุมด้านภาษาและวิทยาศาสตร์อาหรับที่รวมอยู่ในหมวดเดียวโดยที่ไม่คาดคิดในความคิดเห็นของสืบะวัยฮุและบรรดาอุละมาฮ์ผู้ร่วมสมัยกับท่านจะมีการแยกกันเป็นเอกเทศระหว่างภาษาอาหรับ หลักไวยากรณ์และสำนวนโวหารอาหรับ แต่ความคิดของสืบะวัยฮุ นั้น เป็นความรู้ที่มีความเชื่อมโยงระหว่างหลักไวยากรณ์กับความหมายด้านวิทยาศาสตร์ และความเชื่อมโยงระหว่างหลักไวยากรณ์กับความหมายวิทยาศาสตร์นั้น ได้วิวัฒนาการตลอดเรื่อยมาถึงสมัยอับดุล อัดกอฮิรและอัสสะกะกีฮ์ ซึ่งท่านทั้งสองก็ได้ทำการแบ่งแยกระหว่างหลักไวยากรณ์ศาสตร์กับวิทยาศาสตร์และได้วางศัพท์เทคนิคของวิชาวิทยาศาสตร์นี้ขึ้นมาใหม่โดยที่สิ่งดังกล่าวไม่เคยมีมาก่อนใน แต่ที่จริงนั้น สืบะวัยฮุได้สะท้อนออกมา ซึ่งความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และศัพท์เทคนิคที่สะท้อนอยู่ในความคิดเห็นและความตั้งใจของท่านแก่ผู้คนที่นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์นั้นออกมา นั่น คือสิ่งสำคัญอันดับแรกที่สืบะวัยฮุได้สะท้อนออกมา โดยที่ท่านไม่ได้ตั้งชื่อความรู้ที่ว่า วิทยาศาสตร์ (علم البلاغة) และนักแต่งตำราไม่มีสิทธิที่จะปฏิเสธ หรือ คัดค้านท่านในการที่ท่านได้สะท้อนความรู้ด้านวิทยาศาสตร์อาหรับโดยที่ไม่สามารถอ้างได้ว่า ท่านไม่ได้วางศัพท์เทคนิค หรือ หลักการนี้เหมือนกับศัพท์เทคนิคที่เป็นที่ได้อบรมกันในวันนี้ และสิ่งที่ควรกล่าวนั้น คือ สืบะวัยฮุ เป็นผู้วางหลักพื้นฐานของวิทยาศาสตร์ต่างๆ

ดังนั้น การกำเนิดวิชาหลักไวยากรณ์ในแนวทางสืบะวัยฮุ ไม่ได้เป็นลักษณะความรู้ที่แบ่งแยกเป็นเอกเทศและจัดเรียบเรียงเป็นหมวดหมู่ หรือ เป็นบทและหลักการโดยรวม แต่เป็นประเด็นปัญหาหลากหลายเกี่ยวกับภาษาอาหรับที่กระจุกกระจายอยู่ในบทเดียวกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของภาษา (مسائل اللغة) และวรรณกรรมอาหรับ เพื่อจะอธิบายอัลกุรอานและเข้าใจบทกวีอาหรับ และตำราของ สืบะวัยฮุ เป็นตำราที่รวบรวมวิธีการเรียบเรียงและจัดหมวดหมู่ตามประเด็นปัญหาหลักไวยากรณ์ ซึ่งเป็นตำราเล่มแรกที่แต่งขึ้นมา ซึ่งประกอบด้วยความรู้ด้านสำนวนโวหารซึ่งมักพบได้ในตำราของท่านมีดังนี้

1 ความรู้เกี่ยวกับอรรถศาสตร์ หรือ ภาษาอังกฤษเรียกว่า Semantics (علم الدلالة)¹⁵⁰ เช่น เรื่องการตัดและเพิ่มบางคำในประโยค (الحدف والزيادة) การสลับประโยค Inversion (التقديم والتأخير) เรื่องประโยคเชิงคำถาม ประโยคเชื่อมและไม่เชื่อม หรือประโยคความเดียวและประโยคความรวม¹⁵¹ (الوصل الفصل) ประโยคอุปมาอุปไมย และประโยคเจาะจงและไม่เจาะจง (التعريف والتكثير)

2 ความรู้เกี่ยวกับประจักษ์โวหาร¹⁵² (علم البيان) เช่น เรื่องอุปมาโวหาร¹⁵³ เลศนัย (كناية) และอื่นๆ

3 วิจิตรโวหาร (علم البديع) เป็นความรู้ที่เกี่ยวกับลักษณะความงาม ความสละสลวยและความซาบซึ้งของสำนวนคำพูดตามโคลงและจังหวะ ไม่ว่าจะเป็นสำนวนของอัลกุรอาน อัลหะดีษ บทประพันธ์และคำสุภาษิต เช่น เรื่องการเล่นคำ (التورية)¹⁵⁴ และอื่นๆ

ความรู้เกี่ยวกับอรรถศาสตร์ที่กำเนิดขึ้นตามแนวทางสี่ะวะยัฮมีดังนี้

1 ความหมายประธานของประโยคเป็นคำนามเจาะจงและไม่เจาะจง¹⁵⁵

หนึ่งในประเภทอรรถศาสตร์ที่รู้จักกันตามหลักการและกฎเกณฑ์ในตำราวิชาสำนวนโวหารปัจจุบัน คือ พื้นฐานเดิมของประธานในประโยคนั้น เป็นคำนามเจาะจง เพราะประธาน เป็นคำที่ถูกพิพากษา (المحكوم عليه) และการพิพากษาต่อคำที่ไม่เจาะจง จึงไม่ถือเป็นประโยชน์ที่สมบูรณ์ แต่สี่ะวะยัฮไม่ได้ละทิ้งประเด็นนี้และได้อธิบายเหตุผลที่ประจักษ์แจ้ง ยิ่งไปกว่านั้น ท่านได้อธิบายถึงตัวผู้รับสารที่ต้องการเข้าใจผู้ส่งสาร และเมื่อประโยคนั้น เป็นที่ไม่รับทราบ (ไม่เจาะจง) ในความคิดของผู้รับสาร หรือ เป็นประโยคที่ซับซ้อนกับประโยคอื่น นั่นคือ

¹⁵⁰ อรรถศาสตร์ คือ เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับความหมายในภาษา ซึ่งครอบคลุมแนวคิดและทฤษฎีการศึกษาความหมายต่าง ๆ ความหมายของภาษาในระดับต่าง ๆ การแบ่งประเภทของความหมาย ความสัมพันธ์ของความหมาย การวิเคราะห์ความหมาย ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในเชิงความหมายที่เกิดขึ้นในภาษาเป็นต้น (สุริยา รัตนกุล, 2544 : 125)

¹⁵¹ เอกรรรตประโยคและอนนกรรตประโยค

¹⁵² ประจักษ์โวหาร คือ กฎเกณฑ์และหลักการที่ต้องการความหมายหนึ่งต่างสำนวนประโยคที่แตกต่างกัน

¹⁵³ หมายถึง โวหารเปรียบเทียบ โดยยกตัวอย่าง สิ่งทีคล้ายคลึงกันมาเปรียบเพื่อให้เกิดความชัดเจนด้านความหมายด้านภาพ และเกิดอารมณ์ ความรู้สึกมากยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่าอุปมาโวหาร คือ ภาพพจน์ประเภทอุปมานั้นเอง อุปมาโวหารใช้เป็นโวหารเสริม บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหาร เพื่อให้ชัดเจนน่าอ่าน โดยอาจเปรียบเทียบอย่างสั้น ๆ หรือเปรียบเทียบอย่างละเอียดก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอุปมาโวหารนั้นจะนำไปเสริมโวหารประเภทใด

¹⁵⁴ คือ การใช้คำคำเดียวกันซ้ำในคำประพันธ์ แต่ความหมายของคำจะแตกต่างกันไป

¹⁵⁵ หมายถึง ประธานของประโยคนั้น เป็นคำนามที่เจาะจง (Article noun) และไม่เจาะจง (Common noun)

ประโยคที่ควรมีการอธิบายให้ละเอียด แต่สืบะวัยสุได้อธิบายเรื่องนี้อย่างชัดเจน ซึ่งมักพบได้ในตำราของท่านในเรื่อง คำกริยา “ กานะ ” (كَانَ)¹⁵⁶ ว่า :

" وَأَعْلَمُ أَنَّهُ وَقَعَ فِي هَذَا الْبَابِ نَكْرَةٌ وَمَعْرِفَةٌ فَالَّذِي تَشَعَّلُ بِهِ كَانَ الْمَعْرِفَةُ، لِأَنَّ حُدَّ الْكَلَامِ "

ความว่า : “ และพึงรู้เถิดว่า เมื่อนามมะกิเราะห์ (นามไม่เจาะจง) และนาม มะอูรีฟะฮฺ (นามเจาะจง) อยู่หลังคำกริยากานะ (كَانَ) ประธานของประโยคนั้น คือ นาม มะอูรีฟะฮฺ (นามเจาะจง) เพราะนามมะอูรีฟะฮฺนั้น คือ ขอบเขตของประโยคที่สมบูรณ์ ” (Sibawayh, 1408 : 1/22)

แต่เมื่อประธานของประโยคนี้เป็นนามมะกิเราะฮฺ นักสำนวนโวหารได้อธิบายว่าประธานของประโยคนั้นมีความหมายหลากหลายดังนี้

1 มีความหมายบ่งบอกถึงความเป็นเอกพจน์ของประธานนั้น เช่น อัลลอฮฺตรัสว่า :

﴿وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَتَعَبَىٰ قَالَ يَا مُوسَىٰ إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ﴾

(التقصص : ٢٠)

ความว่า : “ และชายคนหนึ่งได้มาจากซานเมืองอย่างรีบเร่ง เขากล่าวว่า “โอ้มูซาเอ๋ย ! พวกขุนนางชั้นผู้ใหญ่กำลังปรึกษารื้อกันเกี่ยวกับเรื่องของท่าน เพื่อจะฆ่าท่าน ดังนั้น จงออกไปเถิด แท้จริงฉันเป็นผู้หวังดีต่อท่าน ”

(อัลเกาะศอส : 20)

คำว่า เราะญุดุน (رجل) ในอายะฮ์ดังกล่าวนี้ หมายถึง ชายคนหนึ่ง โดยที่ยืนยันว่าไม่มีชายคนใดอีก นอกจากเขาคนเดียว

2 มีความหมายที่บ่งถึงชนิด หรือเพศ หรือลักษณะของประธานนั้น เช่น คำว่า :

¹⁵⁶ กานะ คือ คำกริยาที่ไม่มีประธาน เป็นคำที่นำหน้า มุบตะดา (المبتدأ) หมายถึง ประธานของประโยคเป็นนามเจาะจง และเคาะบัวร์ ซึ่งเป็นภาคแสดง (الخبر) ของมุบตะดานั้น เป็นนามไม่เจาะจง เคาะบัวร์ คือ ประโยคเติมให้ มุบตะดานั้นกลายเป็นประโยคที่สมบูรณ์

" جَائِي رَجُلٌ "

ความว่า : “ ชายคนหนึ่งได้มาหาฉัน ”

คำว่า “ ชายคนหนึ่งในประโยคนี้ คือ คนที่มาหาฉันดังกล่าวนั้น เขาเป็นผู้ชาย โดยนัยเป็นการปฏิเสธว่า ผู้ที่มาหาฉันนั้นไม่ใช่ผู้หญิง

3 มีความหมายที่บอกถึงการให้เกียรติ หรือ ดุจต่อประธานนั้น เช่น คำว่า :

" لَهُ حَاجِبٌ عَنْ كُلِّ شَيْءٍ يُشِينُهُ وَلَيْسَ لَهُ عَنْ طَالِبِ الْعُرْفِ حَاجِبٌ "

ความว่า : “ สำหรับเขาคนหนึ่งนั้น มีองครักษ์ปกป้องจากทุกสิ่งทุกอย่างที่จะทำให้เขานั้นถูกตำหนิ และไม่มีองครักษ์สำหรับเขาผู้ซึ่งเป็นขอทาน ”

คำว่า องครักษ์ (حاجب) ในบทประพันธ์ดังกล่าวนี้ คือ ประธานของประโยคที่เป็นคำนามที่ไม่เจาะจงมีด้วยกันสองคำ คำแรก มีความหมายถึงการให้เกียรติ และคำที่สองมีความหมายถึงการดูแล ตามความเห็นของสืบะวัยฮุในเรื่องนี้ ท่านได้อธิบายไว้ในตำราของท่านถึงความหมายเชิงโวหารมีดังนี้ (Sibawayh, 1404 : 1/27)

สืบะวัยฮุกล่าวว่า :

" يَقُولُ الرَّجُلُ أَتَانِي رَجُلٌ "

ความว่า : “ ชายคนนั้นกล่าวว่า มีชายคนหนึ่งได้มาหาฉัน ”

หมายความว่า ชายคนเดียว ไม่ใช่สอง หรือ สามคน

สืบะวัยฮุกล่าวว่า :

" مَا أَتَانِي رَجُلٌ "

ความว่า : “ ไม่มีผู้ชายคนใดที่มาหาท่าน ”

หมายความว่า ไม่มีผู้ใดในหมู่พวกผู้ชายที่มาหาท่าน นอกจากพวกผู้หญิง

สีบะวัยฮุกกล่าวว่า :

" أَتَانِي الْيَوْمَ رَجُلٌ "

ความว่า : “ วันนี้ ชายคนหนึ่งมาหาฉัน ”

หมายความว่า ผู้ชายที่มีลักษณะที่แข็งแรง

สีบะวัยฮุกกล่าวว่า :

" مَا أَتَاكَ رَجُلٌ "

ความว่า : “ ชายคนหนึ่งไม่มาหาท่าน ”

หมายความว่า ผู้ชายที่มีลักษณะอ่อนแอ ไม่ได้มาหาท่าน นอกจากผู้ชายที่มีลักษณะแข็งแรง

ซึ่งตัวอย่างที่ได้แสดงทั้งหมดนี้ เป็นความหมายเชิงวิทยาศาสตร์ที่ถูกกำเนิดขึ้นตามแนวทางของสีบะวัยฮุก

ความรู้เกี่ยวกับการละคำ หรือ ละประโยค (الحذف)

ในตำราสีบะวัยฮุก มีหลายประเด็นที่กล่าวถึงเรื่องการตัดออกคำบางคำในประโยค ซึ่งหลักการที่จำเป็นต้องตัดออก เพื่อให้การอ่านในประโยคนั้นง่ายลง (التخفيف) หรือ ย่อความ หรือ เพื่อขยายความหมายของประโยคนั้นให้กว้างมากขึ้น

คนอาหรับส่วนใหญ่มักจะพูดด้วยประโยคสั้นๆ หรือ ย่อ เพื่อให้ความหมายนั้นกว้างขึ้น สีบะวัยฮุกกล่าวว่า เรื่องนี้ มิได้เป็นเช่นนั้นตลอด (ไม่ใช่จะย่อได้ตลอด) แต่การตัดคำบางคำในประโยคนั้น เมื่อบุรุษที่สอง (ผู้รับสาร) ทราบถึงคำที่ถูกตัดออกและบุรุษที่หนึ่ง (ผู้ส่งสาร) ถือว่าบุรุษที่สองมีความแจ่มแจ้งกับคำที่ถูกตัดออกไปนั้น (Sibawayh, 1408 : 1/411)

การตัดคำตามหลักการทางภาษานั้น คำที่ถูกตัดออกไปนั้น ต้องเป็นคำที่รู้จักกันในความคิดเห็นของบุรุษที่สอง (المخاطب) เช่น การตัดตัวบุรุษพบออกไปในประโยค ซึ่งสีบะวัยฮุกได้อธิบายถึงสาเหตุที่มีการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวอยู่ในตำราของท่านว่า:

" إِخْتَرْتُ الرِّجَالَ "

ความว่า : “ ฉันได้คัดเลือกบรรดาชายทั้งหลายนั้น ” (Sibawayh, 1408 : 1/17)

หมายความว่า ฉันได้คัดเลือกหนึ่งคนในบรรดาชายทั้งหลายนั้น ซึ่งเดิมของ
ประโยคนี้ คือ

" اِخْتَرْتُ فَلَانًا مِنَ الرِّجَالِ "

ความว่า : “ ฉันได้คัดเลือกคนผู้หนึ่งจากจำนวนผู้ชายทั้งหลาย ”

ตัวอย่างที่สี่บะวัยฮุกกล่าวไว้ มีอิงอยู่ในคำตรัสของอัลลอฮ์ที่ได้กล่าวไว้แล้วก่อน
หน้าในเรื่องของท่านสี่บะวัยฮุกกล่าวถึงประธานที่สรรกรมกรียาต้องการสองกรรม

อีกตัวอย่างหนึ่งสี่บะวัยฮุกกล่าวว่า การตัดตัวบุรพบทออกในประโยคภาษาอาหรับ
นั้นมีมาก เช่น ชาวอาหรับพูดว่า :

" أَكَلْتُ بَلَدًا "

ความหมายตรงๆในประโยคนี้ คือ ฉันรับประทานเมืองหนึ่ง แต่ความหมายที่
แท้จริง คือ ฉันรับประทานในเมืองเมืองหนึ่ง (Sibawayh, 1408 : 1/109) และประโยคเดิมของ
ท่านวนั้นนั้น คือ :

" أَكَلْتُ مِنْ بَلَدَةٍ "

ความว่า : “ ฉันได้รับประทาน(อาหาร) จากเมืองเมืองหนึ่ง ”

ซึ่งเป็น โยคที่ถูกละคำ คือ ละตัวบุรพบท มิน (مِنْ) อย่างเช่นนี้ท่านสี่บะวัยฮุกได้
อธิบายถึงการตัดคำสนธิกันออกว่า การตัดคำสนธิกันออกในหลักการภาษาอาหรับนั้นมีมากมาย
นักท่านวนโวหารได้อธิบายเรื่องนี้ว่า การตัดคำสนธิกันออกนั้น เพื่อเป็นการย่อประโยคในคำพูด
ตามที่อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า :

﴿ وَاسْأَلِ الْقَرْيَةَ ﴾

ความหมายอายะฮ์โดยตรง คือ เจ้าจงถามหมู่บ้านเถิด แต่รูปประโยคเดิมของอายะฮ์
ดังกล่าว คือ

وَاسْأَلِ أَهْلَ الْقَرْيَةِ

หมายความว่า : “ และเจ้าจงถามชาวของบ้านนั้นเถิด ”

แต่กรณีดังกล่าวนี้ บุรุษที่สองมีความประจักษ์แจ้งในการตัดคำสนธินั้นออกไป และยังคงมีความเข้าใจในความหมายที่ต้องการอยู่

อัลญุรญานีย์ มีข้อขัดแย้งในสิ่งที่สืบะวัยฮุได้อธิบายว่า การตัดคำในบางประโยคนั้น เป็นเรื่องการอุปมัยศิลป์ (جمل) ว่า ไม่เป็นความจริง หรือ เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และเมื่อคำคำนั้นไม่ได้ แสดงถึงการอุปมัยศิลป์ คำคำนั้นเปลี่ยนจากความหมายเดิมเป็นความหมายใหม่ และการตัดคำคำ นั้นออกไป ไม่ได้เปลี่ยนแปลงจากความหมายเดิมเป็นความหมายใหม่ หากเป็นเพียงการเปลี่ยน โครงสร้างด้านหลักการไวยากรณ์เท่านั้น¹⁵⁷ (al-Jurjāniy, 1456 : 485)

เช่นเดียวกับการตัดคำกริยา สืบะวัยฮุได้อธิบายว่า การตัดคำกริยานั้น แท้จริง คือ เป็นการย่อประโยคโดยไม่ต้องพูดออกเสียงคำกริยานั้น :

" حَدَّثَ فُلَانٌ بِكَذِّا وَكَذَّا فَتَقُولُ صَادِقًا "

ความว่า : “ ผู้ชายคนนั้น ได้กล่าวเช่นนั้นเช่นนั้น และท่านกล่าวว่า จริง (صَادِقًا)”
(Sibawayh, 1408 : 1/137)

ประโยคเดิมในตัวอย่างข้างต้นนั้นต้องประมาณการว่า :

" حَدَّثَ فُلَانٌ بِكَذِّا وَكَذَّا فَتَقُولُ صَادِقًا "

ความหมายเดิมก็คือ “ ผู้ชายคนนั้น ได้กล่าวเช่นนั้นเช่นนั้น และท่านกล่าวว่า ผู้ชาย คนนั้นเกิดเหตุการณ์เช่นนั้นเช่นนั้นจริง ”

ความรู้เกี่ยวกับประโยคคำซ้อน(การซ้อนคำ)¹⁵⁸

สืบะวัยฮุได้อธิบายประโยคคำซ้อนที่มีผลในเชิงความหมายเช่นกันว่า การซ้อนคำ มีผลในด้านความหมายของประโยคนั้น และสืบะวัยฮุได้อธิบายอีกว่า คำซ้อนนั้น คือ กาฟ (ك) มิยล (م) บาอ (ب) มิน (من) มา (ما) ลา (لا) และอิน (و) เช่น คำว่า :

" كَمَا لَمْ يَكُنْ " "

ความว่า : “ ผู้ประสพภัยรอดพ้นจากสิ่งเลวร้าย ”

¹⁵⁷ เปลี่ยนโครงสร้างหลักการไวยากรณ์ หมายถึง เปลี่ยนการอ่านจากสระกัศเราะฮุ เป็นสระฟัตหะฮุ

¹⁵⁸ การซ้อนคำในภาษาอาหรับ เรียกว่า อัชชียาอะฮุ หมายถึงความหมายว่า การเพิ่มคำบางคำในประโยค หรือ เป็นคำ ที่ซ้อนกับคำอีกคำและมีผลในด้านความหมาย

ตัวอักษรภาพ ในประโยคนี้ เป็นคำซ้อน (เพิ่มเติม) ซึ่งซ้อนเข้าไปเพื่อกล่าวซ้ำแล
 เจาจะง มิใช่ซ้อนเข้าไปเพื่อให้คำสนธิกัน เพราะคำแรกนั้น เป็นคำนามเจาด้วยพยัญชนะ อัล (ا)
 ซึ่งจะนำมาเป็นคำสนธิกันไม่ได้ตามหลักไวยากรณ์อาหรับ (Sibawayh,1408 : 1/941)

บางครั้งคำซ้อนนั้น เมื่อซ้อนเข้าไปในประโยค โดยประโยคนั้นมีความหมายใน
 เเชิงเปรียบเทียบและวาทศิลป์ เช่น คำว่า :

" فَصَيِّرُوا مِثْلَ كَعَصْفِ الْمَأْكُولِ "

ความว่า : “ พวกเขาเหล่านั้นกลายเป็นเช่นดังใบไม้ที่ถูกกิน ”

คำว่า มิยล (مثل) และ กะ (ك) นั้น มีความหมายเดียวกันกับ คำว่า “ เหมือน- เช่น
 ดัง ”

ความรู้เกี่ยวกับการสลับคำ¹⁵⁹ (التقديم والتأخير)

สีบะวัยฮู เป็นอุละมาอากนแรกที่เปิดเผยความเร้นลับภาษาอาหรับทางวิทยาศาสตร์
 ทั้งนี้เพราะอุละมาอก่อนหน้าท่านนั้น รู้จักการสลับคำ แต่พวกเขาไม่มีจุดยืนต่อความเร้นลับทาง
 ศาสตร์นี้ แต่หลังจากที่สีบะวัยฮูได้พัฒนาการศึกษาด้านภาษาในเรื่องนี้ ท่านก็ได้สังเกตความ
 เร้นลับภาษาอาหรับทางวิทยาศาสตร์ และให้ความสำคัญ ดังที่อันนะหะวีฮูญและนักวิทยาศาสตร์ได้มี
 การเสวนาโต้แย้งและได้มีการแสดงความคิดเห็นต่อสำนวนวาทะในความรู้ เรื่องประโยคประธานที่
 มีกริยา เป็นกรรมกริยา คือ เมื่อ กรรม¹⁶⁰ นำหน้าประธานดังตัวอย่างที่ว่า :

" ضَرَبَ زَيْدًا عَبْدُ اللَّهِ "

ความว่า : “ ชัยคุนนั้น โดนตีโดยอับดุลลฮู ”

ประโยคเดิม คือ :

" ضَرَبَ عَبْدُ اللَّهِ زَيْدًا "

ความว่า : “ อับดุลลฮูได้ตีท่านชัยคุนนั้น ”

¹⁵⁹ หมายถึง การเปลี่ยนตำแหน่งของประโยค อย่างเช่น การเปลี่ยนจากคำประธานที่ตามหลังกริยา สลับตำแหน่ง
 ให้นำหน้า คำที่เป็นกรรมนั้น นำหน้าคำที่เป็นประธานตามหลักภาษาอาหรับ

¹⁶⁰ ตามหลักไวยากรณ์ คำที่เป็นกรรมนั้น ต้องตามหลังคำที่เป็นประธาน

คำว่า ซัยคุ เป็นกรรม ซึ่งถูกนำหน้าคำว่า อัคคูลอสุ ซึ่งเป็นประธานของประโยค สิบะวัยสุกล่าวว่า เมื่อกรรมนำหน้าประธาน ความหมายเชิงวาทศาสตร์ นั้น คือ การให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของประโยคกรรมนั้น (Sibawayh, 1408 : 1/14)

สิบะวัยสุได้พูดถึงการสลับประโยคในเรื่องประโยคคำถาม (الاستفهام)¹⁶¹ ว่า ความสวยงามในประโยคคำถามนั้น คือ พยัญชนะคำถามที่ใช้ถามด้วยฮัมชะสุ (أ) ซึ่งต้องนำหน้าประโยค หากว่า คำที่ตามหลังพยัญชนะคำถามนั้นเป็นคำกริยา ตัวอย่าง เช่น คำว่า :

" أَلْقَيْتَ زَيْدًا ؟ "

ความว่า : “ คุณได้พบท่านซัยคุแล้วหรือ ? ”

คำว่า อะ (أ) ในตัวอย่างที่กล่าวไว้ อะละกอยตะ (ألقيت) นั้น เป็นพยัญชนะคำถามในประโยค ตามหลักภาษานั้น ต้องนำหน้าคำกริยาที่ว่า ละกอยตะ แต่เมื่อพยัญชนะคำถามนั้นมีสองตัวในหนึ่งประโยค เช่น พยัญชนะฮัมชะสุ (أ) และพยัญชนะอัม (أ) อนุญาตให้สลับคำในประโยคนั้นได้ เช่น คำว่า :

" أَرَزَيْدًا لَقَيْتَ أُمَّ عَمْرًا "

ความว่า : “ คุณได้พบซัยคุ หรือ อัมรัน ? ”

หรือ จะกล่าวว่า :

" أَلْقَيْتَ زَيْدًا أُمَّ عَمْرًا "

ความว่า : “ คุณได้พบกับซัยคุ หรือ อัมรัน ? ”

สองประโยคนี้ เมื่อผู้ถามต้องการถามถึงการพบกัน สิ่งที่ต้องนำหน้าในประโยคนั้น คือ พยัญชนะคำถามฮัมชะสุต่อมาด้วยคำกริยา (เป็นคำที่ถูกถาม) แต่เมื่อผู้ถามนั้นต้องการถามถึงชื่อทั้งสอง (ซัยคุ กับ อัมรัน) คำกริยานั้น ต้องนำหน้าคำนาม คือ ซัยคุ หรือ อัมรัน (Sibawayh, 1408 : 1/834)

อิบนุญนัยบีไม่ยอมรับกับความคิดเห็นของสิบะวัยสุในการอธิบายเรื่องการสลับประโยคดังกล่าวนี้ และความสลับในความหมายด้านวาทศาสตร์โดยท่านโต้แย้งว่า แท้จริงสิ่งที่

¹⁶¹ หมายถึงการถามด้วยการนำพยัญชนะคำถามที่หลากหลาย ซึ่งจะมีความหมายเชิงวาทศาสตร์ตามแต่กรณีการถามในประโยค

สีบะวัยฮุนิกคิดอยู่นั้น เราไม่ได้เถียงสีบะวัยฮุนและคนอื่นๆที่อธิบายเหตุผลในเรื่องนี้แต่อย่างใด (Ibn Jinniy, 1414 : 1/198) แต่การสลับประโยคในทัศนะของเราและของอัลฟาริสี⁶² ไม่ใช่เหตุผลด้านความหมายเชิงวาทศาสตร์ หากแต่เป็นเพียงหลักการของภาษาอาหรับเท่านั้น ทั้งนี้เพราะคนอาหรับส่วนใหญ่เวลาพูดมักจะใช้ประโยคที่สลับซับซ้อน เช่นการสลับประโยคระหว่างประธานกับกรรมและอื่นๆเป็นต้น

ดังนั้นการสลับประโยค เป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่อันนะหะวีฮุน นักคำนวณโวหารและอัลลุมอวียูนได้พูดถึงจนกระทั่งในปัจจุบันได้มีการศึกษาในตำราหลักไวยากรณ์ (كتب النحو) ตำราวรรณคดีวิภาษอาหรับ (كتب النقد الأدبي) และตำราภาษา (كتب اللغة) ซึ่งเป็นพื้นฐานที่วางรากฐานโดยสีบะวัยฮุนกล่าว คือ ท่านเป็นผู้ที่ชี้แนะและเปิดทางในเรื่องนี้ โดยที่ไม่สงสัยเลยว่านั่น คือ ความประเสริฐ และความภาคภูมิใจที่พาดพิงถึงสีบะวัยฮุนผู้ที่ถูกนำมาเป็นตัวอย่างในบรรดาผู้ที่วางพื้นฐานวิชาวาทศาสตร์

ความรู้เกี่ยวกับประโยคที่ออกนอกประเด็นความหมายทางตรง คือ ประโยคอย่างหนึ่ง แต่มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง เช่นการใช้คำกริยาอดีตที่มีความหมายกริยาปัจจุบัน หรือ การใช้กริยาปัจจุบันมีความหมายเป็นกริยาอดีต การใช้คำนามแทนคำสรรพนาม หรือ สรรพนามแทนคำนาม การใช้ประโยคบอกเล่าแทนประโยคคำถาม (الخبر والإنشاء) และประโยคอื่นๆที่เปลี่ยนจากความหมายเดิมเป็นความหมายใหม่

สีบะวัยฮุนได้รับายสำนวนภาษาเชิงวาทศาสตร์ตามประโยคดังกล่าวนี้ เช่น การใช้คำเอกพจน์ที่มีความหมายเป็นทวีพจน์ หรือ เป็นพหูพจน์ และการใช้คำที่มีความหมายเฉพาะสิ่งที่มีสติปัญญาแทนสิ่งที่ไม่มีความสติปัญญา เช่น คำว่า มัน (هو) หมายถึง ผู้ใด เป็นคำที่ใช้เฉพาะผู้มีสติปัญญา แต่เมื่อใช้คำนี้ ถ้ามองถึงสัตว์เป็นสิ่งที่ไม่มีสติปัญญา ความหมายจะเปลี่ยนจากเดิมเป็นความหมายใหม่ นักวาทศาสตร์ได้กล่าวถึงเรื่องประโยคเรียกเชิญ (อันนิตาอ)⁶³ ความหมายนั้นได้ออกจากสภาพความหมายของมันโดยตรง ซึ่งเป็นเรื่องทีสีบะวัยฮุนได้กล่าวมาก่อนล่วงหน้า นักวาทศาสตร์อื่นๆแล้วว่า :

" هَذَا بَابُ مَا يَكُونُ اللَّدَاءُ فِيهِ مُضَافًا إِلَى الْمُنَادَى بِحَرْفِ الْإِضَافَةِ "

⁶² อัลฟาริสี คือ อะบู อัลหะสัน เบน อะหมัด เจริญเติบโตที่พะซา ซึ่งเป็นเมืองหนึ่งตั้งอยู่ในเปอร์เซีย หลังจากนั้นท่านก็ได้พอพยพมาอยู่ที่แบกแดดและศึกษาวิชาความรู้เกี่ยวกับหลักไวยากรณ์กับท่านอัชชะญญู มิบเราะมาม อิบนู อัศสะรอญ์ อิบนู อัลเคาะยาฎและศึกษากับคนอื่นๆ จนกระทั่งท่านถูกยกกระดืบทัศนะความรู้ในทัศนะไวยากรณ์อัลบิรเราะฮู (Tantawiy, n.d. : 200)

⁶³ อันนิตาอ หมายถึงการใช้ประโยคในการเรียก เช่น โอ ท่านมานี้

ความว่า : “ นี่คือหมวดหมู่ที่ด้วยพยัญชนะที่ใช้ในการเรียกเชิญ ซึ่งเป็นการผสมกับคำสนธิด้วยการตัดตัวบุรพทที่เป็นคำผสมนั้นออก ”

มุฮัลลิตได้ประพันธ์ว่า :

يَا لِكْرِ انْتُرُوا لِي كَلْبِنَا أَيْنَ الْفَرَارُ

ความว่า: “ โอ้ ครอบครัวบักร์เอ๋ย พวกเจ้าจงพินคืนชีพเผ่ากัลยบุให้แก่ฉัน จะหลบหนีไปไหน ”

คำว่า ยา (يا) ในบทประพันธ์ข้างต้น มีความหมายว่า โอ้ แต่เป็นคำที่มีการเปล่งเสียงร้องในเชิงเพื่อแสดงการขอพึ่งพิง

สืบะวัยฮุได้แบ่งคำที่ใช้ในประโยคเรียกเชิญ มีทั้งหมด 5 คำ คือ يا (ยา) ٱ (อะยา) ٱ (อะฮยา) ٱ (ฮัยยา) ٱ (อัยยู) الألف (อะลัฟ) ส่วน 4 ตัวแรกนั้น ใช้ในการเรียกเชิญสิ่งที่อยู่ใกล้ ส่วนพยัญชนะอะลัฟนั้น ใช้ในการเรียกเชิญสิ่งที่อยู่ไกล หรือ ใช้เพื่อเรียกเชิญบรรดาผู้ที่ปฏิเสธหรือ ผู้ที่นอนหลับสนิท ซึ่งเป็นพยัญชนะที่สามารถใช้ในการเรียกผู้ที่อยู่ใกล้เป็นพยัญชนะที่มีวิทยาศาสตร์อยู่ในตัว เป็นคำเน้นย้ำ (التوكيد) เช่นกัน (Sibawayh, 1408 : 1/27)

เรื่อง อัลก้อศร (القصر)

ส่วนการกล่าวถึงเรื่องอัลก้อศรของสืบะวัยฮุมิใช่เป็นการกล่าวที่ขี้ขลาดแบบคนช่างพูด แต่เป็นการกล่าวอย่างแหลมคมโดยไม่เกินสามบรรทัด หรือ อาจไม่เกินหนึ่งบรรทัดในบางเรื่องถึงแม้ว่าการกล่าวถึงของท่านนั้นจะสั้นจริง แต่ท่านได้กล่าวไว้ ซึ่งสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างมาก เช่นการกล่าวถึงในเรื่อง ชนิดของอัลก้อศรอัลก้อลอบ (قصر القلب) และอัลก้อศรอัลตะอะฮีน (قصر التعيين) สืบะวัยฮุได้กล่าวตามตัวอย่างในเรื่องคำขยายคุณลักษณะ (العت) ว่า :

" مَرَزْتُ بِرَجُلٍ رَاكِعٍ لَا سَاجِدٍ "

ความว่า : “ ฉันได้เดินผ่านหน้าชายคนหนึ่งที่กำลังรอกูไม่ใช่สujud ”

ในตัวอย่างนี้สืบะวัยฮุอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ว่า เมื่อผู้รับสาร (บุรุษที่สอง) สงสัยระหว่างหนึ่งในสองลักษณะของชายคนนั้นว่า เขากำลังอยู่ในลักษณะการรอกู หรือ การสujud ผู้ส่งสารจะไม่ให้ผู้รับสารสงสัยว่า ชายคนนั้นอยู่ในลักษณะใด ผู้ส่งสารนั้นกล่าวว่า ชายคนนั้นกำลังอยู่ในลักษณะรอกูโดยปฏิเสธว่าไม่ใช่อยู่ในสภาพการสujud นั้นในเรื่องวิทยาศาสตร์ คือ อัลก้อศร ตะฮิ

ขึ้น และเมื่อผู้ส่งสารนั้นต้องการย้าให้ผู้รับสารนั้นทราบว่า ชายคนนั้นอยู่ในลักษณะรูกู ผู้รับสารนั้นกล่าวว่า ชายคนนั้น กำลังอยู่ในลักษณะรูกูไม่ใช่สูญุด ในเชิงวิทยาศาสตร์ คือ อัลก็อสร อัลก็อลบ (Sibawayh, 1408 : 1/33)

เรื่อง ประจักษ์โวหาร (علم البيان)

เรื่องประจักษ์โวหาร ประกอบด้วย เรื่องต่างๆที่สืบะวัยสุได้กล่าวไว้ในตำราของท่าน เช่น เรื่อง การอุปมาอุปไมม หรือ การอุปลักษ์ และเรื่องการอุปมาเชิงนามนัย ซึ่งหัวข้อที่ว่า อัตตชบิฮู (การเปรียบเทียบ) อัลอิสติอาเราะฮฺ (การหีบยืมคำ)¹⁶⁴ เช่น การหีบยืมคำบุพพท หรือ การย่อความด้วยการลบคำและอื่นๆ

ในเรื่องการเปรียบเทียบนั้น สืบะวัยสุได้กล่าวถึงในตำราของท่านในประเภทวิทยาศาสตร์ของเรื่อง อรรถศาสตร์และในเรื่องประจักษ์โวหาร เช่น เรื่องการเปรียบเทียบ อัลอิสติอาเราะฮฺ และอื่นๆ ตัวอย่างเช่น เรื่องการอุปมาเชิงนามนัย (الاستعارة بالكناية)

สืบะวัยสุได้กล่าวถึงการอุปมาเชิงนามนัยเหมือนกับท่านได้กล่าวถึงลักษณะการอุปมานี้ เป็นที่เรียกได้เช่นกันว่า การอุปมาเชิงจินตนาการหรือมโนภาพ ซึ่งเป็นการกล่าวของสืบะวัยสุที่ได้อ้างมาจากหนึ่งในบรรดาอุละมาอ์ที่อาจเป็นไปได้ว่าท่านได้อ้างมาจากท่านอัลเคะลิล เป็น อะหมัด อัลฟะรอฮิดีย

เมื่อจะค้นหาเรื่องอุปมานามนัยในบทประพันธ์ของสืบะวัยสุที่ยกมาหลังจากนี้ ซึ่งเป็นบทประพันธ์ที่สามารถจะกล่าวได้ว่า :

" شَبَّهتِ الْخُنُسَاءُ الدَّاهِيَةَ بِحَيَوَانٍ مُفْتَرَشٍ شَدِيدِ الْبَاسِ "

ความว่า : “ อัลคอนสาอ์ ผู้เล่ห์เหลี่ยมนั้น อุปมาเหมือนกับสัตว์ล่าที่ล่าเค็ญกล้า ”

ในตัวอย่างนี้ เป็นตัวอย่างอุปมานามนัย ซึ่งท่านสืบะวัยสุได้ละออกหนึ่งใน 4 ของหลักประการอุปมา คือ อัลมุฮับบะ บิฮิ หมายถึง (สัตว์ล่าที่เค็ญกล้า)และได้นำสัญญาณที่จำเป็นของสัตว์นั้น คือ คำดาฮิยะฮฺ ซึ่งมีในคำนั้นว่า ปาก เป็นสัญญาณหนึ่งแทนที่สัตว์เค็ญกล้า โดยใช้กรณี (قرينة) อุปมานามนัย หรือ เป็นสิ่งที่กล่าวได้เช่นกันว่า อุปมาเชิงมโนภาพ

ในตัวอย่างดังกล่าวนี้ไม่ใช่สืบะวัยสุคนเดียวที่เข้าใจลักษณะเช่นนี้ แต่ล้วนเข้าใจโดยบรรดาอุละมาอ์ที่อ้างความรู้ี้จากท่าน ถึงแม้ว่าท่านไม่ได้บอกความหมายในเรื่องนี้เชิงหลักนิยาม หรือ ศัพท์เทคนิคดังที่ท่านได้ยกตัวอย่างเรื่องนี้ด้วยบทประพันธ์ เมื่อต้องการวางศัพท์เทคนิค

¹⁶⁴ การหีบยืมคำ หมายถึง การเอาศัพท์คำหนึ่งมาใช้กับความหมายอื่นโดยการยืม โดยอุปมา คำพึงเพช (มานับ ,มปป : 340)

หรือ นิยามเชิงสำนวนโวหารของคำว่า คาสิยะฮุ ซึ่งมีสัญญาณในนั้นว่า ปาก นั้น แน่นอน สิ่งนั้น คือ อุปมานามนัย หรือ มโนภาพ ท่านสินานอัลเคาะฟาญญูได้เสนอความโวหารดีของบทประพันธ์นี้ ท่านกล่าวว่า ท่านสิบะวัยฮุประพันธ์ว่า :

" وَدَاهِيَةٌ مِنْ دَوَاهِيِ الْمُنُونِ يَرْهَبُهَا النَّاسُ لَا فَالْحَا "

ความว่า : “ และหนึ่งในบรรดาผู้เล่ห์เหลี่ยมแห่งการเคราะห์ร้ายนั้น มนุษย์หวาดกลัวมัน ผู้ซึ่งไม่มีการอุปถัมภ์ ”

โดยที่ทำให้คำอัศคาสิยะฮุ นั้น หยิบยีนท่านปาก (Sibawayh, 1408 : 1/56)

5.2.4 การสะท้อนผลต่อการแต่งตำราหลักไวยากรณ์

การพัฒนาการศึกษาของสิบะวัยฮุได้สร้างอิทธิพลต่อการแต่งตำราหลักไวยากรณ์ ดังที่ปรากฏเห็นอย่างชัดเจน อุลละมาอฺในยุคหลังสิบะวัยฮุหลายท่านที่ได้แต่งตำราตามแนวทางของท่าน หรือ แต่งตำรา เพื่อตอบสนองตำราของท่าน หรือ อธิบายตำราของท่าน ซึ่งเป็นการแต่งตำรา เพื่อการพัฒนาการศึกษาด้านภาษาให้กว้างขึ้นและเพื่ออธิบายให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นเพื่อความสะดวกแก่ผู้สนใจภาษาอาหรับและหลักการการใช้ภาษาที่ถูกต้อง ตำราที่ได้แต่งขึ้นเกี่ยวกับภาษาหลังจากสิบะวัยฮุ มีจำนวนมาก นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 3 ตลอดถึงศตวรรษที่ 9 มีกลุ่มอุละมาอฺผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความสำคัญความรู้ของสิบะวัยฮุ พวกเขาจึงได้แต่งตำราขึ้นในลักษณะต่างๆ ซึ่งเป็นการแต่งตำรา เนื่องจากสาเหตุที่เกิดจากการแต่งตำราโดยสิบะวัยฮุ ดังนั้นตำราภาษาอาหรับและตำราหลักไวยากรณ์ที่แต่งขึ้นโดยอุละมาอฺหลังจากสิบะวัยฮุ นั้นไม่ว่าจะเป็นอุละมาอฺตะวันออก โมร็อกโค อันดาลูเซีย และอียิปต์ก็ตาม ซึ่งมีตำราที่แต่งขึ้นต่างๆดังนี้

1 ตำราที่แต่งขึ้น เพื่ออธิบายตำราของสิบะวัยฮุมีชื่อว่า ชัรหุกีตาบสิบะวัยฮุ (شرح كتاب سيويه) ซึ่งมีอุละมาอฺที่แต่งตำราดังกล่าวนี้ ดังนี้

1 อะบู อัลหะสัน สะอิด เป็น มัสอะดะฮุ ซึ่งเป็นศิษย์เอกของสิบะวัยฮุเอง ท่านได้แต่งตำราขึ้น ซึ่งเป็นตำราที่อธิบายตำราของสิบะวัยฮุในลักษณะการอธิบายในเชิงอรรถที่กระจัดกระจาย

2 อะบู อูยมาน บักกู เป็น มุฮัมมัด อัลมาซินียฺ ท่านได้แต่งตำรา เป็นตำราที่อธิบายตำราของสิบะวัยฮุมีชื่อว่า อัศดีบาญ ฟิ ญามิอุกีตาบสิบะวัยฮุ (الديباج في جامع كتاب سيويه) (al-Suyūṭī, 1326 : 203)

3 อะบู บักรุ อัสสะรอฎุ ท่าน คือ มุฮัมมัด เป็น อัสสิรีย อัลบัฆดาดี เป็นอาจารย์ของอัสสิรอฟี อัลฟาริสิย์และอรรูมานีย

4 อะบู บักรุ เป็น มุฮัมมัด เป็น อะลี เป็น อิสมาอิล เป็นที่รู้จักกันว่า มิบรอมาน ท่านได้แต่งตำราเพื่ออธิบายตำราของสีบะวัยฮุ แต่การแต่งตำราของท่านนั้นไม่ทันเสร็จ เนื่องจากท่านเสียชีวิตเสียก่อน (al-Qaḥṭiy,1374 : 3/109)

5 อิบนู คะรอศดูวัยฮุ ท่าน คือ อับดุลลอฮุ เป็น ญะอ์ฟิรฺ เป็น คะรอศดูวัยฮุ ท่านได้แต่งตำราหลักไวยากรณ์ ซึ่งเป็นตำราอธิบายตำราของสีบะวัยฮุ (Ibn al-Nadīm,1348 : 75)

6 อะบู สะอิด อัสสิรอฟี ฮะสัน เป็น อับดุลลอฮุ เป็น อัลมัรชะบานียฺ ท่านได้แต่งตำราอธิบายตำราของสีบะวัยฮุ ซึ่งเป็นตำราที่แต่งขึ้นเป็นที่ชื่นชอบ โดยบรรดาอุละมาอ์ผู้ร่วมสมัยกับท่าน เนื่องจากตำราของท่านที่แต่งขึ้นนั้น มีคุณสมบัติที่ดีในการวิภาคตำราของสีบะวัยฮุ จึงทำให้ท่านอะบู อะลี อัลฟาริสิย์และบุคคลอื่นๆที่ร่วมสมัยกับท่านบางคนนั้นเกิดมีความอิจฉาต่อท่าน

7 อะบู อะลี อัลฟาริสิย์ อัลหะสัน เป็น อะหมัด ท่านได้แต่งตำราเพื่อวิภาคตำราของสีบะวัยฮุ (al-Suyūṭiy,1326 : 217) ซึ่งเป็นตำราที่มีชื่อว่า อัตตะอูตีเกาะฮุ อะลาเกิตาบ สีบะวัยฮุ (التعليقة على كتاب سيبويه) เป็นตำราที่ได้เก็บรักษาไว้อยู่ในปัจจุบันและเป็นตำราสำคัญในการศึกษาและพัฒนาภาษาอาหรับอันดีงาม

8 อะหมัด เป็น อะบาน เป็น สัยยิด อัลลูมะเวีย อัลอันดาลูซิยฺ ท่านได้แต่งตำราขึ้น ซึ่งเป็นตำราที่อธิบายตำราของสีบะวัยฮุ

9 อะบู อัลหะสัน อรรูมานียฺ อะลี เป็น อีซา ท่านได้แต่งตำราหลักไวยากรณ์ ซึ่งเป็นตำราเพื่ออธิบายต่อตำราของสีบะวัยฮุ

10 อะบู อัลอะอูลาอู อัลมุอรรียฺ อะหมัด เป็น อับดุลลอฮุ เป็น สุไลมาน ท่านได้แต่งตำราขึ้น ซึ่งเป็นตำราที่อธิบายบางส่วนของสีบะวัยฮุประมาณ 50 กว่าหน้า แต่การแต่งตำราของท่านไม่ทันเสร็จ (al-Qaḥṭiy,1374 : 3/540)

11 อะบู อัลกุอิม มะห์มูด เป็น อุมร์ ญารูลลอฮุ อัชชะมัคชะริยฺ ท่านได้อธิบายตำราของสีบะวัยฮุตามคำกล่าวของอัสสะยูญียฺ 388 หรือ ท่านอธิบายบทประพันธ์ในตำราของสีบะวัยฮุตามคำกล่าวของวาฟาฮุคูลอะอูยาน (Ibn al-Khalkān,1426 : 2:81)

12 อิบนู เกาะรูฟ ท่าน คือ อะบู อัลหะสันอะลี เป็น มุฮัมมัด เป็น อะลี เป็นชาวอันดาลูซิยาแห่งเมืองอัซบีเลีย ท่านได้แต่งตำราที่มีชื่อว่า มัฟตะห์ อัลอับวาบ ฟิ ชัรหิ ฆอวามิกู อัลกิตาบ (مفتاح الأبواب في شرح غوامض الكتاب) ซึ่งเป็นตำราที่ท่านแต่งขึ้นเพื่ออธิบายคำซับซ้อนในตำราของสีบะวัยฮุ (al-Suyūṭiy,1326 : 354)

13 อัศศิฟารุ ท่าน คือ อะบู อัลฟิฏล กุอิม เป็น อะลี อัลบัฏฏีอิลียูสิยฺ มีรายงานว่า ท่านได้แต่งตำราอธิบายตำราของสีบะวัยฮุ ซึ่งเป็นการอธิบายที่ดีที่สุดและเป็นตำราที่ได้ตอบต่อ

ตำราของอัสชะลุบีน ซึ่งเป็นการโต้ตอบที่คำหนักแน่นมาก (al-Suyūṭiy,1326 : 378) ตำราของท่านนี้บางส่วนนั้นได้เก็บรักษาไว้ที่คารุลกูคอบ อัลมิศริยะศุรหฺศ 900

14 อัสชะลุบีน อัลกะบิรฺ ท่าน คือ อะบู อุมร์ เป็น มุฮัมมัด อัลอิซบีลียฺ ท่านได้แต่งตำราเพื่ออธิบายตำราของสีบะวัยฮฺ

15 อิบน์ อัลหาญิบ อะบู อัมร์ อุฆมาน เป็น อุมร์ อัลมิศรี อัดคิมชกียฺ

16 อิบ อัลหาญ ท่าน คือ อะบู อัลอับบาส อะหฺมัด เป็น มุฮัมมัด อัลอิซบีลียฺ (al-Suyūṭiy,1326 : 156) ท่านได้แต่งตำราที่มีชื่อว่า อิมลาอฺ อะลาเกิตาบสีบะวัยฮฺ และท่านเป็นศิษย์เอกของอัสชะลุบีน

17 อัลเคาะฟาฟ ท่าน คือ อะบู บักรฺ เป็น ยะหฺยา อัลญุซามียฺ อัลมาละเกีย

18 อิบน์ อัลบะฎออิฮฺ ท่าน คือ อะบู อัลหะสัน อะลี เป็น มุฮัมมัด อัลกิตามียฺ อัลอิซบีลียฺ ท่านได้แต่งตำราอธิบายตำราของสีบะวัยฮฺ ซึ่งเป็นตำราที่รวบรวมตำราอธิบายของอัศสิรอฟียฺและอิบน์ เคาะรูฟ ซึ่งลักษณะอธิบายของท่านนั้นในลักษณะย่อที่ดี และท่านเป็นหนึ่งในบรรดาศึกษย์ของอัสชะลุบีน (al-Suyūṭiy,1326 : 319)

20 อะบู ญะฮฺรฺ อะหฺมัด เป็น อิบรอฮีม อัลฆอรนาฎียฺ อิมามอัศสุญญียฺกล่าวว่าท่านได้เดินออกจากเมืองสาละเกฮฺไปหาคน 4 คนเพื่อให้อ่านตำราของสีบะวัยฮฺ

21. อะบู หัยยาน อัลอันดาลูซียฺ ท่าน คือ มุฮัมมัด เป็น ยูสุฟ ท่านได้แต่งตำราขึ้นซึ่งเป็นตำราย่อตำราอธิบายของอัศสิฟารฺที่อธิบายตำราของสีบะวัยฮฺ ซึ่งท่านได้ตั้งชื่อตำราของท่านนั้นว่า อัลมุลัคคอส มิน ชัรฮฺ สีบะวัยฮฺ ลี อัศสิฟารฺ (الملخص من شرح سيويه للصفار)

2 ตำราที่อธิบายปัญหา อธิบายคำแสดงและโครงสร้างต่างๆของตำราสีบะวัยฮฺ ซึ่งมีบุคคลสำคัญที่แต่งตำราอธิบายสิ่งดังกล่าวนี้มีดังนี้

1 อะบู อุมร์ สอติหฺ เป็น อิสฮาก อัลญุรเมีย ท่านได้แต่งตำราที่มีชื่อว่า ดัฟตีร์ อับนิยะฮฺ อัลกิตาบ (تفسير أبنية الكتاب) และท่านได้แต่งตำราที่มีชื่อว่า เฆาะริบสีบะวัยฮฺ (غريب سيويه) (Ibn al-Nadīm,1348 : 84)

2 อะบู อิสฮาก อัชชาดียฺ อิบรอฮีม เป็น สุฟยาน ท่านได้แต่งตำราที่มีชื่อว่า ชัรหฺ นุกัตอัลกิตาบ (شرح نكت الكتاب) ซึ่งเป็นตำราที่อธิบายคำแสดงในตำราของสีบะวัยฮฺ (al-Suyūṭiy,1326 : 181)

3 อะบู หาดิม อัศศัญญิสตานียฺ สะฮฺลุ เป็น มุฮัมมัด ท่านได้แต่งตำราที่มีชื่อว่า ดัฟตีร์อับนิยะฮฺอัลกิตาบ (تفسير أبنية الكتاب) (Ibn Qutaibah,1353 : 1/179)

4 อะบู อัลอับบาส มุฮัมมัด เป็น ยะซิด อัลมุบรริค ท่านได้แต่งตำราที่มีชื่อว่า อัลมุดคอลลอิกิตาบสีบะวัยฮฺ (المدخل إلى كتاب سيويه) (al-Qaṭṭiy,1374 : 285)

5 อะหมัด เป็น ยะหยา อะลอบ ท่านได้แต่งตำราที่มีชื่อว่า ตัฟซีร์อับนียะฮ์ อัลกิตาบ (تفسير أبنية الكتاب) (al-Suyūṭiy,1326 : 173)

6 อะบู มุฮัมมัด เป็น อับดุลลอฮ์ เป็น ฉะอ์ฟูร์ เป็น คะรอศตุวัยฮ์ ท่านได้แต่งตำรา ที่มีชื่อว่า อัมรอฎกิตาบสึบะวัยฮ์ (أغراض كتاب سيويه) ได้แต่งตำราอัลมะสะอาอิตุล อัลมูฟรออะฮ์ มิน กิตาบสึบะวัยฮ์ (المسائل المفردة من كتاب سيويه) และได้แต่งตำราที่มีชื่อว่า กิตาบมุกตัสึบะวัยฮ์ (كتاب نكت سيويه) (Ibn al-Nadīm,1348 : 95)

7 อะบู บักร มุฮัมมัด เป็น อัลหุสัยนุ อัจชะบัยดีฮ์ ท่านได้แต่งตำราที่มี ชื่อว่า อัลอิส ติตรอก อะลา สึบะวัยฮ์ ฟิ กิตาบะฮ์อัลอับนียะฮ์ วา อัจชะฮิยาต (الاستدراك على سيويه في كتابة الانية والزيادات) ซึ่งเป็นตำราที่ถูกลบพิมพ์ที่เมืองรุมานปี ค.ศ. 1890 ด้วยการดูแลโดยอิกนาซิโอ กุวัยดีฮ์ (Ignazio Gwidi) เป็นนักบูรพาคติท่านหนึ่งและส่วนหนึ่งนั้นได้เก็บรักษาไว้ที่อัลมัทตะบะฮ์ อัตตัยมูริยะฮ์ รหัส 186

8 อะบู อัลอะอะลาฮ์ เป็น อะหมัด เป็น อับดุลลอฮ์ เป็น สุไลมาน อัลมูอะรีฮ์ ท่านได้ แต่งตำราที่มีชื่อว่า ตัฟซีร์ อัมยิลละฮ์ สึบะวัยฮ์ วา เมาะรีบิฮา (تفسير أمثلة سيويه وغريبها)

9 อิบน์ อัจญะเราะอะฮ์ ท่าน คือ อะบู อัลหุสัยนุ สุไลมาน เป็น มุฮัมมัด อัลมา ละเกียฮ์ ท่านได้แต่งตำราที่มีชื่อว่า อัลมูเกาะคิมาท อะลา กิตาบสึบะวัยฮ์ (المقدمات على كتاب سيويه) (al-Suyūṭiy,1326 : 263)

10 เราะบือ เป็น มุฮัมมัด เป็น มันสุร อัลกุฟัยฮ์ ท่านได้แต่งตำราที่มีชื่อว่า ฮัรหุ อะลา อับยาต สึบะวัยฮ์ วา อัลมูฟัสซอล (شرح على أبيات سيويه والمفصل) (Broclecklman,1986 : 2:137) ส่วนหนึ่งของตำรานี้ เป็นตำราต้นฉบับของยะนา อะหมัด คอน (al-Suyūṭiy,1326 : 247)

11 มุฮัมมัด เป็น อะลี เป็น อัลฟัคคอริ อัลญะฮามีย อัลมาละเกียฮ์ ท่านได้แต่งตำราที่ มีชื่อว่า มุชกิล อัลกิตาบ (مشكل الكتاب)

3 ตำราที่อธิบายบทประพันธ์ของตำราสึบะวัยฮ์ มีชื่อว่า ฮัรหุ ชะวาฮิด อัลกิตาบ (شرح شواهد الكتاب) หรือ ฮัรหุ อับยาต อัลกิตาบ (شرح أبيات الكتاب) ซึ่งเป็นตำราที่อธิบายบท ประพันธ์ตำราของสึบะวัยฮ์ ซึ่งมีบุคคลที่แต่งตำราดังกล่าวนี้ คือ

1 อะบู อัลอับบาส มุฮัมมัด เป็น ยะซีด

2 อะบู อิสฮาก อิบรอฮีม เป็น อัศสิริฮ์ อัจชะชะญาญีย (Ibn al-Nadīm,1348 : 91)

3 อะบู บักร มุฮัมมัด เป็น อะลี อัลมูรอจิมีย ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของท่านอัจชะชะญาญีย (al-Qafiy,1374 : 1/196)

4 อิบน์ อันนุฮาส อะหมัด เป็น มุฮัมมัด เป็น อิสมาอีล ท่านเป็นลูกศิษย์ของ อัลมูบรัริค และต้นฉบับตำราของท่านนั้นได้ถูกเก็บรักษาไว้ที่มัทตะบะฮ์ของอะหมัด อัยยาเลีย

รหัส 2635 และในส่วนหนึ่งนั้น ได้ตีพิมพ์ด้วยไมโครฟิล์ม (Microfilm) ที่สถาบันต้นฉบับ (المخطوطات) ณ มหาวิทยาลัยประเทศอาหรับ (جامعة الدولة العربية) รหัส 57

5 อะบู บักร มุฮัมมัด เป็น อะลี เป็นที่รู้จักกันด้วย มิบเราะมาน (al-Qaṭṭīy, 1374 : 3/90)

6 อะบู อับดุลลอฮ์ มุฮัมมัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลเคาะฎิบ อัลอิสกาฟี (al-Suyūṭīy, 1326 : 63)

7 อิบน์ อัลสิรอฟี ท่านมีชื่อว่า ยูสุฟ เป็น อัลหะสัน เป็น อับดุลลอฮ์ และตำราของท่านต้นฉบับหนึ่งนั้น ได้เก็บรักษาไว้ที่มัสยิดอะหมัด อัยยาเลีย รหัส 2401 และได้ตีพิมพ์ด้วยไมโครฟิล์มที่สถาบันต้นฉบับ รหัส 56 (al-Hāji Khalīfah, 1943 : 421)

8 ฮารูน เป็น มุซา อัลกุฎุบีย์ ท่านได้แต่งตำราที่มีชื่อว่า ตัฟสีร อุยูน สีบะวัยฮ์ (تفسير عيون سيبويه) และต้นฉบับตำราของท่านนั้น ได้เก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์แห่งประเทศอังกฤษ (Brocekman, 1986 : 2/137)

9 อัลอะอ์ดัม อัซซันตัมรีฮ์ ยูสุฟ เป็น สุไลมาน ซึ่งตำราของท่านได้ถูกตีพิมพ์เพื่อการค้า และถูกแพร่หลายอยู่ในภายใต้ของตำราสีบะวัยฮ์ที่พิมพ์ที่โรงพิมพ์โบลาก

10 อะบู อัลกุอ์ดิม มะห์มูด เป็น ฮุมร์ อัชชะม้กะชะรีฮ์ (Hāji Khalīfah, 1943 : 156)

11 อิบน์ ฮิซาม อัลลัคมีย์ มุฮัมมัด เป็น อะหมัด ท่านได้แต่งตำราที่มีชื่อว่า นุกัต อะลา ซัรหิ อัลอะอ์ดัม ลี อัชชะวะฮิด (نكت على شرح الأعلام للشواهد)

12 อะบู อัลบะกอฮ์ อับดุลลอฮ์ เป็น อัลหุสัยนุ อัลอุกบะรีฮ์ (al-Suyūṭīy, 1326 : 281)

13 อะบู อับดุลลอฮ์ มุฮัมมัด เป็น อะลี อัชชะบะ เป็น อัศเศาะฆิร เป็น ลูกศิษย์ของอิบน์ อุศฟูร (Hāji Khalīfah, 1943 : 80)

4 ตำราที่ข้อยคำของสีบะวัยฮ์ หรือ ตำราที่ข้อยคำที่แต่งขึ้นข้อยคำของสีบะวัยฮ์ ซึ่งมีอุลมะฮ์ได้แต่งตำราดังกล่าวนี้ คือ

1 อัลญุรมีฮ์ สอลิหุ เป็น อิสฮากุ ท่านเป็นคนที่นำหน้าในการแต่งตำราเพื่อข้อยคำของสีบะวัยฮ์ มีรายงานในตำราฎะบะกอดของอัชชูบัยคีย์ว่า :

" قَالَ الْجُرْمِيُّ : أَنَا لَمْ أَضَعُ كِتَابًا فِي النَّحْوِ، إِنَّمَا اخْتَصَرْتُ كِتَابَ سَيْبَوَيْهِ "

ความว่า : “ ท่านอัลญุรมีฮ์กล่าวว่า : ฉันไม่ได้แต่งตำราใดในเรื่องหลักไวยากรณ์ นอกจากฉันแต่งตำราเพื่อข้อยคำของสีบะวัยฮ์ ” (al-Zubaidiy, n.d. : 77)

2 อะบู อัลบะกุกอ อับดุลลอฮฺ เบ็น อัลหุสัยนุ อัลอุกบะรียฺ ท่านได้แต่งตำราย่อตำราชของสี่บะวัยฮฺ ซึ่งมีชื่อว่า ลุบบา อัลกิตาบ (لباب الكتاب) (Hāji Khalīfah, 1943 : 281)

3 อะบู หัยยาน มุฮัมมัด เบ็น ยูสุฟ เป็นชาวเมืองอันดาลูเซีย เป็นอันนะหฺวียฺและ เป็นนักorroธาธิบายอัลกุรอาน ท่านได้แต่งตำราที่มีชื่อว่า ตัลคีส ลี ชฺรหฺ อัสซิฟารุ ลี อัลกิตาบ (تلخيص لشرح الصفار للكتاب) ซึ่งท่านได้ตั้งสมญานามของตำราดังกล่าวว่า อัลอิสฟารุ อัลมุลัค คอส มิน ชฺรหฺ ลี สิบะวัยฮฺ ลี อัสซิฟารุ (الإسفار الملخص من شرح سيويه للصفار) และเช่นเดียวกัน ท่านได้แต่งตำราที่มีชื่อว่า อัตตัจญีริค ลี อะห์กาม กิตาบสี่บะวัยฮฺ (التجريد لأحكام كتاب سيويه)

4 ตำราที่แต่งขึ้นเพื่อตอบโต้ตำราชของสี่บะวัยฮฺ หรือ ตำราที่แต่งขึ้นเพื่อตอบโต้ตำราชที่ตอบโต้ตำราชของสี่บะวัยฮฺ ซึ่งมีบุคคลสำคัญที่แต่งตำราดังกล่าวนี้ คือ

1 อะบู อัลอับบาส มุฮัมมัด เบ็น ยะซิด อัลมูบّرริค ท่านได้แต่งตำราชตอบโต้ต่อสี่บะวัยฮฺ (al-Qaftiy, 1374 : 3/251)

2 อิบนุ อัญญาเราะอวัยฮฺ สุไลมาน เบ็น มุฮัมมัด อัลมาละเกียฺ ท่านได้แต่งตำราชอัลมูกอคิมาด อะลา กิตาบสี่บะวัยฮฺ (المقدمات على كتاب سيويه) ท่านเป็นลูกศิษย์ของอัลอะอูลัม อัชชานดัมรียฺ ท่านได้ศึกษาอ่านตำราชของสี่บะวัยฮฺกับอัชชานดัมรียฺ และท่านได้แต่งตำราช ซึ่งเป็นตำราชที่แต่งขึ้นเพื่อตอบโต้ต่อตำราชของสี่บะวัยฮฺ ซึ่งเป็นตำราชที่มีชื่อว่า ออิคิริอูกอ อะลา อัลกิตาบ (اعتراضات على الكتاب) ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า การตอบโต้ของท่านต่อสี่บะวัยฮฺนั้น ท่านได้เขียนไว้แล้วในตำราชที่มีชื่อว่า อัลมูกอคิมาด อะลา อัลกิตาบ (المقدمات على الكتاب) (al-Suyūṭiy, 1326 : 263)

3 อิบน อัลบะฏออิฮฺ อะลี เบ็น มุฮัมมัด อัลกิตามียฺ อัลอิซบีลียฺ ท่านได้แต่งตำราช ซึ่งเป็นการแต่งตำราชเพื่อตอบโต้ต่อตำราชที่ตอบโต้ตำราชของ อิบนุ อัญญาเราะอวัยฮฺที่ตอบโต้ตำราชของสี่บะวัยฮฺ (al-Suyūṭiy, 1326 : 354)

4 อัลอัศวัค อัลฆินินดิญานียฺ ท่าน คือ อัลหะสัน เบ็น อะห์มัด เบ็น มุฮัมมัด ท่านอาศัยมีชีวิตอยู่ถึงปีส.ศ.ที่ 430 และท่านได้แต่งตำราช ซึ่งเป็นตำราชที่ตอบโต้ตำราชอธิบายบทประพันธ์ตำราชของ สิบะวัยฮฺที่แต่งโดยอัสติริอฟีเย ท่านได้ตั้งชื่อตำราชของท่านว่า ฟุเราะฮฺ อัลอะดีบ (فرحة الأديب) ต้นฉบับนั้นได้เก็บรักษาไว้ที่ คารุลกุตุบ อัลมิศรียะฮฺ รหฺ 4421

5.3 บทบาทด้านการสร้างสำนักหลักไวยากรณ์

นอกจากสืบะวัยฮุจะเป็นผู้ประสบความสำเร็จด้านการศึกษาและการประพันธ์ตำราแล้ว ท่านยังสามารถสร้างสำนักหลักไวยากรณ์ที่เป็นเอกเทศ เป็นที่รู้จักกันในนามสำนักหลักไวยากรณ์สืบะวัยฮุ (مذهب سيويه)¹⁶⁵ ซึ่งเป็นหนึ่งในสำนักไวยากรณ์บัสเราะฮุ ถึงแม้ว่าสำนักไวยากรณ์ของท่าน เป็นหนึ่งในสำนักไวยากรณ์บัสเราะฮุ แต่ในบางประเด็นปัญหานั้น สำนักคิดของท่านก็มีความแตกต่างกับสำนักไวยากรณ์บัสเราะฮุ¹⁶⁶

หลักไวยากรณ์ของสืบะวัยฮุได้รับอิทธิพลจากบรรดาอุละมาอ์และคณาจารย์ของท่านในการนำมาใช้เป็นที่อ้างอิงและเป็นหลักฐานในตำราทั้งยังใช้ในการสื่อสารภาษาอาหรับ ซึ่งเป็นการอ้างอิงที่ได้รับรายงานมาจากชาวอาหรับและจากการอนุมาน (القياس)¹⁶⁷ เป็นแนวการอ้างอิงที่เข้มงวดที่มีความขัดแย้งกับสำนักไวยากรณ์กูฟะฮุ ซึ่งเป็นที่ปฏิเสธของบรรดานักปราชญ์ที่ท่านนำหลักฐานในการสร้างไวยากรณ์โดยอ้างอิงหลักฐานที่ไม่ทราบผู้รายงาน¹⁶⁸ และไม่อ้างอิงหลักฐานในการรายงานที่แตกต่างและแปลกแยกของท่านดังกล่าว (ذات) หรือ มีความจำเป็นค้ำขัน (ضرورة)¹⁶⁹ การอ้างอิงหลักฐานของสืบะวัยฮุในลักษณะนี้ จึงทำให้สำนักไวยากรณ์กูฟะฮุติดใจและกล่าวว่า การกระทำดังกล่าวไม่สามารถนำมาใช้เป็นที่อ้างอิงด้านหลักไวยากรณ์ได้ และจากการปฏิเสธของสำนักไวยากรณ์กูฟะฮุต่อการแนวการปฏิบัติของท่านดังกล่าว ท่านจึงตอบได้ว่า อันนะหฺวียูนกูฟะฮุได้อ้างอิงหลักฐานทั้งหมดที่ได้รับรายงานจากชาวอาหรับ และนำไปเป็นพื้นฐานใน

¹⁶⁵ สำนักไวยากรณ์ หมายถึงหลักความคิดของสืบะวัยฮุที่เกี่ยวกับภาษาอาหรับที่มีความแตกต่างระหว่างสำนักคิดหลักไวยากรณ์ของอันนะหฺวียูนและอัลลุฆะมาะฮฺวียูนคนอื่นๆ ในอดีตเรียกว่า ทัศนะ หรือ สำนัก หลังจากนั้นต่อมาอุละมาอ์ได้ให้นิยามศัพท์นั้นขึ้นใหม่ว่า มัคเราะสะฮุ (โรงเรียน) ซึ่งสามารถจะเรียกสำนักไวยากรณ์สืบะวัยฮุนั้นได้ว่า มัคเราะสะฮุ สืบะวัยฮุ

¹⁶⁶ โดยเฉพาะท่านกับอาจารย์ของท่านอัลเคะลิล เป็น อะหมัด ได้เกิดกรณีความคิดที่แตกต่างในบางประเด็นด้านหลักไวยากรณ์

¹⁶⁷ การเทียบเคียง หมายถึง เทียบเคียงถ้อยคำที่จะสร้างเป็นหลักไวยากรณ์กับถ้อยคำที่ได้รับรายงานมาจากชาวอาหรับชนบท

¹⁶⁸ คติที่ระบุในตำราของสืบะวัยฮุที่ท่านกล่าวไว้ว่า ท่านใช้หลักฐาน โดยไม่ทราบผู้กล่าวหลักฐานนั้น

¹⁶⁹ หมายถึง สำนักคิดของสืบะวัยฮุจะไม่รับภาษาที่ได้รายงานในแนวทางแปลกแยก (ชาย) หรือ จำเป็นค้ำขันด้านการประพันธ์ เช่น คำว่า “ล้าฮฺกุคฺคิ” (لأحكي) แต่เนื่องจากเพราะความจำเป็นด้านการประพันธ์ จึงมีการอ่านว่า ล้าฮฺกุคฺคิ (لأحكي) ซึ่งตามหลักไวยากรณ์ที่ได้รายงานจากอาหรับนั้น ไม่นอนุญาตให้อ่านเช่นนั้น

การอนุমানได้การกระทำดังกล่าวของพวกเขานั้น¹⁷⁰ เหมือนกับพวกเขาไม่เชื่อถือในสิ่งที่ฉันยึดถือ มาตั้งแต่แรก

คัมภีร์ตัวอย่างในสิ่งที่สืบะวัยสุมีความเข้มงวดในการเทียบเคียง โดยมีรายงานถึงประวัติของอะบู อัมรฺ เป็น อัลอะอฺลาอฺที่รายงานว่า อะบู อัมรฺ ได้ถาม อะบู คิยะเราะฮฺ¹⁷¹ จากคำกล่าวของอาหรับที่ว่า :

" اِسْتَأْصَلَ اللّٰهُ عَرَفَاتَهُنَّ "

ความว่า : “ อัลลอฮฺจะทรงตัดเครือญาติของพวกเขา ”

อะบู คิยะเราะฮฺอ่านด้วยนศบ (ฟัดหะฮฺ) คำว่า عَرَفَاتَهُنَّ อะบู อัมรฺ เป็น อัลอะอฺลาอฺตอบว่า เจ้าจงออกไปให้ไกลเถิด เจ้านั้นอ่านเพี้ยน เพราะอะบู อัมรฺ เป็น อัลอะอฺลาอฺได้ฟังอะบู คิยะเราะฮฺ รายงานหลักฐานดังกล่าวนี้ด้วยกัศเราะฮฺ (عَرَفَاتَهُنَّ)¹⁷² ดังนั้น อะบู อัมรฺ เป็น อัลอะอฺลาอฺจึงมีความมั่นใจว่า อะบู คิยะเราะฮฺเป็นบ่อเกิด (ต้นเหตุ) ที่รายงานภาษานั้นผิดเพี้ยน เนื่องจากเขามีอายุมากและพำนักอาศัยอยู่กับชาวเมืองเป็นเวลานาน

ความเข้มงวดของสืบะวัยสุที่มีต่อการรายงานนั้น เป็นสิ่งที่ได้พบเห็นในคำราชของท่านดังมีรายงานจากยูซุฟว่า การอ่านของชาวเมืองคำว่า ฮุนน่า (هَنَّ) เป็นสรรพนามแยก (ضمير منفصل) และกล่าวตำหนิต่อการรายงานที่อ่านนศบคำว่า อฏฺฮฺรฺ (أَطَهْرَ) จากการคำดำรัสของอัลลอฮฺที่ว่า :

﴿ وَجَاءَهُمْ قَوْمُهُمْ يَمْرَعُونَ إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ
يَنْقُومِ هَتُّؤُلَاءِ بَنَاتِي هُنَّ أَطَهْرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تَحْزُرُونِ فِي ضَيْفِي
أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَّشِيدٌ ﴾

(هود : ๗๘)

¹⁷⁰ หมายถึง ทศนะของการรับหลักฐานที่ได้รายงานจากอาหรับทั้งหมดนำมาเปรียบเทียบใช้ได้ ถึงแม้ว่า หลักฐานดังกล่าวนี้เป็นหลักฐานที่แปลกแยก (ชาย) หรือ จำเป็นคืบขันค้ำancarประพันธ์

¹⁷¹ อะบู คิยะเราะฮฺ คือ อาหรับชนบทคนหนึ่งที่มีความคล่องและชัดเจนด้านภาษาอาหรับ

¹⁷² กัศเราะฮฺ หมายถึง อ่านด้วยสระอิ ตรงกับตัวอักษร ตาอฺ

ความว่า: “ และกลุ่มชนของเขาได้มาหาเขา พวกเขารีบร้อนมายังเขา และก่อนหน้านั้นพวกเขาเคยทำความชั่ว เขากล่าวว่า กลุ่มชนฉันเอ๋ยเหล่านี้ คือ ลูกสาวของฉัน พวกนางนั้นบริสุทธิ์สำหรับพวกท่าน ดังนั้น พวกท่านจงยำเกรงอัลลอฮ์เถิดและอย่าทำให้ฉันขายหน้าต่อแขกของฉันเลย ไม่มีคนที่มีสติสัมปชัญญะในหมู่พวกท่านบ้างหรือ ”

(ฮุก : 78)

สืบะวัยฮุกกล่าวว่า ยูนุสนั้น มีความมั่นใจที่จะนู อัมรุ ระบุว่า การอ่านของชาวเมืองดังกล่าวนี้ มีความผิดพลาดจากหลักไวยากรณ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับสืบะวัยฮุกที่มีแนวคิดในการพิสูจน์(تحقيق) พยัญชนะฮัมชะฮุ (ح) จากคำว่า นับบิฮุ (نبي) ภาษาของชาวหิญาซอ่านว่า นับบิฮ์ (نبي) สืบะวัยฮุกและบรรดานักพิสูจน์กล่าวว่า การอ่านว่านับบิฮ์ (نبي) นั้น เป็นคำแทน (البدل)¹⁷³ จากคำว่า นับบิฮุ (نبي) แต่ไม่ใช่ทั้งหมด คำที่คล้ายกับคำนี้ต้องอ่านเช่นนั้น ส่วนคำนี้เป็นคำที่ได้รับการรายงานจากอาหรับชนบทมา(การฟังมา)¹⁷⁴

ดังนั้น สืบะวัยฮุกจึงมีความเข้มงวดในการรายงานและการเทียบเคียงจากบรรดาผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ (أصوات) ด้านภาษาของพวกเขา ดังที่เห็นชัดเจนในคำราของท่านว่า ท่านจะไม่รับถ้อยคำภาษา นอกจากบรรดาผู้ที่มีความเชื่อมั่น น่าเชื่อถือ และมีความคล่องในการใช้ภาษา และห่างไกลจากบรรดาผู้ที่ไม่มีความมั่นใจและน่าเชื่อถือในการใช้ภาษาที่อาศัยประปรนรวมอยู่กับชาวเมืองที่ไม่ใช่อาหรับ

อิมาม อัลสุญญีย์กล่าวว่า สืบะวัยฮุกมีความเชี่ยวชาญกว่า ในด้านการเทียบเคียง เพราะเขาจะไม่เทียบเคียงคำใด นอกจากคำคำนั้น มีความสอดคล้องกับคำที่ได้ฟังมาจากชาวอาหรับ และท่านจะไม่เทียบเคียงกับคำที่รายงานมาโดยวิธีทางแปลกแยก (Abū al-Ṭayyib, 1375 : 90)

อัลอันดาลูซีรายงานว่า หากอันนะหฺวียูนุกุพะฮุได้รับรายงานจากบทประพันธ์หนึ่ง และปรากฏมีคำหนึ่งคำในคัมภีร์ประพันธ์นั้น¹⁷⁵ ขัดแย้งกับรากฐาน (أصول) ไวยากรณ์ พวกเขาจะอนุญาตให้เกิดการขัดแย้งกับรากฐานไวยากรณ์นั้น และสามารถนำคำคำนั้น สร้างเป็นรากฐานใหม่ในหนึ่งเรื่องของไวยากรณ์ (al-Sāmūrā'iy, 1987 : 19)

¹⁷³ อัลบัคฺล เป็นหนึ่งเรื่องในหลักไวยากรณ์อาหรับมีความหมายว่า แทนที่ และคำว่า นับบิฮ์ (نبي) แทนจากคำว่า นับบิฮุ (نبي)

¹⁷⁴ คำว่า การฟัง ในภาษาอาหรับเรียกว่า มัสมูอฺ (مسموع) หมายถึง คำที่ได้ฟังอาหรับอ่านเช่นนั้น

¹⁷⁵ คำหนึ่งที่จะนำเป็นหลักฐานทางไวยากรณ์

สิ่งที่ได้ปรากฏชัดเจนในทัศนะของสืบะวัยฮุนั้น อะบู อัลบะเราะกาต อัลอันบารีย์ กล่าวไว้ว่า ไม่มีบุคคลใดในทัศนะของชาวบัสเราะฮ์และสืบะวัยฮ์ที่รับภาษาอาหรับจากชาวคูฟะฮ์ นอกจาก อะบูซัยด์ได้รับรายงานจากอัลมุฟฏีฮ์อด อัลฎ็อบบีแห่งคูฟะฮ์ (al-Sāmūrā'iy, 1987 : 19)

อีกรายงานหนึ่งที่ย้ำว่า สืบะวัยฮ์ไม่ได้รับภาษาจากชาวคูฟะฮ์ ดังที่อะบูฮาติมกล่าวว่า ฉันอธิบายคำพูดที่หลากหลายในอัลกุรอาน ฉันได้อ้างการรายงานตัวบุคคลนั้นจากบรรดานักรายงานภาษาที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น อะบู ซัยด์ อัลอัศมะอียะฮ์ อะบู อุบัยด์ และยูनुส ซึ่งเขาเหล่านี้ ล้วนเป็นอาหรับชนบทที่มีความคล่องด้านภาษาและเป็นชาวบัสเราะฮ์ และฉันเป็นผู้ไม่ได้รับภาษาจากการรายงานของอัลกิสายีย์¹⁷⁶ (al-Suyūṭiy, 1326 : 2/256)

อย่างที่ทราบกันว่า สืบะวัยฮ์เป็นชาวเปอร์เซียเจริญเติบโตในแคว้นอาหรับ แต่บิดามารดาของท่านเป็นชาวเปอร์เซีย ท่านจึงมีความรู้ในภาษาเปอร์เซีย และท่านทราบภาษาอักษะคิล¹⁷⁷ ที่สำนักคูฟะฮ์ได้นำเข้าไปใช้ในภาษาอาหรับ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำนักคิดของท่านได้ตอบโต้ทัศนะของชาวคูฟะฮ์ดังตัวอย่าง คำว่าสี่เหลี่ยมในภาษาอาหรับ เรียกว่า มุรอบบะฮะฮ์ (مربعه) แต่ชาวคูฟะฮ์กล่าวว่า อัลญะฮารุส (الجهاروس) ซึ่งคำนี้ เป็นภาษาเปอร์เซียที่ถูกนำเข้าไปใช้ในภาษาอาหรับ (al-Jāhiz, 1965 : 1/19) เช่นเดียวกับคำว่า วาซารอ (وازو) คียาร (حيار) และวับบีย (وبذي)¹⁷⁸ (al-Sāmūrā'iy, 1987 : 20)

การก่อตั้งสำนักไวยากรณ์ของสืบะวัยฮ์นั้น มีที่มาและแหล่งอ้างอิง ดังที่ อุละมาอ์กล่าวว่า ที่มาของสำนักสืบะวัยฮ์และแหล่งอ้างอิงของท่านนั้น มีสองแหล่งสำคัญดังนี้

1 อัลกุรอาน (القرآن) สืบะวัยฮ์ได้ยึดถือภาษาอัลกุรอาน เป็นที่มาในการกำหนดหลักไวยากรณ์ ซึ่งเป็นแหล่งอ้างอิงอันดับแรกของท่าน และเป็นหนึ่งแหล่งอ้างอิงหนึ่งที่ท่านให้ความเชื่อถือในพื้นฐาน (أسس) ด้านหลักไวยากรณ์ที่มีความแตกต่างจากสำนักหลักไวยากรณ์ของเมืองคูฟะฮ์

2 บทกวี (الشعر) บทกวีที่สืบะวัยฮ์ได้ยึดถือเป็นหลักฐานในการอ้างอิงด้านหลักไวยากรณ์นั้น คือ บทกวีสมัยญาฮ์ลียะฮ์ และบทกวีสมัยแรกเริ่มอิสลาม และอีกส่วนหนึ่ง เป็นบทกวีที่สืบะวัยฮ์ได้ยึดถือในการอ้างอิงเป็นหลักฐานนั้น คือ บทกวีของอัลฟะรอซคัฎ ญะรียร์ อะรอรุญีร์ อัลอัญญาญและรุษะฮ์ เป็น อะบู อันนัญม (al-Sāmūrā'iy, 1987 : 21)

¹⁷⁶ อัลกิสายีย์ เพื่อนของสืบะวัยฮ์ เป็นชาวคูฟะฮ์

¹⁷⁷ อักษะคิล หมายถึง ภาษาของชนชาติอื่นที่นำเข้าไปใช้ในภาษาอาหรับ

¹⁷⁸ คำว่า วาซารอ (وازو) ในภาษาอาหรับเรียกว่า อัลสุก (السوق) หมายถึง ตลาดเล็ก คียาร เรียกว่า อัลกิชยาอ (الفناء) หมายถึง แดงกวา และคำว่า (وبذي) เรียกว่า มัจญุม หมายถึง โรคเรื้อน

อัลสะมุรออีย์กล่าวอีกว่า เราทราบว่า สิบะวัยสุรฺและอ่าอิงเป็นหลักฐานจากบทกวีของบัชซารุ¹⁷⁹ เป็น บุรคฺ ทั้งที่บัชซารุเป็นหนึ่งในบรรดานักกวีที่ล่วงเลยกาลสมัยเป็นช่วงระยะเวลายาวนานจากการยึดติดกับการรับเป็นหลักฐานของทัศนนะนะห์วีญุนบัศเราะฮฺ (al-Sāmūrā'iy, 1987 : 21)

อัลสุยฎีเย่กล่าวว่ ษะอฺลับได้รายงานจากอัลอัสมะอีย์ว่า แท้จริง อิบรอฮีม เป็น ฮัรมะฮฺ เป็นนักกวีรายสุดท่ายที่สามารถรับเป็นหลักฐานอ่าอิงได้¹⁸⁰ และเป็นที่ยูจกัันว่า อิบรอฮีม นั้น เกิดในปี 90 ฮ.ศ. ท่านมีอายุยืนยาวจนกระทั่งถึงกึ่งกลางของศตวรรษที่สอง (al-Suyūṭiy, 1326 : 1/27)

อัลสะมุรออีย์กล่าวอีกว่า ถือเป็นสิ่งจำเป็นที่เราจะนำเข้าไปเป็นแหล่งอ่าอิงของ สิบะวัยฮฺในสิ่งที่เขาได้รับรายงานจากอาหรับชนบทแห่งญะฮิลียะฮฺ หรือบุคคลอื่น ๆ ที่ได้ใช้ชีวิตคลุกคลีกับบรรดาอาหรับชนบทเหล่านั้น เช่น เผ่ากุยฮฺ (قبيس) ตะมิม (تميم) อะลัด (أسد) ฮุญัยฮฺ (هذيل) กิยานะฮฺ (كنانة) และฎ็อยฮฺ (طي) ซึ่งเป็นชนเผ่าเหล่านี้ที่ไม่ได้รับอิทธิพลใดๆจากวัฒนธรรมของชนชาติอื่นที่อาจเป็นสาเหตุทำให้ภาษาอาหรับนั้น มีความผิดเพี้ยน หรือ เอนเอียงไปจากความถูกต้อง

สิบะวัยฮฺ เป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือในด้านความคล่องทางการใช้ภาษาอาหรับจากบรรดาอัลลุฆะมาะวีญุนที่มีต้นกำเนิดดั้งเดิมนั้นไม่ใช่ชาวอาหรับ มีรายงานว่า อะบู อัมรุ เป็น อัลอะฮฺลาอฺ กล่าวว่ ฉันมิได้เห็นบุคคลในชาติใดที่มีความคล่องยิ่งในภาษากว่าหะสัน อัลบัศรีเย่และอัลหัจญญฺาญ เป็น ยูสุฟ อัษษะเกะฟีย์ เมื่อท่านทั้งสองถูกถามว่า ระหว่างทั้งสองท่านนี้ (หะสันและอัลหัจญญฺาญ) ใครมีความคล่องด้านภาษามากกว่ากัน ? อะบู อัมรุ เป็น อัลอะฮฺลาอฺตอบว่ อัลหะสันนั้นมีความคล่องยิ่งกว่าอัลหัจญญฺาญ เป็น ยูสุฟ (Ibn Khalkān, 1968 : 1/70)

หนึ่งในบรรดาอุละมาอฺที่เป็นแหล่งอ่าอิงของสิบะวัยฮฺนั้น อัลญาหิซฺกล่าวว่ ในบรรดาผู้ที่มีความคล่องเจนซัดภาษาอาหรับ ซึ่งมีต้นกำเนิดเดิมไม่ใช่เชื้อสายอาหรับ คือ อะบู อะดี อัลอัสรอริเย่ มีชื่อว่า อัมรุ เป็น ฟาอิชฺ ซึ่งท่านเป็นผู้สอนหนังสือและเป็นผู้ให้คำโอวาทตักเตือนในมัสยิด 36 ปี ซึ่งยูนูส เป็น หับบิบได้รายงานจากท่านและอ่าอิงท่านเป็นหลักฐาน (al-Jāhiz, 1979 : 147)

¹⁷⁹ ลุฆะมาะวีญุนได้รับเป็นหลักฐานกวีของบัชซารุเช่นเดียวกับรับเป็นหลักฐานกวีของมูวัลละคิน (المولدين) (คือบุคคลที่เกิดจากชาวอาหรับผสมกับชาติอื่น) ส่วนนะนะห์วีญุนปฏิเสธต่อการรับเป็นหลักฐานกับบทกวีของบัชซารุถึงแม้ว่ามีรายงานในหนังสือ อัลอะฆอนีย์ (الأغنية) ว่า สิบะวัยฮฺได้รับบทกวีหนึ่งของบัชซารุเป็นหลักฐานดังที่พบในตำราของท่าน (al-Aṣṣafahāniy, 1928 : 3/210)

¹⁸⁰ อิบรอฮีม เป็น ฮัรมะฮฺ คือ หนึ่งในบรรดานักกวีที่ล่วงเลยกาลสมัย

ดังนั้น ทั้งอัลกุรอาน บทกวี ร้อยกรองและร้อยแก้วทั้งหมดนั้น สิบะวัยฮุได้นำเป็นหลักฐานในการสร้างพื้นฐานภาษาอาหรับ และไม่ได้ปฏิเสธต่อการรายงานของอันนะหะวีญุนกูฟะฮุ ในการสร้างพื้นฐานภาษาและหลักไวยากรณ์ตามที่ศนะของพวกเขา ซึ่งที่ศนะของสิบะวัยฮุและที่ศนะของอันนะหะวีญุนกูฟะฮุจะไม่รับหะดีษเป็นหลักฐานเชิงภาษาและหลักไวยากรณ์

โดยพื้นฐานเดิม (الأصول) ของที่ศนะสิบะวัยฮุ นั้น ท่านจะที่ยึดถืออัลกุรอาน โดยให้ความละเอียดอ่อนต่อการรายงานนั้น ซึ่งท่านจะไม่รับการรายงานในการสร้างหลักการด้านไวยากรณ์กับการอ่านอัลกุรอานที่หลากหลาย(قراءه عدة) ซึ่งการอ่านนั้น ถือเป็นพื้นฐานของภาษาอาหรับและเป็นพื้นฐานด้านภาษาของชาวอาหรับอีกด้วย

ตัวอย่างที่ศนะของสิบะวัยฮุที่ไม่รับการรายงานด้านภาษาจากการอ่านของอับดุลลอฮฺ เป็น อามिर ซึ่งเป็นนักสอนการอ่านของชาวชามในคำตรัสของอัลลอฮฺที่ว่า :

﴿وَكَذَلِكَ زَيْنَ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتَلَ
أَوْلَادِهِمْ شُرَكَاءَهُمْ لِيَرُدُّوهُمْ وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ وَلَوْ شَاءَ
اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرَهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ﴾
(الأنعام : ١٣٧)

ความว่า : “ และดังนั้นแหละ บรรดาภาคีของพวกเขา นั้น ได้ทำให้สวยงามแก่จำนวนมากในหมู่มุชริกีน ซึ่งการฆ่าลูกๆ ของพวกเขาเพื่อที่จะทำลายพวกเขา และเพื่อที่จะให้สับสนแก่พวกเขา ซึ่งศาสนาของพวกเขาและแม้ว่าอัลลอฮฺประสงค์แล้ว พวกเขาจะไม่กระทำมัน เจ้าจงปล่อยพวกเขา และสิ่งที่พวกเขาอุปโลกความเท็จกันเกิด ”

(อัลอันอาม : 13)

ที่ศนะของสิบะวัยฮุที่กล่าวว่า การอ่านของ อิบนู อามิรนั้น มีความผิดเพี้ยน ทั้งนี้ตามพื้นฐานของที่ศนะสิบะวัยฮุ นั้นไม่อนุญาตให้มีการแยกระหว่างคำสนธิ¹⁸¹ (المضف والمضف إليه) หากไม่มีความจำเป็น หรือ ตกอยู่ในสถานการณ์บังคับต้องอ่านตามจังหวะ โคลงของบทกวี

¹⁸¹ หมายถึง คำอาหรับสองคำ คำแรกพ้องกับคำที่สอง เช่น คำว่า รถมุฮัมมัด (سيارة محمد) คือ รถ เป็นคำสมาทานาม (ไม่เจาะจง) พ้องกับมุฮัมมัด ซึ่งเป็นคำวิสามานนาม (คำเจาะจง) ในภาษาอาหรับเรียกว่า อัลมูฎอฟและอัลมูฎอฟ อิลัยฮฺ (สนธิกัน)

ถึงแม้ว่าการอ่านของ อิบนู อามีร์มีสายรายงานที่ติดต่อกัน (سند متصل) และเป็น การอ่านตามแนวทางการอ่านของนักการอ่านทั้งเจ็ด (قراءة سبع) ที่เป็นที่ยอมรับตามหลักสากลในการอ่านอัลกุรอาน เช่นเดียวกับทัศนะของสือบะวัยฮฺ ที่ท่านเห็นว่า การอ่านด้วยฮัมซะฮฺในการอ่านของนาฟิอฺ เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องดังตัวอย่างในคำครุสของอัลลอฮฺว่า :

﴿وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعِيشًا قَلِيلًا مَّا

تَشْكُرُونَ﴾

(الأعراف : ١٠)

ความว่า: “ และแท้จริงแล้ว เราได้ทรงบังเกิดผู้เจ้าทั้งหลายมีชีวิต อยู่บนผืนแผ่นดินนี้ และเราทรงอำนวยเครื่องยังชีพต่างๆแก่ผู้เจ้า ทั้งหลาย แต่น้อยมากในผู้เจ้าทั้งหลายเป็นผู้ที่ขอบคุณเรา ”

(อัลอะอฺรอฟ : 10)

ทัศนะของสือบะวัยฮฺที่เห็นแย้งต่อการอ่านของนาฟิอฺที่อ่านอายะฮฺดังกล่าวจากคำว่า มะอฺอฺอิซ (معائش) ซึ่งอ่านด้วยฮัมซะฮฺจากคำอ่านที่ว่า มะอฺอฺอิซ (معائش) ส่วนเหตุผลที่ท่านกล่าว เช่นนั้น เนื่องจากตามทัศนะของท่านเห็นว่า ตัวอักษร ฮาอฺ ตามแนวทางการอ่าน มะอฺอฺอิซ (معائش) นั้นเป็นตัวยาอฺแท้¹⁸² และเป็นการออกเสียงยาวแบบดั่งเคิม(มัดอฺศลิยฺ)¹⁸³ ซึ่งมาจากคำเอกพจน์ว่า มะอฺอิซฮฺ (معيشة) และมัดอฺศลิยฺนั้นไม่สามารถมีการเปลี่ยนแปลงเป็นตัวอักษรฮัมซะฮฺได้

อัลสะมุรออฺียฺได้แสดงความคิดเห็น โดยกล่าวว่า :

" وَمَنْ لَمْ يَكْرِثُوا لَهُدِهِ الْقِرَاءَةَ، وَكَأَنَّ نَافِعَ ابْتَدَعَهَا وَلَيْسَ لَهُ مِنْ سَنَدٍ يُوصِلُهَا إِلَى الرَّسُولِ ﷺ وَلَوْ أَنَّ هُمْ تَوَسَّعُوا فِي فَهْمِ الْعَرَبِيَّةِ لَأَدْرَكُوا أَنَّ الْعَرَبِيَّةَ تُجِزُ هَذَا، أَمْ يَقُولُوا (مَصَابِي) جَمْعًا (مُصَبِّئَةً) وَلَمْ يُسْمَعْ فِيهَا (مَصَابِ) كَمَا تَقْتَضِي الْقَاعِدَةُ "

¹⁸² ตัว ยาอฺแท้ หมายถึง เป็นตัวยาอฺเคิมของคำนั้น โดยไม่อนุญาตให้เปลี่ยนเป็นตัวอักษรอื่น เช่น จากคำว่า มุศิบะฮฺ (مصيبة) กลายเป็น มุฮิบะฮฺ (مهيبة) ซึ่งไม่มีในพื้นฐานของภาษาอาหรับ แต่การรายงานเช่นนั้นเป็นการรายงานที่มีชื่อเสียง แต่การเข้มงวดของทัศนะสือบะวัยฮฺไม่รับเป็นพื้นฐาน (الأصول) ของภาษาและไวยากรณ์

¹⁸³ มัด คือ เครื่องหมายสำหรับสระเสียงยาว และมัดอฺศลิยฺนั้น คือ หนึ่งในชนิดของสระเสียงยาว

ความว่า : “ และท่าน (สืบะวัยฮุ) เป็นหนึ่งในบรรดาผู้คนที่ไม่ยอมรับวิธีการอ่าน เช่นนี้ และดูเหมือนพวกเขาอ้างว่า ท่านนาฟีอฺได้อุปโลกนวิธีการอ่านนี้โดยไม่มีสายรายงานถึงท่านนบี ﷺ ทั้งๆที่พวกเขา (สืบะวัยฮุและอันนะหฺวียูนบศเราะฮุ) เปิดใจกว้างในการทำความเข้าใจในภาษาอาหรับ แน่อนพวกเขาจะทราบว่ ภาษาอาหรับนั้นมีการอนุญาตให้มีการอ่านเช่นนี้ พวกเขามีได้กล่าวดอก หรือ ว่า มะศอือบ (مصائب) เป็นคำพหูพจน์จากเอกพจน์ที่ว่า มุศิบะฮุ (مصيبة) โดยไม่ได้ยินคนอ่านว่า มะศอือบ (مصاوب) ตามกฎเกณฑ์ที่บังคับตาม ” (al-Sāmūrā’iy,1987 : 22)

ความคิดเห็นดังกล่าวนี้ ขัดแย้งกับทัศนะของสืบะวัยฮุ เนื่องจากตามทัศนะของท่านนั้น ได้ยึดถืออัลกุรอาน บทกวีชาวอาหรับและการอนุมานเป็นหลักฐานหลัก ถึงแม้คำว่า มะศอือบ (مصائب) ตามทัศนะสืบะวัยฮุนั้นจะไม่ยืนยันคัดอ่านว่า มะศอือบ (مصايب) ตามที่ได้รายงานนั้น ทั้งนี้เพราะสืบะวัยฮุไม่เคยได้รับการรายงานของคำนี้ว่า มะศอือบ (مصايب) ซึ่งท่านก็สามารถที่จะเปรียบเทียบคำคำนั้นกับคำที่ได้รับรายงานมา เช่น คำว่า กุอิม (قائم) ซึ่งเป็นคำที่ท่านได้รับรายงานมา ท่านก็เปรียบเทียบกับคำว่า มะศอือบซึ่งตรงกับคำว่า กุอิม

ยังมีอีกหลายหลักฐานที่เป็นที่รู้จักกันกับแนวการอ่านที่สืบะวัยฮุวินิจฉัยว่า เป็นการอ่านที่ไม่ถูกต้อง และส่วนหนึ่งในบรรดาหลักฐานนั้น คือ การอ่านของท่านฮัมชะฮุ นักสอนการอ่านของชาวกุฟะฮุ ซึ่งเป็นหนึ่งในนักอ่านอัลกุรอานทั้งเจ็ด คั้งที่ฮัมชะฮุอ่านคำคำรัสของอัลลอฮุ ว่า :

﴿يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ ۗ وَالْأَرْحَامَ ۗ اِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ۝﴾

(النساء : ๑)

ความว่า : “ โอ้มวลมนุษยชาติทั้งหลาย เจ้าจงยำเกรงต่อพระเจ้าผู้เป็นพระเจ้าของพวกเจ้าที่พระองค์ได้ทรงบังเกิดจากชีวิตนั้น ซึ่งคู่ครองของเขาและได้ทรงให้แพร่สะพัดไปจากทั้งสองนั้น ซึ่งบรรดาชายและบรรดาหญิงอันมากมาย และจงยำเกรงอัลลอฮุที่

พวกเจ้าต่างขอกันด้วยพระองค์และพึงรักษาเครือญาติ แท้
จริงอัลลอฮฺทรงสอดส่องดูพวกเจ้าอยู่เสมอ ”

(อันนิสาอ : 1)

ทัศนะของสีบะวัยฮฺนั้นได้เห็นแย้งกับอ่านของฮัมซะฮฺในคำว่า อัลอรัฮามิ (الأرحام) ที่อ่านด้วยสระกัสเราะฮฺ ซึ่งเป็นคำสัทธาน (معطوف) ส่วนแนวทางที่ทัศนะของสีบะวัยฮฺเห็นว่าไม่ถูกต้องนั้น เนื่องจากตามหลักไวยากรณ์ตามแนวทางของท่านนั้น ไม่นอนุญาติให้มีการสัทธานกับสรรพนามกัสเราะฮฺของคำว่า บิฮิ (به) ในอายะฮฺดังกล่าว นอกจากนี้การยกเว้นการนำกลับสรรพนามนั้นมาใช้เมื่อมีความจำเป็นและคับขัน (ضرورة)

สิ่งที่เป็นการสนับสนุนทัศนะของสีบะวัยฮฺ ตามการรายงานในหนังสืออัลมุหฺตะสีบว่า อิบน์ ญินนีฮฺได้อธิบายเรื่องประเภทการอ่านว่า “ หนึ่งในประเภทการอ่านที่เกินเลยนั้น อุละมาอฺสมัยเราได้ตั้งชื่อแนวการอ่านนั้นว่า ซาฮฺ (شاذ) (ออกนอกกฎ) คือ การอ่านที่ออกนอกกฎ การอ่านของนักอ่านอัลกุรอานทั้งเจ็ด ” (قراء سبع) (Ibn Jinniy, 1414 : 1/32)

ดังนั้นสีบะวัยฮฺ ได้เจริญรอยตามทัศนะของอุละมาอฺบักเราะฮฺ ซึ่งมีแนวคิดที่เห็นแย้งต่อการอ่านของนักอ่านที่มีชื่อเสียง แน่นอน เขาไม่ยอมรับการอ่านที่ซาฮฺ (شاذ) ถึงแม้ว่า การอ่านนั้นมีสายรายงานติดต่อกันถึงท่านนบี (سند متصل) และเป็นสิ่งที่เคยปรากฏในภาษาอาหรับ สีบะวัยฮฺมีจุดยืนที่แน่อนต่อการอ่าน (قراءة) เช่นนี้ ดังนั้น คงไม่แปลกที่สีบะวัยฮฺได้มีจุดยืนต่อการรายงานภาษาของเผ่าชนที่อยู่ห่างไกลจากสถานที่ของอาหรับชนบท ตรงกันข้ามจากสิ่งที่ได้สังเกตว่า สีบะวัยฮฺไม่รับภาษาของชนเผ่าที่อาศัยอยู่ส่วนปลายของคาบสมุทรอารเบีย ส่วนเผ่าที่สีบะวัยฮฺรับรายงานนั้น คือ เผ่ากอยสุ (قيس) ตะมิม (تميم) อะสัด (أسد) ซึ่งเป็นเผ่าที่มีความรู้ลึกซึ้งและความคล่องยิ่งในภาษาอาหรับ เช่น มีความรู้กับคำแสลง¹⁸⁴ (الغريب) คำอิอรอบ¹⁸⁵ (الإعراب) และคำศัพท์ (التصريف)¹⁸⁶ และส่วนอีกเผ่าที่สีบะวัยฮฺรับการรายงานนั้น คือ เผ่าฮุซัยล (هذيل) และกินานะฮฺ (كنانة) และอฏฏัยฮฺ (الاطائين) นอกเหนือจากชนเผ่าเหล่านี้แล้วสีบะวัยฮฺ

¹⁸⁴ คำแสลง หมายถึง คำที่ยู้งยากที่จะทราบความหมาย ซึ่งจำเป็นต้องอธิบายความหมายให้กว้างและละเอียดขึ้น

¹⁸⁵ คำอิอรอบ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงตัวสระของท้ายคำอาหรับ เช่น ฎุมมะฮฺ พัดหะฮฺ และกัสเราะฮฺ ตัวอย่าง คำว่า قام محمد อ่านด้วยฎุมมะฮฺ ของคำว่ามุฮัมมัด เมื่อมุฮัมมัดนั้น เป็นประธาน หรือ อ่าน محمدًا อ่านด้วยพัดหะฮฺ เมื่อเป็นกรรม

¹⁸⁶ ศัพท์ ปัจจุบันนะหฺวีฮฺ ได้ตั้งชื่อว่า วิชาอักษรวิธ (الصرف) หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยการผันคำกริยาในรูปแบบลักษณะต่างๆตามสถานการณ์และตัวแปร

จะไม่รับรายงาน เช่น ไม่รับรายงานจากชาวเมือง หรือ บรรดาอาหรับที่อาศัยอยู่ด้านปลายคาบสมุทรอารเบียติดกับประชาชาติอื่น เผ่าลัคมิก (لخم) ญะฮัม (جهم) ฆ็อสส์อัน (غسان) กุฎออะฮ์ (قضاعه) ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วบุคคลในเผ่าเหล่านี้เป็นชาวยิว เผ่าชะอ์ลับ (ثعلب) เผ่าอัลยะมัน (اليمن) เพราะติดกับกรีก เผ่าบักร์ติดกับชาวเปอร์เซีย เผ่าหะนีฟะฮ์ บรรดาผู้อาศัยอยู่ที่แคว้นอัลยะมาอะฮ์ เผ่าชะกีฟ ชาวยิวอ็ฏอียะฮ์ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เป็นนักค้าขายมาจากชาวเยเมนที่อาศัยอยู่ร่วมกับพวกเขา และไม่รับรายงานจากชาวเมืองแคว้นหิญาซ เพราะบรรดาผู้ที่รับรายงานจากชาวเมืองหิญาซนั้นต่างพบกันโดยบังเอิญในขณะที่พวกเขากำลังรายงาน ด้วยเหตุนี้ภาษาของชนเมืองหิญาซได้ผสมผสานกับภาษาของชนชาติอื่นๆ ซึ่งเป็นต้นเหตุให้ภาษาของชาวเมืองหิญาซเกิดความไม่คล่องแคล่ว

ความละเอียดอ่อนของสืบะวัยฮ์ที่มีจุดยืนต่อการเปรียบเทียบ (القياس) และความริบเร่งที่จะเห็นแย้งต่อการรายงานของบางนักรายงาน โดยที่ท่านได้มีมติหรือไม่มีมติในหลักฐานที่รายงานนั้น มีอุละมาอ์ที่รู้สึกประหลาดใจ เมื่อเห็นสืบะวัยฮ์เห็นแย้งต่อชาวญาฮิลียะฮ์ เช่น การกล่าวของอะบู ญะฮ์ร อับดุลอะฮ์ อับดุลอะฮ์ โดยคำหัตถ์ของ ชุฮัยร (شهر) ¹⁸⁷ เป็น อะบี สัลมาที่ประพันธ์ว่า :

كَأَحْمَرَ عَادٍ تُمَّ تَرْضَعُ فَتَنْطِمُ فَتَنْتِجُ لَكُمْ غِلْمَانُ أَشْأَمُ كُلُّهُمْ

ความว่า : “ การเคี้ยวโตของเด็กวัยหนุ่มทั้งหมดเป็นเคราะห์ร้ายสำหรับพวกเจ้า เช่น อะห์มัร อูอาด ครั้นที่เจ้าให้ลูกและหย่านมแล้ว ”

สิ่งที่สืบะวัยฮ์เห็นแย้งนั้น คือ การรายงานที่กล่าวว่า อะห์มัร อูอาด เพราะที่ถูกต้องนั้น ท่านเห็นว่า เขาต้องการกล่าวว่า อะห์มัร ษะมุค (al-Suyūṭiy, 1326 : 2/310) ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ อะห์มัด เป็น ฟาริสะกล่าวว่ :

“ مَا جَعَلَ اللَّهُ الشُّعْرَاءَ مَعْصُومِينَ، يُوقُونَ الْغَلَطَ وَالْخَطَأَ فَمَا صَحَّ مِنْ شِعْرِهِمْ فَمَقْبُولٌ، وَمَا أَنْبَتُهُ الْعَرَبِيَّةُ وَأَصُولُهَا فَمَرْدُودٌ ”

ความว่า : “ อัลลอฮ์นั้นมิได้ทรงบังเกิดนักกวีทั้งหลายนั้นในสภาพที่บริสุทธิ์จากบาป พวกเขาย่อมมีการผิดพลาดได้ ดังนั้น บทกวีที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ก็จะเป็นที่ยอมรับ และบทกวีที่ผิดหลักภาษาอาหรับและพื้นฐานเดิมของมัน ก็จะถูกผลักไสปฏิเสธ ” (al-Sāmūrā'iy, 1987 : 25)

¹⁸⁷ ชุฮัยร เป็นนักกวี ญาฮิลียะฮ์

ตามความคิดเห็นของอิบน์ อัลฟาริสดังกล่าวนี้ เห็นว่า สิบะวัยสุมีความ
ละเอียดอ่อนและเข้มงวดมากในการอ้างอิงหลักฐานที่จะวางเป็นพื้นฐานภาษาอาหรับ

เช่นเดียวกับบทประพันธ์ที่ประพันธ์ว่า :

أَمْ لَمْ يُؤْتِكِ وَالْأَنْبَاءُ تُنْمِي

ความว่า : “ มิได้มายังเจ้าดอกหรือ ดังที่ข่าวนั้นได้แพร่กระจายเพิ่มขึ้น ”

ดังนั้นสิบะวัยสุจึงเห็นแย้งต่อการรายงานนั้น กล่าวคือ ตัวอักษรยาอ์ที่กล่าวว่
อะลัมยะดียักะ (أَمْ لَمْ يُؤْتِكِ) หลังตัวอักษรตาอ์ (ع) ตามพื้นฐานหรือ ตามหลักไวยากรณ์ของทัศนะ
สิบะวัยสุนั้นต้องลบตัวยาอ์นั้นออก เนื่องจากตัวบุพบทของคำว่า ลัม (لَمْ) ทำให้คำกริยาดังกล่าว
นั้นญะซัม (مَجْرُومٌ) ด้วยการลบออกตัวอักษรยาอ์ และยังมีอีกหลายคำประพันธ์ที่สิบะวัยสุได้เห็นแย้ง
ตามพื้นฐานของภาษาอาหรับดังที่ทัศนะของท่านได้กำหนดไว้

จะทราบได้อย่างไรถึงความละเอียดอ่อนของสิบะวัยสุ เมื่อท่านได้เห็นแย้งต่อชน
เผ่ากูรอยซุ ซึ่งเป็นชนเผ่าที่เป็นที่ทราบกันในการใช้ภาษา พวกเขาที่มีความคล่องและชัดเจนยิ่งกว่า
บรรดาอาหรับทั้งหลายดังที่เราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า :

((أَنَا أَفْصَحُ مَنْ نَطَقَ بِالضَّادِ بَيْنَ أَبِي مِنْ قُرَيْشٍ))

ความว่า : “ ฉัน คือ ผู้ที่พูดอักษรฎอด (ضاد) ได้ชัดเจนยิ่งใน
ขณะที่ฉันนั้น เป็นชนเผ่ากูรอยซุ ” (Ibn Hishām, 1955 : 1/43)

ซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่า เผ่ากูรอยซุได้มีการคบค้าสมาคมกับอีกหลายชนเผ่าและมีการ
ไปมาหาสู่ประชาชาติอื่น โดยที่ภาษาของเผ่ากูรอยซุนั้น ปราศจากจากสำเนียงที่ไม่คล่องและไม่
ชัดเจนเป็นภาษาที่บรรดานะห์วียูน ได้มีมติว่าเป็นภาษาที่มีความคล่องและถูกต้อง !
(al-Sāmūrā'iy, 1987 : 25)

อิมามอัลสุฎฎีย์ได้ยืนยันต่อคำกล่าวของอัลฟารอ์ที่ย้ำต่อความคล่อง และชัดเจน
ของเผ่า กูรอยซุโดยกล่าวว่า :

" كَانَتِ الْعَرَبُ تَحْضُرُ الْمُؤَسِّمَ فِي كُلِّ عَامٍ، وَتَحْجُجُ الْبَيْتَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، وَقُرَيْشٌ يَسْمَعُونَ
لُغَاتِ الْعَرَبِ، فَمَا اسْتَحْسَنُوهُ مِنْ لُغَاتِهِمْ تَكَلَّمُوا بِهِ فَصَارُوا أَفْصَحَ الْعَرَبِ، وَخَلَّتْ
لُعْتُهُمْ مِنْ مُسْتَبْتَعِ اللُّغَاتِ وَمُسْتَقْبِحِ الْأَلْفَاظِ "

ความว่า : “ ชาวอาหรับต่างๆ ได้เดินทางไปแสวงบุญทุกๆปีและมีการเวียนรอบบัยตุลลอฮ์ในสมัยญะฮิลียะฮ์ และเมื่อกรอซุขได้ฟังคำเนียงภาษาของพวกอาหรับต่างๆ แล้ว และมีการพูดที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ชาวกรอซุขก็จะยอมรับและก็จะใช้พูดสนทนากัน ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ชาวกรอซุขเป็นผู้ที่มีความคล่องที่สุดในบรรดาชาวอาหรับต่างๆ และภาษาของพวกเขานั้น ปราศจากคำ หรือ วลีที่ไม่ถูกต้องและปราศจากคำที่น่ารังเกียจ ” (al-Suyūṭī, 1326 : 1/133)

อัลฟรอรอ เป็นอรรถาธิบายแห่งกุฟะฮ์ที่ได้รับการศึกษากับนะหฺวีวินบศเราะฮ์ ซึ่งสร้างชื่อเสียงให้เขามีความโดดเด่นและนำหน้าการศึกษาในด้านไวยากรณ์ การที่เขากล่าวเช่นนั้นเป็นการสนับสนุนต่อทัศนะวิษุทที่เห็นแย้งต่อบางรายงาน

แต่อย่างไรก็ตามวิษุทพยายามหลีกเลี่ยงห่างไกลหะดีษที่น่าเป็นหลักฐานในการสร้างหลักฐานทางภาษาโดยอ้างเหตุผลว่า หะดีษโดยรวมแล้วมีจำนวนมากที่รายงานด้วยความหมายและไม่ได้มีการจดบันทึกด้วยถ้อยคำ ทั้งที่นักหะดีษส่วนใหญ่ไม่น่าใช่ชาวอาหรับดั้งเดิมที่เชื่อถือได้ในภาษาของพวกเขา (การรายงานหะดีษ) แม้ว่านักหะดีษเหล่านั้นมีความบริสุทธิ์ใจ ละเอียดและเข้มงวดในการบันทึก หะดีษ นอบน้อมต่อภาษาที่มีเกียรติโดยพวกเขายึดตามกฎเกณฑ์ว่า อัลญะเราะฮ์ วะ อะตตะฮฺดีล¹⁸⁸ (الجرح والتعديل) ที่เกี่ยวกับนักรายงานหะดีษซึ่งพวกเขานั้น มีกฎเกณฑ์การเปรียบเทียบที่สมบูรณ์ คงจะไม่มีสำหรับอรรถาธิบายที่จะไม่รับภาษาของนักหะดีษ จนถึงต้องพิจารณา หรือ วิจารณ์ ซึ่ง อัลญาหฺซุ เป็นหนึ่งในบรรดานักวิจารณ์ที่เชื่อถือและชื่นชมต่อกลุ่มนักหะดีษ เช่น ชื่นชมต่ออัลหะสันอัลบศรี (الحسن البصري) อัมรฺ เบิน ฟาอิด อัลอัลเราะวารีย์ (عمرو بن فائد الأسرواري) และบุคคลนอกจากสองท่านนี้ที่อรรถาธิบายได้ให้ความเชื่อถือที่เป็นที่ทราบและยืนยันว่า มีความถูกต้องเหมือนกับที่พวกเขายืนยันในความถูกต้องของวิษุทที่ต้นกำเนิดของท่านนั้นไม่ใช่ชาวอาหรับ แต่คิดว่า ท่านนั้นมีความแตกต่างจากผู้อื่นทั่วไปถึงแม้ว่าท่านไม่ใช่คนอาหรับดั้งเดิม หากแต่ท่านนั้นได้อพยพและเจริญเติบโตในสภาพแวดล้อมของชาวอาหรับ

อิบนุ อัลฟะกียุกล่าวไว้ และฉันไม่ทราบว่าจะทำไมอรรถาธิบายเหล่านี้ไม่รับการรายงานที่ได้รายงานโดยคนที่ไม่ได้เป็นนักหะดีษในสายรายงานคนเดียวเท่านั้น (أحادي) หนึ่งในบรรดานักรายงาน หะดีษนั้น คือ อัซซะอูบีย์ ที่อิบนุ อียาซได้ชื่นชมเขาในขณะที่ท่านทำการตกในสภาของอะฮฺ อัลอับบาสที่ กล่าวต่อผู้โต้แย้งกับท่าน (อิบนุ อียาซ) ว่า : “ และเจ้ามาจากไหน เจ้า

¹⁸⁸ คำว่า อัลญะเราะฮ์ วะ อะตตะฮฺดีล คือ ศาสตร์แขนงหนึ่งที่นักหะดีษใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินความเที่ยงธรรมของนักรายงานหะดีษว่า เขาผู้นั้น เป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับได้หรือไม่

ไม่ได้เห็นใครเท่ากับเขาในสมัยของเขาจากเสาะหาบะฮะฮะของท่านนบี และเขาเป็นผู้ที่ยึดมั่นกับสิ่งที่เขาได้ฟัง (รายงาน) ผู้ที่เข้าใจในศาสนา เชื่อมมั่นยิ่งในหะดีษ ทราบถึงการทำสงครามของนบี เรื่องราวของชาวอาหรับ ขอบเขตข้อห้ามของอิสลามและบทบัญญัติ ทราบคำแถลง บทกวี และทุกอย่างจากอามิร เป็น ชะรอฮิล อัชชะอูบีย¹⁸⁹ (Ibn al-Faqih, 1885 : 171)

ส่วนหน้าของนักหะดีษที่เป็นที่รู้จักกัน ซึ่งเป็นเจ้าของภาษาและเป็นอาหรับตั้งแต่กำเนิด คือ ฮัมมาด เป็น สะละมะฮูที่อัลยะซิดได้ชื่นชมเขาในการประพันธ์ว่า :

يَا طَالِبَ النَّخْوِ أَلَا فَابِكِهِ
بَعْدَ أَبِي عَمْرٍو وَحَمَادِ

ความว่า : “ โอ้ ผู้ศึกษาหลักไวยการณ์เอ๋ย เจ้าจะไม่เศร้าโศกเสียใจดอกหรือกับการจากไปของอะบี อัมรฺและฮัมมาด ” (Mizān, n.d : 1/592)

อัลสิรอฟีรายงานว่า ฮัมมาดระบุว่า ผู้ใดได้รายงานไม่คล่องจากหะดีษของฉัน แท้จริงผู้นั้น ได้โกหกมดเท็จต่อฉัน ” และอัลสิรอฟีเล่าเรื่องราวของเขาที่เกิดขึ้นกับสืบะฮะฮูที่ได้อ่านไว้ก่อนหน้าในขณะที่ยังอยู่กำลังบันทึกหะดีษกับฮัมมาดในวันหนึ่ง ฮัมมาดอ่านหะดีษที่ท่านนบี ﷺ ว่า :

((مَا أَخَذَ مِنْ أَصْحَابِي إِلَّا مَنْ لَوْ شِئْتُ لَأَخَذْتُ عَلَيْهِ لَيْسَ أَبَا
الدَّرْدَاءِ))

(الحاكم، 1413، 2/99)

ความว่า : “ ไม่มีคนใดในบรรดาเสาะหาบะฮะฮะของฉันนอกจากหากฉันต้องการ แน่นนอนฉันสามารถคาดโทษกับพวกเขาได้ ยกเว้นผู้ซึ่งไม่ใช่อะบา อัดดร์ดาอ ”

(al-Hākim, 1413 : 2/99)

สืบะฮะฮูอ่านหะดีษนั้นว่า ลัยสา อะบฺู อัดดร์ดาอ (ليس أبو الدرداء) ฮัมมาดตอบว่า โอ้ชาวเปอร์เซียเอ๋ย ท่านอ่านผิดแล้ว สืบะฮะฮูตอบว่า ไม่ต้องกังวล ฉันจะศึกษาวิชาหนึ่งที่จะไม่ให้ฉันนั้นพูดผิดต่อไป (Abū al-Tayyib, 1375 : 43)

อัลญาหิซุกกล่าวว่า นักหะดีษนั้น คือ ผู้ที่เต็มเปี่ยมด้วยความรู้และเพียงพอสำหรับอัลเคาะลีล เป็น อะหมัด ผู้ที่ได้รับการศึกษาจาก อะบฺูฮุ อัสสะมุสตานีย¹⁸⁹ ซึ่งเป็นหนึ่งในบรรดา

¹⁸⁹ อัสสะมุสตานีย เป็นนักหะดีษ

นักหะดีษที่มีชื่อเสียง อัลหะสันอัลบะศรียกักล่าวว่ อะฮฺยูบ อัศสะอูมัยฮฺ เป็นผู้นำของบรรดาชายหนุ่มชาวบักเราะฮฺ (al-Jāhiz, 1960 : 3/154)

แต่อันนะหฺวีฮฺหลังจากยุคสืบะวัยฮฺนั้น ได้รับหลักฐานภาษามาจากหะดีษ เช่น อิบน์ มาลิก อะฮฺยูบ หัยยาน ได้ปรากฏเห็นสำหรับพวกเขานั้นว่า นะหฺวีฮฺยุคสืบะวัยฮฺนั้น ได้มีความริบเร่งในความรู้ันั้น อัศสะอูมัยฮฺยกักล่าวว่ ฉันไม่ทราบว่ ทำไมสืบะวัยฮฺและอันนะหฺวีฮฺบักเราะฮฺจึงรับภาษาของนักกวีเป็นฐานภาษาต่อหฺชนะของพวกเขา ซึ่งเป็นที่ทราบว่ บทกวีนั้นโดยทั่วไปแล้วจะใช่เป็นหลักฐานด้านภาษาและไวยากรณ์ และเป็นที่ยอมรับกันว่ ภาษาของบทกวีนั้น คือ ภาษาหนึ่งที่ใช้เฉพาะโคลงกับผิงบังคับและคำสัมผัส ดังนั้นสิ่งดังกล่าว จึงเป็นสิ่งที่อนุญาตแก่นักกวี แต่ไม่อนุญาตแก่นักประพันธ์ร้อยแก้ว และอย่างไรก็ตาม บทกวีนั้นได้ถูกนำมาเป็นพื้นฐานของไวยากรณ์ ? (al-Sāmūrā'iy, 1987 : 27)

ดังนั้นสืบะวัยฮฺ ถือเป็นคนที่โชคดียี่ทำนสามารถสร้างสำนักไวยากรณ์ ทั้งนี้เพราะบักเราะฮฺนั้น เป็นแหล่งกำเนิดของการพัฒนาการศึกษาด้านภาษา ซึ่งเป็นเมืองที่มีความแตกต่างกับเมืองอื่นๆดังนี้

- ชาวอาหรับที่คล่องภาษาพหุเข้าไปยังบักเราะฮฺ และตั้งหลักแหล่งถิ่นฐานที่นั่น ชาวอาหรับที่อพยพจากสถานที่ต่างๆ ส่วนใหญ่มาจากเผ่า กุฮฺยลุ (قبيل) ที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งความเป็นอาหรับที่ความคล่องแคล่วและชัดเจนด้านภาษา

- บักเราะฮฺ เป็นศูนย์รวม (ชุมนุม) โดยเฉพาะที่ตลาดอัลมร์บัด (المربد) เป็นตลาดที่ตั้งอยู่ด้านตะวันตกใกล้กับทางเข้าไปในชนบท ตลาดอัลมร์บัดกับชนบทนั้นระยะทางประมาณ 3 ไมล์ ซึ่งชาวอาหรับมักปฏิบัติภารกิจประจำวันของพวกเขาที่พวกเขาจะเข้า หรือ ออกจากเมืองบักเราะฮฺ จนกระทั่งในสมัยอิสลามตลาดอัลมร์บัดนั้น เทียบเท่ากับตลาดอูกาซ (عكاظ) ในสมัยญาฮิลียะฮฺ ซึ่งในตลาดนั้นมีแหล่งวรรณคดี แหล่งรวบรวมความรู้ ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มนักประพันธ์กลุ่มพวกชนชั้นสูง กลุ่มพวกแข่งขัน กลุ่มพวกนักธุรกิจ ทั้งยังมีสถานศึกษาความรู้และวรรณคดี (الدار) นักกวีและนักรายงานต่างๆมุ่งหมายไปยังที่นั่น ส่วนนักกวีที่มีความโดดเด่นนั้นก็มีกลุ่มเฉพาะสำหรับพวกเขาอัลอัศพะฮานียะฮฺยกักล่าวว่ :

" كَانَ لِرَاعِي الْإِبِلِ وَالْفَرَزْدَقِ وَجَلَسَاتِهِمَا حَلْفَةٌ بِأَعْلَى الْمَرْبَدِ بِأَبْصَرَةَ يَجْلِسُونَ فِيهَا "

ความว่ : “ สำหรับผู้เลี้ยงอูฐ อัลฟะรอซดักและสมาชิกผู้ร่วมวงทั้งสองนั้น มีสถานที่ชุมนุมอยู่ด้านทิศเหนือของตลาดอัลมร์บัดที่เมืองบักเราะฮฺ ซึ่งพวกเขาอาศัยนั่งชุมนุมกันที่นั่น ” (al-Aṣṣāḥaniy, 1928 : 8/29)

เช่นเดียวกับ คณะอุละมาอู นักวรรณคดีและบรรดาผู้ที่มีเกียรติได้มุ่งหน้าไปยังที่
นั้น เพื่อทบทวน รายงาน และเล่าประวัติเรื่องราวอัลลู่มาอะฮ์และอันนะหฺวียูนบัสเราะฮ์รับเรื่อง
ที่ได้รับมาฟังทั้งหมดนั้นมาเรียบเรียงและจดบันทึกลงในตำรา ส่วนอันนะหฺวียูนเมื่อได้รับรายงาน
แล้วพวกเขาได้ทำการตรวจตราความถูกต้องของไวยากรณ์เพื่อใช้เป็นหลักฐานสนับสนุนทัศนะของ
พวกเขา

- สภาพทางภูมิศาสตร์ของบัสเราะฮ์ ตั้งอยู่ใกล้กับชนบทมีอาณาเขตติดกับหลาย
แคว้น ซึ่งเป็นเมืองที่ใกล้ชิดกับชาวอาหรับที่ไม่มีการปะปนทางกับภาษาอาหรับของชนเมือง
(ภาษาพูด) และติดกับชนบทซึ่งเป็นทางไปทางตะวันตกของแคว้นอันญุดและทางใต้ของบาห์เรน
ชาวอาหรับชนบทที่คล่องภาษาส่วนใหญ่มุ่งหน้าไปยังที่นั่นและทั่วคาบสมุทรอารเบีย เพื่อพบปะกับ
ลู่มาอะฮ์และอันนะหฺวียูนบัสเราะฮ์ ซึ่งถือเป็นการสะดวกสำหรับอุละมาอูบัสเราะฮ์ในการเรียบ
เรียงตำราด้านหลักไวยากรณ์

สาเหตุข้างต้นทำให้ภาษาอาหรับนั้นยังคงรักษาความคล่อง และความชัดเจนไว้
ตลอดกาล สิบะวัยฮ์และอุละมาอูบัสเราะฮ์ได้พึ่งพาอาศัยอยู่ที่นั่นโดยไม่จำเป็นที่จะนำออกเสียบยง
อาหารและอพยพไปยังที่อื่นเพื่อแสวงหาความรู้จากที่อื่นอีกหากไม่มีความจำเป็น เพราะพวกเขาได้
บรรลุจุดมุ่งหมายในการเปรียบเทียบ การให้เหตุผล การแบ่งสาขาของไวยากรณ์ การรับรายงาน
ที่ไม่ปะปนกับภาษาชนเมืองและภาษาอาหรับนั้นมีความมั่นคงและเข้มแข็งตลอดมา

ไม่มีข้อสงสัยใดๆว่า เมืองบัสเราะฮ์นั้นเป็นแหล่งกำเนิดวิชาหลักไวยากรณ์และ
เป็นที่ตอบรับของผู้ที่อ้างเป็นผู้รักษาดูแลภาษาอาหรับจากสิ่งที่จะให้ภาษานั้นสูญหายไป หาก
สิบะวัยฮ์และอุละมาอูบัสเราะฮ์ไม่กระทำเช่นนี้แล้ว สถานภาพของภาษานั้นอาจจะสูญหายไป
เหมือนกับภาษาอื่นๆ ซึ่งภาษาอาหรับนั้น ถือเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับบรรดาผู้ที่ได้รับอิสลามจาก
ประชาชาติอื่นที่ไม่ใช่คนอาหรับ เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจภาษาของชาติอาหรับ จนกระทั่งพวก
เขาสามารถสร้างความผูกพันในการเป็นพี่น้องกันระหว่างพวกเขากับชาวอาหรับ ได้อย่างสมบูรณ์
ดังที่อัลลฮ์ตรัสว่า :

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ

تُرْحَمُونَ﴾

(الحجرات : ๑๐)

ความว่า : “ แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธานั้นเป็นพี่น้องกัน ดังนั้นพวก
เจ้าจงไกล่เกลี่ยประนีประนอมกันระหว่างพี่น้องทั้งสองฝ่ายของ
พวกเจ้า และจงอย่าเกรงต่ออัลลอฮฺเถิด เพื่อว่า พวกเจ้าจะได้รับ
ความเมตตาจากพระองค์ ”

(อัลหุญรุด : 10)

ความประเสริฐดีของทัศนะตีบะวัยฮุนั้น ต้องย้อนกลับไปในสมัยอะบู อัลอัศวัด
อัคฺดุล อะลียฺ ผู้ซึ่งอาศัยอยู่ที่เมืองบัสเราะฮฺที่ได้รับการสนับสนุนและการช่วยเหลือของชาว
บัสเราะฮฺต่อท่านในการวางพื้นฐานหลักภาษาเป็นคนแรกนั้น ทำให้ตีบะวัยฮฺและอุละมาอฺบัสเราะฮฺ
สนใจที่จะศึกษาภาษาอาหรับเป็นกลุ่มคณะ ซึ่งเป็นวิชาที่โดยส่วนใหญ่แล้วอุละมาอฺเหล่านี้เป็นผู้ที่
อยู่ใต้สังกัดของเผ่าอาหรับต่างๆ อย่างเช่น ท่านตีบะวัยฮฺคนนี้ เขามีความสุขกับการศึกษาภาษา
อาหรับ นับตั้งแต่เขาอ่านหะดีษไม่ถูกต้อง จนกระทั่งเขาฝึกฝนจนสามารถและคุ้นเคยกับการศึกษา
ความรู้และตำราภาษาจนถึงการเป็นอันนะหฺวียฺได้ในที่สุด

เมืองบัสเราะฮฺนั้น เต็มไปด้วยคนอาหรับที่อพยพมาจากเผ่าต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่
เป็นเผ่าที่รู้จักกันในความคล่องและความเชี่ยวชาญด้านภาษา เช่นเดียวกับในบัสเราะฮฺนั้นก็เต็มไปด้วย
ด้วยนักรายงาน นักท่องจำและนักวิจารณ์ ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีอิทธิพลต่ออุละมาอฺบัสเราะฮฺในการวาง
พื้นฐานด้านหลักไวยากรณ์ที่พวกเขาไม่จำเป็นต้องพยายามแต่อย่างใด โดยถือว่าไม่จำเป็นสำหรับ
ตีบะวัยฮฺและนะหฺวียฺบัสเราะฮฺต้องแข่งขันและเร่งรีบในการเรียบเรียงไวยากรณ์ เพราะพวกเขามี
ความน่าเชื่อถือและมีความซื่อสัตย์ต่อการเรียบเรียง และการวางพื้นฐานหลักไวยากรณ์ของ
ตีบะวัยฮฺ หรือ การพัฒนาภาษานั้น ท่านได้ยึดหลักเกณฑ์ตามสามแนวทางดังนี้

- การรับการรายงานจากอาหรับแท้(ดั้งเดิม)ที่ยังคงรักษาธรรมชาติของพวกเขา
ทางภาษาและไม่ได้อาศัยอยู่ในเมือง จนกระทั่งพวกเขาจะไม่รับการรายงานใดๆ เว้นแต่จาก
อาหรับที่อาศัยอยู่ในชนบท ยิ่งไปกว่านั้น พวกเขาต้องตรวจสอบก่อน เมื่อพวกเขาเห็นผู้รายงานนั้น
เกิดความอ่อนแอทางภาษาอย่างเปิดเผย พวกเขาจะไม่รับการรายงานนั้น

อิบนุ ญินนียกกล่าวว่า :

" وَمِنْ ذَلِكَ مَا يُحْكِي أَنَّ أَبَا عَمْرٍو اسْتَضَعَفَ فَصَاحَةً أَبِي خَيْرَةَ لَمَّا سَأَلَهُ فَقَالَ :
كَيْفَ تَقُولُ اسْتَأْصَلَ اللَّهُ عَرَفَاتَهُنَّ، فَقَفَّحَ أَبُو خَيْرَةَ التَّاءَ، فَقَالَ لَهُ أَبُو عَمْرٍو هِيَ هَاتِ
أَبَا خَيْرَةَ لَأَنَّ جِلْدَكَ "

ความว่า : “ ได้มีสายรายงานว่า อะบู อัมรฺ ได้ทดสอบหาข้อบกพร่องทางภาษาของอะบู คิยะเราะฮฺ และอะบู อัมรฺ ได้ถามว่า เจ้าจะอ่านอย่างไรกันคำว่า *استأصل عرفا* ʿอะบู คิยะเราะฮฺ อ่านด้วยฟัตหะฮฺตัวอักษรตาอฺของคำว่า *عرفا* ʿอะบู อัมรฺ ตอบว่า พอแล้วเถิด โอ้อะบู คิยะเราะฮฺ ความคล่องทางภาษาของเจ้าฉันใด อ่อนแอลงแล้ว ” (Ibn Jinniy, 1414 : 1/413)

– ให้ความเชื่อถือกับการรายงานที่พวกเขาได้รับจากอาหรับชนบทจากบรรดาผู้ท่องจำและบรรดาผู้ยืนหยัดที่อุตสาหะด้วยจิตใจและจิตวิญญาณในการอ้างหลักฐานจากผู้รายงาน

– สิ่งที่ได้รับรายงานนั้นล่วงเลยกาลเวลาโดยไม่ต้องมีการพิจารณาและถูกรับรองว่ามีความปลอดภัย สบายใจในการหาเหตุผลหลักไวยากรณ์ ซึ่งพวกเขา ถือเป็นการรายงานเชิงท่องจำไม่ใช่การเปรียบเทียบ ยกเว้นเมื่อหลักฐานนั้นไม่ได้อยู่ในประเภทการท่องจำ จึงอนุญาตให้เปรียบเทียบได้ นั้น อุละมาอฺได้ยินยอมทศนะของสีบะวัยฮฺในการเชื่อมโยงโคลงของคำว่า *فعل* (فعل) กับคำว่า *فعلي* (فعلي) ในเรื่องอันนัสบ¹⁹⁰ (النسب) โดยอนุญาตตัดตัวอักษรมัด (ตัวอักษรที่ออกเสียงยาว) คือตัวอักษรยาว ในคำว่า *فعلي* (فعلي) และเปลี่ยนสระสูงนเป็นสระฟัตหะฮฺ ถือตามที่ได้รับฟังมา

แต่ไม่ใช่เพียงแค่นี้ที่สีบะวัยฮฺได้พยายามแสวงหาความรู้เกี่ยวกับภาษาอาหรับ นอกเหนือจากนี้ คือ ท่านได้ออกไปยังที่อื่นในคาบสมุทรอารเบียเพื่อรับฟังการรายงานจากอาหรับชนบทในส่วนต่างๆ โดยเฉพาะอาหรับที่อาศัยอยู่ในถิ่นชนบท และมีความคล่องสันทัดทางภาษา

อีกบทบาทด้านหนึ่งของสีบะวัยฮฺในการตั้งสำนักไวยากรณ์ คือ ท่านได้แบ่งประโยคในไวยากรณ์อาหรับออกเป็นสามชนิด คำนาม กริยา บุพบท และบุพบทที่ไม่มีสัญลักษณ์และความหมายเหมือนกับคำนามและกริยา การแบ่งชนิดของประโยคอาหรับของสีบะวัยฮฺ อันนะหฺวีฮฺส่วนใหญ่ได้สืบรอยโดยเฉพาะ อิบน์ ฟาริส อ้างว่าอันนะหฺวีฮฺส่วนใหญ่ได้มีมติเห็นด้วยกับการแบ่งชนิดของประโยคตามรอยสีบะวัยฮฺ ซึ่งสีบะวัยฮฺมีความแตกต่างจากอันนะหฺวีฮฺในการที่จะรู้จักคำนาม ซึ่งท่านกล่าว การที่จะรู้จักคำนามไม่จำเป็นต้องจำกัดว่ามีเท่าไร ท่านกล่าวว่า การที่จะรู้จักคำนาม ซึ่งเป็นคำที่กล่าวถึงหรือคำที่ชี้บ่ง หรือบ่งบอกถึงคำนาม เช่น คำว่า ผู้ชาย

¹⁹⁰ อันนัสบ เป็นเรื่องหนึ่งในวิชาหลักไวยากรณ์อาหรับ ซึ่งสามารถเรียกว่า บรรดาชื่อที่อ้างถึงหรือพาดพิงถึงตระกูล ประเทศ ตำบล เมืองหรือที่อื่นๆ เช่น คำว่า *อียิปต์* ในภาษาอาหรับเรียกว่า *มิศร* เมื่อจะพาดพิงตัวเราว่าเป็นชาวอียิปต์ ในภาษาอาหรับเรียกว่า *มิศรี* (مصري) มีความหมายว่า ฉันเป็นคนแห่งอียิปต์ หรือเป็นชาวอียิปต์ หรือจะพาดพิงถึงเมืองใดเมืองหนึ่ง หากจะพาดพิงถึงเมืองยะลา ต้องกล่าวว่า *ญาลอวีย* (جالوي) หมายถึงแห่งยะลา

ส่วนอันนะหฺวียอื่น ๆ นั้นได้เห็นด้วยกับสืบะวัยฮฺในการที่จะรู้จักค่านามนั้น เช่น อัลอันบารีย์อ้างว่า การที่จะรู้จักค่านามนั้นมีมากกว่า 70 สัญลักษณ์ (al-Anbāriy, 1407 : 27)

คำกล่าวของสืบะวัยฮฺนั้นครอบคลุมกับการที่จะรู้จักค่านามในภาษาอาหรับ เช่น เดียวกับการที่จะรู้จักคำกริยา สืบะวัยฮฺกล่าวว่า การที่จะรู้จักคำกริยานั้น มีสามข้อ คือ เป็นคำที่แตกมาจากคำอาการนาม ซึ่งมีโครงสร้างเฉพาะคำกริยาและสิ่งที่ชี้ถึง โครงสร้างนั้นเกี่ยวกับกาลเวลา ส่วนการที่จะรู้จักบุพบทนั้น สืบะวัยฮฺได้จำกัดว่า บุพบทเป็นคำที่บ่งบอกถึงความหมายโดยไม่ใช้ ค่านาม หรือ คำกริยา เช่น คำว่า มุมม่า(م) และเวว (و) ซึ่งมีใช้โครงสร้างที่สำคัญของประโยค เพราะคำบุพบทเรียบเรียงเป็นประโยคไม่ได้ ซึ่งต่างกับค่านามและคำกริยาที่สามารถเรียบเรียงเป็น ประโยคได้ และเป็นการยากที่รู้ถึงจักคำบุพบทตามนิยามของสืบะวัยฮฺ เพราะคำบุพบทนั้น เป็นคำที่ มีความหมายและไม่ใช้คำที่เป็นโครงสร้าง เพราะอันนะหฺวียูนคนอื่น ๆ ได้กล่าวว่า คำบุพบทนั้น มีสองชนิด คือ ชนิดเป็นโครงสร้างของประโยคและชนิดที่ให้ความหมาย เช่น คำ กัม (ك) หมายถึง ว่า เท่าไร แต่จะนำมาเรียบเรียงเป็นโครงสร้างได้ แตกต่างกับตัวอักษร เวว (و) ซึ่งเป็นคำบุพบท เชื่อม ซึ่ง ไม่ถือว่าเป็น โครงสร้างประโยคได้ ถึงแม้ว่า สืบะวัยฮฺนั้นมีความคิดเห็นที่แตกต่างกับ อันนะหฺวียูนท่านอื่น ๆ ในการแบ่งประเภทของประโยคภาษาอาหรับ แต่ท่านก็มีพื้นฐานทางหลัก ไวยากรณ์ในการแบ่งประโยคอาหรับในระดับที่สูง

5.4 บทบาทด้านการโต้แย้งประเด็นปัญหาไวยากรณ์

เป็นที่รู้จักกันว่า สืบะวัยฮฺได้ทำการศึกษาใน 4 สาขาวิชา ได้แก่ ฟิสิกส์ อรรถาธิบาย อัลกุรอานหะดีษและด้านภาษาอาหรับ ท่านเป็นคนที่มีความเฉลียวฉลาด แต่กระนั้นความคิดใน ด้านการศึกษาย่อมปรากฏมีอยู่เสมอ โดยเฉพาะการศึกษาวิชาหะดีษ ซึ่งก่อให้เกิดบทบาทมาก ยิ่งขึ้นต่อการศึกษาภาษาจนกระทั่งท่านได้ถูกยกระดับเป็นอุละมาอ์ที่มีความเชี่ยวชาญและมีชื่อเสียง ตั้งแต่อายุน้อย ซึ่งก่อให้เกิดมีความอัจฉริยะบุรุษในบรรดาอุละมาอ์ในยุคนั้น ดังนั้น ท่านจึงถูก เรียกให้มีการโต้แย้งในสภาเรื่องหลักไวยากรณ์โดยมีเคาะลีฟะฮฺฮารูน อรรอซิดเข้ารับฟังด้วยและ ประกอบกับความต้องการของสืบะวัยฮฺเองที่อยากจะยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีกว่าเดิม การโต้แย้ง ก็ไม่ได้เป็นไปตามดังที่ท่านหวัง แต่กลับเป็นสิ่งที่ทำให้ท่านและฐานะของท่านนั้นล้มลา โดยได้มีการบันทึกเรื่องราวการโต้แย้งในครั้งนี้ด้วยเช่นกัน

อัซซุบัยดีได้รายงานไว้ว่า สืบะวัยฮฺได้เดินทางไปยังแบกแดดในสมัยเคาะลีฟะฮฺ ฮา รูน อรรอซิด ซึ่งวาซีรยะหฺยา เบ็น คอลิด อัลบรัมะกี๊ ในปี 170 ซึ่งช่วงนั้นท่านอายุ 23 ปี และ ท่านก็ได้ขออนุญาตจากวาซีร ยะหฺยาเพื่อโต้แย้งประเด็นปัญหาทางไวยากรณ์ระหว่างเขากับอัลกิสตา

อีย (คือ ปัญหาเกี่ยวกับคำว่า ยันบุริยะฮฺ (الزُّبُورِ)) และบะหียาก็ได้ตักเตือนสืบะวัยฮฺว่า อย่าได้โต้แย้งกันเลย แต่สืบะวัยฮฺก็ไม่ได้เชื่อฟังคำตักเตือนเหล่านั้น (al-Zubaidiy, n.d : 67)

มุฮัมมัด เบน ฮาซิด อัลมุบรัริคกล่าวว่า เมื่อสืบะวัยฮฺได้เดินทางถึงเมืองแบกแดด ท่านรู้สึกหนักใจต่อการโต้แย้งในครั้งนี้นั้นกระทั่งอัลกิสายีฮ์กล่าวว่า ฉันจะปกป้องท่านทั้งสอง (ญะอ์ฟิรกับอัลฟิฏลุ) จากชายผู้นี้ (สืบะวัยฮฺ) เขามาที่นี่ เพื่อต้องการจะโค่นล้มตำแหน่งของฉัน ญะอ์ฟิรและอัลฟิฏลุ เขาทั้งสองกล่าวว่า ท่านจะคงอยู่ในตำแหน่งของท่าน แท้จริงเราจะรวบรวมระหว่างระหว่างท่านกับสืบะวัยฮฺ ณ สภาวิชาการ ครั้นเมื่อถึงวันโต้แย้งกัน สืบะวัยฮฺได้เดินทางมาคนเดียว อัลกิสายีฮ์มาพร้อมอัลฟิรรอฮฺ อัลอะหฺมัรฺและบรรดาสหายของท่าน แต่มีรายงานว่า ก่อนที่จะทำการโต้แย้งกันนั้น บรรดาสหายของอัลกิสายีฮ์ได้ถามคำถามหลายคำถามต่อสืบะวัยฮฺ และทุกครั้งที่สืบะวัยฮฺตอบ พวกเขาจะกล่าวว่าทันทีที่ท่านได้ตอบผิดแล้ว การกระทำเช่นนี้ของบรรดาสหายอัลกิสายีฮ์นั้นเพื่อตักเตือนให้สืบะวัยฮฺอ่อนแอลงและหมกมุ่นใจในการโต้แย้ง และเพื่อเป็นการจะปกป้องอัลกิสายีฮ์อีกทางหนึ่งด้วย

มีรายงานว่า หลังจากสืบะวัยฮฺได้แสดงความสามารถในการเขียนตำราจนกระทั่งอุสมานูเมืองบัสเราะฮฺต่างพากันยกย่อง ท่านก็ได้ทราบว่า เมืองหลวงของเคาะลีฟะฮฺตั้งอยู่ที่นั่น และบรรดาสหายของท่านชาวกูฟะฮฺ เช่น อัลกิสายีฮ์ต่างก็ได้เดินทางไปยังเมืองแบกแดดเพื่อหวังจะได้รับตำแหน่งสำคัญต่างๆจากอามิร

สืบะวัยฮฺต้องการเปลี่ยนสถานภาพความเป็นอยู่ของท่านใหม่ ดังนั้นหลังจากได้ฟังข่าวคราวเกี่ยวกับเมืองแบกแดด ท่านก็ได้ตัดสินใจอพยพไปยังแบกแดดโดยอาศัยอยู่กับบะหียา เบน คอลิด อัลบรัมะกี ยะชีรของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อรรอซิด แต่การเมืองในช่วงนั้นระหว่างบัสเราะฮฺและกูฟะฮฺมีความแตกต่างกันมาก ทั้งนี้เพราะบัสเราะฮฺในอดีตราชชนต่างให้การจงรักภักดีต่อราชวงศ์อุมะวียะฮฺ เมื่อการปกครองได้เปลี่ยนแปลงจากราชวงศ์อุมะวียะฮฺสู่ราชวงศ์อับบาสิยะฮฺ ซึ่งราชวงศ์อับบาสิยะฮฺนั้นได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากชาวเมืองกูฟะฮฺ ด้วยเหตุนี้ราชวงศ์อับบาสิยะฮฺจึงได้ให้ความสำคัญ และความช่วยเหลือแก่ชาวกูฟะฮฺมากกว่าชาวเมืองบัสเราะฮฺ

หลังจากนั้นก็ได้มีการโต้วาทีกันระหว่างสืบะวัยฮฺกับอัลกิสายีฮ์ในประเด็นคำสรรพนามที่ตามหลังคำอิญา อัลฟุญาอิยะฮฺ (إذ الفحائية) อัลกิสายีฮ์ถามสืบะวัยฮฺว่า ท่านจะถามฉันก่อนหรือ จะให้ฉันถามท่าน สืบะวัยฮฺก็ตอบว่า ท่านถามฉันก่อนเถิด ท่านอัลกิสายีฮ์ก็เลยถามว่า ท่านจะตอบอย่างไรในประโยคต่อไปนี้ :

"كُنْتُ أَظُنُّ الْعُقْرَبَ أَشَدَّ لَسَعَةً مِنَ الزُّبُورِ فَإِذَا هُوَ هِيَ أَوْ هُوَ إِيَّاهَا"

ความว่า : “ ฉันคิดว่าการถูกแมงป่องต่อยนั้นแสนยิ่งกว่าถูกมดตะนอยกัด ทั้งที่มันทั้งสองนั้นกัดต่อยแสนเท่ากัน ”

สีบะวัยสุตอบว่า พระอิยา สุวา อียา (فَايَا هُوَ هِيَ) บรรดาสหของอัลกิสายีห์ ร่วมกันกล่าวต่อสีบะวัยสุว่า ท่านตอบผิดแล้ว วาซีรยะหฺยา กล่าวว่า ในประเด็นนี้ใครจะเป็นผู้ตัดสินระหว่างพวกเจ้า ? บรรดาสหของอัลกิสายีห์กล่าวว่า ผู้จะเป็นคนตัดสินระหว่างพวกเขา คือ บรรดาอหฺหรับชนบทที่อยู่ตรงหน้าประตู เช่น อะบฺู อับฺดูเราะหฺอ์อหฺหรับชนบทและเพื่อนๆ ของเขาที่ได้รับการศึกษาจากอัลกิสายีห์ทั้งหมด ซึ่งต่างก็ได้ให้การสนับสนุนอัลกิสายีห์พลางทุกคนกล่าวว่า คำตอบที่ถูกต้องในประเด็นปัญหานี้ คือ พระอิยา สุวา อียายา (فَايَا هُوَ يَا هَا)

ประเด็นปัญหาเรื่องนี้ก็คือ ความเห็นต่างกันในด้านหลักไวยากรณ์ระหว่างอัลกิสายีห์กับสีบะวัยสุ ซึ่งสีบะวัยสุเห็นว่า มีเนวการอิอรอบแนวเดียว คือ สรรพนามคำสุดท้ายของประโยคที่กล่าวว่า “ هِيَ ” (อียา) ต้องอ่านยียาเท่านั้น ในส่วนของอัลกิสายีห์ได้อ่านด้วยสรรพนามปลิกแยก (ضَمِيرٌ مُفَصَّلٌ) คือต้องอ่านว่า “ يَا هَا ” (อียายา) และไม่สามารถอ่านด้วยแนวทางอื่น เช่น แนวทางการอ่านของสีบะวัยสุที่อ่านด้วยสรรพนามติดพัน (ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ) หลังสิ้นสุดการโต้แย้ง อัลกิสายีห์ก็ได้กล่าวต่ออีกเพื่อให้สีบะวัยสุยอมรับในความปราชัยของโดยกล่าวว่า โอ้ววาซีรฺ แท้จริงพระองค์ได้ทรงช่วยเหลือเขา แท้จริงชายท่านนี้(สีบะวัยสุ) เขามาที่นี่ เพื่อหวังจะได้รับของกำนัลจากท่าน ท่านจงให้ของกำนัลแก่เขาเถิด และแล้วท่านชะหฺยาก็ได้ให้ของกำนัลแก่สีบะวัยสุ เพื่อเป็นการปลอบใจและไม่ให้สีบะวัยสุเกิดความน้อยใจที่ได้เข้าร่วมการประชันครั้งนี้ ท่าทีสุดท้ายที่สีบะวัยสุก็ออกจากแบกแดดไปยังสถานที่ต่ำด้อยอย่างหมดหวังอยู่ในเมืองบศฺเราะฮฺ แต่ก่อนที่เขาจะออกไปจากบศฺเราะฮฺนั้น เขาได้เดินทางไปละหมาดศุบฮฺ ซึ่งในขณะนั้นเขามีอายุได้ 32 ปี เขาได้เห็นผู้ศึกษาอยู่เต็มหน้าประตูมัสยิดและได้ถามเขาเรื่องที่เกิดขึ้นระหว่างเขากับอัลกิสายีห์ เขาก็ตอบด้วยความหมัดหวัง น้อยใจกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น และท้ายที่สุดเขาก็ได้เดินทางกลับไปยังบ้านเกิดเมืองของเขาที่อาหฺวาซ

5.5 บทบาทด้านการตั้งประเด็นปัญหาไวยากรณ์ที่ต่างกับทัศนะอันนะหฺวีญน

เป็นที่รู้จักกันมานานแล้วว่า สีบะวัยสุได้รับการสืบทอดความรู้เกี่ยวกับไวยากรณ์จากอัลเคาะลิล เป็น อะหฺมัด อับฺฟะรอฮฺดีฮฺ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่มีชื่อเสียงโดดเด่นเป็นอย่างมากในด้านภาษาศาสตร์และไวยากรณ์ศาสตร์ ดังนั้นหลังจากได้ศึกษากับอัลเคาะลิลแล้วสีบะวัยสุจึงกลายเป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดรอบรู้สามารถวางรากฐานด้านไวยากรณ์ที่เห็นต่างกับอาจารย์ของท่าน

อัลเคาะลีล ซึ่งมีหลายประเด็นปัญหา ซึ่งเป็นที่ทราบกันในประวัติศาสตร์และในสายตาของบรรดา
 อุลมะฮฺว่า ท่านสีบะวัยฮฺเป็นลูกศิษย์ของอัลเคาะลีล เป็น อะหมัดเช่นเดียวกับการแต่งคำอาลกีดาบ
 ท่านก็ได้อ้างอิงความรู้จากท่านอัลเคาะลีล แต่บางประเด็นของหลักไวยากรณ์นั้น สีบะวัยฮฺก็ได้
 แสดงบทบาทและมีความเห็นที่ต่างกับอาจารย์ของท่านอัลเคาะลีล ซึ่งมีประเด็นต่างๆ ที่สีบะวัยฮฺได้
 มีความเห็นที่ไม่เหมือนกับอัลเคาะลีลดังนี้

1 พยัญชนะคำว่า อัล (أل) أداة التعريف¹⁹¹

เมื่อคำว่า “ อัล ” ได้นำหน้าคำนาม คำนั้นก็กลายเป็นคำวิสามานยนาม (นามเจาะจง) ประเด็นนี้
 อันนะหฺวีฮฺน ได้มีความเห็นที่ต่างกันออกเป็นสี่ทรรศนะ ทรรศนะแรก คือ ทรรศนะของอัลเคาะลีล
 ได้มีความเห็นว่า สิ่งที่ทำให้คำนามนั้นเป็นนามเจาะจง คือ พยัญชนะ อัล (หมายถึง อะลีฟและลาม)
 และอะลีฟ นั้นเป็นอะลีฟเดิมไม่ใช่อะลีฟที่เติมมา (Qadārah,1410 : 41)

ทรรศนะที่สอง คือ ทรรศนะของสีบะวัยฮฺได้มีความเห็นว่า สิ่งที่ทำให้คำนามนั้น
 เป็น คำนามเจาะจง คือ พยัญชนะอัลเช่นกัน และอะลีฟ นั้น เป็นอะลีฟเดิม และอัล เป็น อัล เมาสูล
 หฺรฟียฺ (ประพันธแห่งตัวอักษร) ที่ทำให้บรรดาคำนามนั้นถูกเจาะจง (เป็นคำวิสามานยนาม)
 และอัล เมาสูล หฺรฟียฺที่ทำให้คำนามถูกเจาะจงนั้นดังที่ท่านกล่าวว่า อัลเราะญลุ (الرجل) และคำว่า อัล
 ในคำนี้ หมายถึง อะลีฟและลามนั้นก็อยู่ในตำแหน่งการกล่าวของท่านว่า กูดและเสาพะ
 (قد وسوف) (Sibawayh,1408 : 4/147)

ท่านสีบะวัยฮฺกล่าวว่า :

” رَعِمَ الْحَلِيلُ أَنَّ الْأَيْفَ وَاللَّامَ اللَّتَيْنِ يَعْرِفُونَ بِهُمَا حَرْفٌ وَاحِدٌ كَقَدِّ، وَأَنَّ لَيْسَتْ وَاحِدَةً
 مِنْهُمَا مُتَفَصِّلَةً مِنَ الْأُخْرَى كَأَنْفِصَالِ أَلْفِ الْإِسْتِفْهَامِ فِي قَوْلِهِ : أَرِيدُ ؟ ”

ความว่า : ท่านอัลเคาะลีลว่า อะลีฟและลามที่อัลลูฆะเราะวีฮฺได้ให้ความหมายทั้งสอง
 พยัญชนะนั้นว่า เป็น ตัวอักษรเดียวเหมือนกับคำว่า กอด (ك) และไม่ใช่พยัญชนะ
 หนึ่งทั้งสองนั้นแยกจากอีกพยัญชนะหนึ่งเหมือนกับการแยกอะลีฟอัลอิสติฟฮาม
 (อะลีฟคำถาม) ในคำกล่าวที่ว่า อะอฺริคฺ ? (أَرِيدُ) หมายถึง ฉันต้องการหรือ ?
 (Sibawayh,1408 : 3/324)

ทรรศนะที่สาม คือ ทรรศนะของบรรดาอันนะหฺวีฮฺโดยส่วนใหญ่ได้มีความเห็นว่า
 สิ่งที่ทำให้คำนามที่อยู่หลังอะลีฟและลามนั้น คือ ลามตัวเดียวที่ทำให้คำนามนั้นถูกเจาะจงและ
 อันนะหฺวีฮฺบางท่าน ได้กล่าวว่า นี่เป็นความเห็นของทรรศนะสีบะวัยฮฺ (Ibn Ya'ishh,n.d. : 9/17)

¹⁹¹ อะลีฟและลาม ซึ่งเป็นพยัญชนะที่นำหน้าคำนาม

ทรศนะที่สี่ คือ ทรศนะของอัลมุบรริคได้มีความเห็นว่า สิ่งที่ทำให้คำานั้น ถูกเจาะจง คือ อะลิฟตัวเดียว ซึ่งเป็นอะลิฟที่แตกต่างระหว่างอะลิฟ อิสติฟฮามกับอะลิฟที่เป็น พยัญชนะเจาะจง (المعرف) ส่วนลामนั้น คือ ลาม ซาอิดะฮฺ (ลามที่เติมมา) (al-Rādiy, 1416 : 2/131)

ท่านอัลเคาะลีลและตีบะวัยฮฺได้มีมติกันว่า พยัญชนะเจาะจง (اداة التعريف) คือ อัล (أ) แต่ท่านทั้งสองเกิดความเห็นที่แตกต่างกันในประเด็นนี้ คือ ตัวอักษรอะลิฟ ซึ่งเป็นอะลิฟเติม หรืออะลิฟแท้ (ดั้งเดิม) ท่านอัลเคาะลีลเห็นว่า เป็นอะลิฟแท้มิใช่เติม คือ ฮัมชะฮฺ กอฏุกคล้ายกับฮัมชะฮฺที่คำว่า ฮัม (أ) และตัวฮัมชะฮฺดังกล่าวนี้ถูกกลบไปในการอ่านในเมื่อเชื่อมคำอื่นนั้น เพื่ออ่านเสียงเบา เพราะคนอาหรับส่วนใหญ่ได้อ่านกันเช่นนั้น (Ibn Ya'ish, n.d. : 9/17)

ท่านตีบะวัยฮฺเห็น อะลิฟนั้น เป็นอะลิฟเติม ซึ่งเป็นตัวฮัมชะฮฺ วัศลที่เติมไปในเรื่องนี้เหมือนกับเติมไปในคำว่า อัสมะฮฺ (اسم) และคำอื่นๆที่เหมือนกับคำอัสมะฮฺ ซึ่งไม่นับเป็นคำกริยา สี่ตัวอักษรที่ทำให้กริยาปัจจุบัน (فعل مضارع) ถูกฎมมะฮฺตัวแรกดังที่กริยาสี่ตัวอักษรเป็น สกรรมกริยาด้วยฮัมชะฮฺ ถึงแม้ว่าตัวฮัมชะฮฺ วัศลนั้น เป็นตัวอักษรเติม อย่างเช่นนี้ ถือว่า อะลิฟนี้ไม่นับเป็นพยัญชนะเจาะจง (اداة التعريف) (al-Dimāminiy, 1404 : 2/352)

ดังนั้นความเห็นของอัลเคาะลีลนั้นได้นำหลักฐานหลายประการ ประการแรก คือ ทรศนะของอัลเคาะลีลปราศจากการอ้างว่า อะลิฟ เป็นอะลิฟเติม ซึ่งเป็นการอ้างที่ไม่มีความ เชี่ยวชาญเกี่ยวอะลิฟที่เติม ซึ่งเป็นอะลิฟแห่งตัวอักษร (ตัวบุรพบท) เพราะการเติมตัวอักษรนั้น คือ หนึ่งชนิดของการกระจายคำ¹⁹² และตัวบุพบทนั้นไม่รับการกระจายคำ (al-Ṣabbān, 1417 : 1/177)

ประการที่สอง พัดฮัมชะฮฺและฮัมชะฮฺนั้น เป็นฮัมชะฮฺ อัลวัศลต้องอ่านด้วยกัศเราะฮฺ ถ้าหากอ่านด้วยฟัดหะฮฺเป็นการอ่านที่ขัดแย้งเหมือนกับตัวฮัมชะฮฺที่กล่าวว่า อัยมะฮฺลลอส (أَيُّمُ) ซึ่งฮัมชะฮฺของคำนี้อ่านด้วยฟัดหะฮฺเพื่อที่จะไม่ให้เปลี่ยนจากกัศเราะฮฺเป็นฎมมะฮฺที่ไม่ เป็นกฎไต้ตัว (al-Ṣabbān, 1417 : 1/177) ประการที่สาม อันนะหฺวียูนอ่านว่า ละอะหฺมัร (لَا حَرَّ) ด้วยเลื่อนสระสกดฮัมชะฮฺที่คำ อะหฺมัร (أَحْمَر) ไปที่ตัวลामที่นำหน้าฮัมชะฮฺพร้อมต้องสกดตัวที่ ตามหลังตัวลामดังกล่าว และหากตัวฮัมชะฮฺเป็นฮัมชะฮฺเติมและเป็นฮัมชะฮฺ วัศลในการอ่านด้วย สุญูนนั้น ไม่มีความจำเป็นแต่อย่างใด (Khālid al-Azharīy, n.d. : 1/148)

สำหรับตีบะวัยฮฺได้หาเหตุผลว่า ฮัมชะฮฺ นั้น เป็นที่โมฆะ เหมือนที่โมฆะที่อะลิฟ วัศลทั้งหมด ท่านกล่าวว่า บิอัลเราะฎล (بالرجل) หากอะลิฟนั้น เป็นฮัมชะฮฺ กอฏุก แน่นอนหยุดยั้งที่ การอ่านด้วยมีเสียบฮัมชะฮฺ แต่ก็ไม่ปรากฏ

¹⁹² คำว่า การกระจายคำสอดคล้องกับภาษาอาหรับว่า อัคศิรฟ (التصريف)

ท่านอิบนุ มาลิกได้สนับสนุนทรรศนะของอัลเคาะลิล และกลุ่มอันนะหะวียูนส่วนใหญ่ได้สนับสนุนทรรศนะของสืบะวัยฮฺ ส่วนหนึ่งในกลุ่มอันนะหะวียูนนั้น คือ อัลมูรอค็ิบ์ ซึ่งท่านได้สนับสนุนทรรศนะของสืบะวัยฮฺว่า :

"إِنَّهُ أَقْرَبُ الْمَذَاهِبِ إِلَى الصَّوَابِ وَوُفُوفًا مَعَ ظَاهِرِ اللَّفْظِ"

ความว่า : “ แท้จริง ทรรศนะของสืบะวัยฮฺนั้น เป็นทรรศนะที่น่าถูกต้องมากกว่า โดยที่ยืนหยัดกับปรากฏการของถ้อยคำ ” (al-Murādiy, 1393 : 193)

ส่วนทรรศนะที่มีความเห็นว่า ลามตัวเดียวที่เป็นพยัญชนะเจาะจง และฮัมชะฮฺ คือ ฮัมชะฮฺ วัลตุ้ที่ออกเสียงด้วยสุกูน และเหตุผลของทรรศนะนี้ คือ สามารถจะทำให้คำนามที่อยู่หลังพยัญชนะเจาะจงนั้น อ่านด้วยฮุฎรฺ นี้เป็นหลักฐานที่ว่า ยังมีความผสมของพยัญชนะเจาะจงและกับคำที่ทำให้เป็นคำเจาะจง ส่วนอีกเหตุผลหนึ่ง คือ พยัญชนะเจาะจงนั้นตรงข้ามกับต้นวิน เพราะต้นวินนั้น เป็นเหตุผลที่บ่งบอกถึงความเป็นสามัญนาม (نكرة) ของคำ เช่นเดียวกับลาม เป็นเหตุผลที่บ่งบอกถึงความเป็นวิสามัญนาม (معرفة) ของคำ ดังที่ต้นวิน เป็นตัวอักษรเดียวเช่นเดียวกับพยัญชนะที่ทำให้คำนามนั้นถูกเจาะจง คือ ตัวอักษรเดียวเช่นกัน (Ibn Jinniy, 1414 : 1/69)

การกล่าวอ้างระหว่างสองทรรศนะนั้น¹⁹³ สำหรับทรรศนะของสืบะวัยฮฺนั้น ย้อนกลับที่การตีความเข้าใจของสำนวน ซึ่งอุละมาอฺส่วนใหญ่เห็นตีความเข้าใจที่ขัดแย้งกันในสำนวนการกล่าวของสืบะวัยฮฺนั้น (Sibawayh, 1408 : 4/147)

บางครั้งสำนวนของสืบะวัยฮฺที่ขัดแย้งความเข้าใจโดยบรรดาอุละมาอฺนั้น คือ คำกล่าวของสืบะวัยฮฺที่ว่า :

"وَتَكُونُ مَوْصُولَةً فِي الْحَرْفِ الَّذِي تُعْرَفُ بِهِ الْأَسْمَاءُ، وَالْحَرْفُ الَّذِي تُعْرَفُ بِهِ الْأَسْمَاءُ هُوَ الْحَرْفُ فِي قَوْلِكَ : الْقَوْمُ وَالرَّجُلُ وَالنَّاسُ، وَإِنَّمَا هُمَا حَرْفٌ مَنزِلَةٌ قَوْلِكَ : قَدْ وَسَّوْفَ"

ความว่า : ...และอัล ซึ่งป็นสัมพันธ (موصول) ในตัวอักษรที่ทำให้คำนามนั้นถูกเจาะจงและตัวอักษรที่ทำให้คำนามเป็นนามเจาะจงนั้น คือ ตัวอักษรในคำกล่าวของท่านว่า อัลแกมูน อัลเราะฮูตุและอัลนาสุ และแท้จริง ทั้งสองนั้น (อัล) คือ ตัวอักษรในตำแหน่งการกล่าวของท่านว่า กอด และเสาพะ ” (Sibawayh, 1408 : 4/147)

¹⁹³ หมายถึง ทรรศนะของอัลเคาะลิลและทรรศนะของสืบะวัยฮฺ

หรือ คำกล่าวของสืบะวัยฮุนั้น ว่า :

" وَلَكِنَّ الْأَلْفَ كَأَلْفِ (أَيْمٍ) فِي "أَيْمِ اللَّهِ" وَهِيَ مُوصَوْلَةٌ كَمَا أَنَّ أَلْفَ أَيْمٍ مُوصَوْلَةٌ، حَدَّثَنَا بِذَلِكَ يُونُسُ عَنْ أَبِي عَمْرٍو، وَهُوَ رَأَيْتُهُ، وَالِدَلِيلُ عَلَى أَنَّ أَلْفَ أَيْمٍ أَلْفٌ وَصَلَّ قَوْلُهُمْ: لَيْمُ اللَّهِ، ثُمَّ يَقُولُونَ: لَيْمُ اللَّهِ، وَفَتَحُوا أَلْفَ أَيْمٍ فِي الْإِبْتِدَاءِ شَبَّهُوهَا بِأَلْفِ أَحْمَرَ، لِأَنَّهَا زَائِدَةٌ مِثْلَهَا "

ความว่า : “ และแต่ว่า อะลิฟนั้นเหมือนกับอะลิฟคำอะยามในคำว่า อะยามุลลอฮ์ ซึ่งฮัมชะฮุนั้น เป็นอะลิฟเมาศุลเหมือนกับอะลิฟที่อะยาม ซึ่งเป็นอะลิฟเมาศุลที่ได้รายงานแก่เราเช่นนี้ โดยท่านยูนูสรายงานจากอะบีอัมรฺ ซึ่ง นั้น คือ ความเห็นของ อัมรฺ และหลักฐานที่ว่า อะลิฟของคำอะยามนั้น เป็นอะลิฟวัศลของการกล่าวของ พวกเขาว่า อียามุลลอฮ์ หลังจากนั้นพวกเขาถือว่า ลียามุลลอฮ์ และพวกเขาได้อ่านอะลิฟนั้นด้วยฟัตหะฮฺที่คำ อะยาม ซึ่งเป็นมุบตะคา (ประธานของประโยค) โดยที่พวกเขาทำให้อะลิฟนั้นเหมือนกับอะลิฟของคำว่า อะหฺมัรฺ ทั้งที่อะลิฟนั้นเป็นอะลิฟเดิมเช่นกัน (Sibawayh,1408 : 3/324)

และผู้ใดที่ให้ความเห็นว่า พยัญชนะเจาะจงนั้น สองตัว คือ อัล และฮัมชะฮฺ เป็นฮัมชะฮฺเดิม ซึ่งเป็นความเห็นของอัลเคาะลีลนั้น ได้กล่าวว่า อัล โดยที่ไม่กล่าวว่า อะลิฟและลาม เหมือนกับที่ไม่พูดคำว่ากอฟและดาลในคำว่า กอด (كؤ) ส่วนผู้ที่กล่าวว่า พยัญชนะเจาะจง คือ สองตัวและฮัมชะฮฺ เป็นฮัมชะฮฺ วัศลที่เดิมมา สำหรับเขานั้น ควรกล่าวว่า อัล และควรกล่าวเช่นกันว่า อะลิฟและลาม การกล่าวเช่นนี้ได้ปรากฏมีในตำราของสืบะวัยฮฺ (Sibawayh,1408 : 3/324)

ส่วนวรรณคดีที่มีเหตุผลว่า ฮัมชะฮฺ เป็นอักษรที่นำมาเพื่อให้มีความหมาย และเป็นตัวพยัญชนะแรกของบรรดาพยัญชนะบกพร่อง (حروف العلة) ซึ่งเป็นฮัมชะฮฺที่ต้องทำให้มีสระสะกด (كسرة) เพราะไม่สามารถที่จะเริ่มประโยคด้วยสระสุกุน จึงทำให้พยัญชนะฮัมชะฮฺนั้น เหมือนกับฮัมชะฮฺ มุตะกะลิม (الكلم) และฮัมชะฮฺ อิสติฟฮาม เช่นเดียวกับพยัญชนะลามถูกเปลี่ยนจากสภาพเดิมในสำเนียงภาษาของเผ่าหิมยฺรฺ เพราะแท้จริงบรรดากลุ่มหิมยฺรฺนั้น ได้เปลี่ยนพยัญชนะลามเป็นอักษรมีม (Khālid al-Azhariy,n.d. : 1/149)

ดังนั้นประเด็นนี้ สรุปได้ด้วยเหตุผลเดียวว่า พยัญชนะเจาะจง คือ อัล ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้มีมติกันระหว่างท่านอัลเคาะลีลและสืบะวัยฮฺ ถึงแม้ว่าฮัมชะฮฺนั้นจะเป็นฮัมชะฮฺเดิม หรือฮัมชะฮฺเดิมก็ตาม

ประเด็นที่สอง คือ เดิมตัวพยัญชนะต้นของคำว่า ลัน (لَنْ)

บรรดาอุลอะมาอ์ได้มีความเห็นที่ต่างกันในเรื่องดั้งเดิมของคำว่า ลัน ท่านทรรสนะของ อัลเคาะลีลได้มีความเห็นว่า ลัน นั้นประกอบอยู่ด้วยสองคำ ดั้งเดิมนั้น คือ ลา อัน (لَا أِنْ) โดยที่ตัดตัวฮัมซะฮ์ที่คำว่า อัน เพื่อให้ออกเสียงเบา หลังจากนั้นก็ตัดตัวอะลีฟนั้นออกไปเพราะซ้อนสองตัวสระสุกุน ส่วนทรรสนะของสืบะวัยฮ์ได้มีความเห็นคำว่า ลัน นั้น ไม่ได้เป็นคำที่ประกอบอยู่ด้วยสองคำแต่อย่างใดโดยที่ท่านได้กล่าวว่า :

" فَأَمَّا الْخَلِيلُ فَرَعَمَ أَنَّهَا ((لَا أَنْ)) وَلَكِنَّهُمْ حَذَفُوا لِكَثْرَتِهِ فِي كَلَامِهِمْ، كَمَا قَالُوا: وَلَيْمَهُ، يُرِيدُونَ : وَيَ لِأَمِهِ، وَكَمَا قَالُوا : يَوْمَئِذٍ وَجَعَلْتَ بِمَنْزِلَةِ حَرْفٍ وَاحِدٍ كَمَا جَعَلُوا هَلَا بِمَنْزِلَةِ حَرْفٍ وَاحِدٍ، فَإِنَّمَا هِيَ هَلْ وَلَا، وَأَمَّا غَيْرُهُ فَرَعَمَ أَنَّهُ لَيْسَ فِي ((لَنْ)) زِيَادَةٌ وَلَيْسَتْ مِنْ كَلِمَتَيْنِ، وَلَكِنَّهَا بِمَنْزِلَةِ شَيْءٍ عَلَى حَرْفَيْنِ لَيْسَتْ فِيهِ زِيَادَةٌ، وَأَنَّهَا فِي حُرُوفِ النَّصْبِ بِمَنْزِلَةِ ((لَمْ)) فِي حُرُوفِ الْجُزْمِ، فِي أَنَّهُ لَيْسَ وَاحِدًا مِنَ الْحَرْفَيْنِ زَائِدًا وَلَوْ كَانَتْ عَلَى مَا يَقُولُ الْخَلِيلُ لَمَّا قُلْتَ : أَمَّا زَيْدًا فَلَنْ أُضْرِبَ، لِأَنَّ هَذَا إِسْمٌ وَالْفِعْلُ صِلَةٌ، فَكَأَنَّهُ قَالَ : أَمَّا زَيْدًا فَلَا الْأَضْرِبُ لَهُ "

ความว่า : “ ส่วนอัลเคาะลีลนั้น เห็นดั้งเดิมของคำว่า ลัน (لَنْ) คือ ลาอัน (لَا أَنْ) แต่คนอาหรับได้ตัดตัวฮัมซะฮ์ออกนั้น เพราะพวกเขาใช้กันโดยส่วนใหญ่ในการพูดดังที่พวกเขาถือว่า วะลียมิฮ์ ซึ่งความต้องการของพวกเขา นั้น คือ ้วย ลูมมิฮ์ และส่วนผู้อื่นจากอัลเคาะลีลนั้นมีความเห็นว่าในที่มีที่คำว่า อัน นั้น ตัวอักษรเดิมและมีใช้สองคำที่ประกอบกัน แต่เป็นพยัญชนะที่อยู่ตำแหน่งหนึ่งของสองพยัญชนะที่ไม่มีคำเติม และลันนั้นซึ่งเป็นหนึ่งในพยัญชนะต้นที่อยู่ที่ตำแหน่งของคำว่า ลัม ซึ่งเป็นพยัญชนะญุซุม โดยที่ไม่ใช่หนึ่งในบรรดาพยัญชนะที่เติมและหากลันนั้นเป็นที่กล่าวโดยท่านอัลเคาะลีล แน่นอนฉันคงไม่กล่าวว่า อัมมาชัยคัน ฝะลันอัฎริบะ¹⁹⁴ เพราะคำว่า ลัน นั้น คือ คำนามและคำว่า อัฎริบุนั้น คือ คำกริยาซึ่งเป็นคำสัมพันธ์ คล้ายกับท่านกล่าวว่า อัมมาชัยคัน ฝะลา อัฎริบะ ละฮ์¹⁹⁵ ” (Sibawayh,1608 : 3/5)

¹⁹⁴ หมายถึง ส่วนท่านชัยคันนั้น แน่นอนฉันคงจะไม่ติเขา

¹⁹⁵ ส่วนท่านชัยคันนั้น แน่นอน ไม่มีการตีเคียนสำหรับเขา

ความว่า : “ มิใช่เช่นนั้น ถ้าเขายังไม่หยุดยั้ง เราจะจิกเขาที่ขม่อ
อย่างแน่นอน ”

(อัลอะลัก : 15)

เช่นเดียวกันสามารถแทนอะลีฟที่นี้ให้เป็นนูน อย่างเช่นนี้ทรรศนะของอัลฟิรรออ
เป็นความเห็นที่เป็นโมฆะ (مردود) ดังที่เห็นว่า ความเห็นของเขานั้นแทนการอ่านเสียงหนักจากการ
อ่านด้วยเสียงเบา เพราะนูนเป็นนูนอ่านเสียงชะงัก และอะลีฟ คือ การอ่านมีเสียง การมีเสียงนั้นยิ่ง
เบากว่าชะงัก เมื่อแทนนูนจากอะลีฟการอ่านนั้นกลายเป็นการอ่านที่หนักและเมื่อแทนอะลีฟจากนูน
การอ่านนั้นกลายเป็นการอ่านเสียงเบา โดยที่ไม่สมควรที่จะเทียบเคียงอันใดอันหนึ่งในที่นี้ เพราะ
การแทนนี้ (البدل) เฉพาะการอ่านชะงัก (الوقف) และต้นใช้ในการอ่านต่อ (الوصل) และอ่านชะงัก
(al-Mālaqiy, n.d. : 356) ดังนั้นการอ้างของทรรศนะนี้ไม่มีเหตุที่สามารถจะยืนยันได้ วัลลอ
ฮูอะอูลัม (อัลลอลฮูผู้ทรงรอบรู้)

ประเด็นที่สาม คำอียาที่อนุภาพใช้นำหน้าสรรพนามคังข้างล่าง (كَيْفِي)

ทรรศนะของอัลเคาะลีลมีความเห็นว่า อียา นั้น เป็น คำนามที่ถูกซ้อนเป็นสรรพ
นาม (المضمّر) และคำด้านล่างจากอียานั้น คือ คำผนวก เป็นสรรพนาม ซึ่งเป็นคำสนธิกัน
(مضاف إليه) กับคำอียา ความเห็นดังกล่าวนี้ได้สนับสนุน โดยท่านอิบนู มาลิก ท่านอัลมาซินีย์
และอัลอัคฟีซ (Ibn al-‘Aqil, 1400 : 1/102)

สืบะวัยฮูมีความเห็นว่า อียา คือ สรรพนาม และคำหลังคำอียา นั้น คือ คำผนวก
ซึ่งเป็นบุรพบท(หุรฟ)ที่อธิบายสภาพของสรรพนามจากบุรุษที่หนึ่ง บุรุษที่สองและบุรุษที่สามโดยที่
ท่านกล่าว :

" وَلَا يَجُوزُ إِيَّا أَنْ تَكُونَ عَلَامَةً لِمُضْمَرٍ جَرُورٍ، مِنْ قَبْلِ أَنْ إِيَّا عَلَامَةً لِلْمَنْصُوبِ "

ความว่า : “ ไม่อนุญาตคำอียานั้น ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แก่คำที่ถูกเป็นสรรพนามที่อยู่
ในสภาพมัญรูรู โดยที่ว่า อียานั้น เป็นสัญลักษณ์ของคำที่ในสภาพนัสบ
(Sibawayh, 1408 : 2/262)

สืบะวัยฮูได้กล่าวว่า ท่านอัลเคาะลีลกล่าวว่า :

" لَوْ أَنَّ رَجُلًا قَالَ : إِيَّاكَ نَفْسِكَ لَمْ أَعْتَقْهُ، لِأَنَّ هَذِهِ الْكَافَ جَرُورٌ "

ความว่า : “ หากว่าชายคนหนึ่งพูดว่า อียยากะ นัฟลิกะ¹⁹⁶ ฉันจะไม่โกรธต่อเขาแล้ว เพราะภาพตัวนี้ เป็นภาพที่อยู่ในสภาพญูรี (Sibawayh,1408 : 1/279)

ท่านกล่าวอีกว่า :

" وَحَدَّثَنِي مَنْ لَا اتَّهَمَ عَنِ الْخَلِيلِ أَنَّهُ سَمِعَ أَعْرَابِيًّا يَقُولُ : إِذَا بَلَغَ الرَّجُلُ السَّنِينَ فَإِيَّاهُ وَإِيَّا الشُّوَابِ "

ความว่า : “ และได้รายงานแก่ฉันโดยผู้ที่ไม่มีความสงสัยต่อท่านอัลเคาะลีลว่า เขาได้ฟังคนอาหรับชนบทพูดว่า อียา บะละเฆาะ อีเราะอะญุลลุสตีตินะ อะอียาสุ อะอียา อัจเซฮาบี¹⁹⁷ (Sibawayh,1408 : 1/279)

ท่านอัลฟาริสีย์ ท่านอิบนุ ญินนีซ และท่านอัลอัคฟิซ ได้มีความเห็นตามทรรศนะของ สิบะวัยสุ (Ibn Jinniy,1422 : 1/314)

ความเห็นของสิบะวัยสุถูกคัดค้านโดยที่ว่า สรรพนาม คือ สิ่งที่ยังบอกถึงบุรุษ ที่หนึ่ง หรือบุรุษที่สองและที่สามและคำอียาตัวเดียวที่ไม่ได้บ่งบอกถึงแต่สิ่งใดนั้น ซึ่งจะเป็นสรรพนามได้อย่างไร ? และมีตอบว่า อียานั้น วางมาเพื่อมีความหมายร่วมกับสามบุรุษนั้น และเมื่อต้องการให้อียานั้นมีความหมายต่างกันจึงนำบุรุษดังกล่าวนั้นตามหลัง เพื่อบ่งบอกถึงความหมายที่ต้องการเหมือนที่คำกริยาพาตพิงถึงเพศหญิงด้วยตัวอักษรตาอ ตะอูนีย (Khālid al-Azhariy,n.d. : 1/103) อันนะหฺวียูนบางคนนั้นทำให้เสื่อมเสียทรรศนะนี้ทางด้านที่ว่า อียาไม่ได้แทนที่คำทวิพจน์ พหูพจน์ คำเพศหญิงชายและคำบุรุษที่สามและที่สองได้ หากอียานั้นเป็นสรรพนามเพื่อแทนคำดังกล่าวนี้ แน่นอนสามารถแทนคำที่เป็นคำผนวกหลังคำอียา ซึ่งเป็นสรรพนามแทนคำนาม คือ คำที่ถูกเป็นสรรพนามและอียานั้น ซึ่งเป็นคำจูน (al-Mālaqiy,n.d. : 217) และความเห็นของท่านอัลเคาะลีล ซึ่งเป็นทรรศนะที่ถูกว่าอ่อนในด้านที่ว่าไม่ทราบสรรพนามนั้นสนธิถึงคำอื่น เพราะสรรพนามทั้งหลายนั้นไม่มีการสนธิกันได้เช่นเดียวกันที่ว่าเป้าหมายกันสนธิกันนั้น คือ การทำให้คำนามนั้น เจาะจง (تعريف) และคำที่ถูกนำเป็นสรรพนามนั้น จุดประสงค์ก็ คือ สิ้นสุดการเจาะจงและไม่มีความจำเป็นที่จะสนธิกันอีก

ส่วนการกล่าวของท่านอัลเคาะลีลที่ว่า : " إياك نفسك لم أعتفه " และสิ่งที่ท่านได้ฟังมาจากคำกล่าวอาหรับว่า : " إياها وإيا الشوَاب " ท่านอิบนุ ญินนีซได้คัดค้านโดยกล่าว

¹⁹⁶ หมายความว่า ท่านจงระวังตัวของท่าน

¹⁹⁷ เมื่อชายคนหนึ่งอายุถึงหกสิบปี เขาจงระวัง และจงระวังความเลว

ว่า : " فأما حكاه سيويه عنه من قولهم : فإياه وإيا الشواب " นั้นไม่ใช่แน่นอนเพราะเป็นการรายงาน ส่วนน้อย (โดดเดี่ยว)ที่จะนำเป็นสิ่งที่ได้รับรายงานและได้รับการเปรียบเทียบ (القياس) โดยทั้งหมด ท่านหาไม่ได้เห็นหรือว่าเขาได้รับฟังจากคนอาหรับว่า อียากะ ะอียา อัลบาฎิล (إياك وإيا الباطل)¹⁹⁸ เขาได้รับรายงานจากคนอาหรับว่า อัลบาฎิล นั้น เป็นคำเน้นย้ำแก่ตัวอักษรภาพและฮาอ์หลังคำอียา (Ibn Jinniy,1414 : 1/315)

ท่านอัสชะฎาญมีความเห็นว่า อียา นั้น คือ คำนามที่ไม่เจาะจงและคำผนวกหลัง คำนามนั้น คือ สรรพนามมัจรูรที่สนิทกับคำนาม (Ibn Jinniy,1422 : 1/314) ท่านอัลญินนีย์ อัคคานีย์ได้ตัดสินว่า ความเห็นของท่านอัสชะฎาญ เป็นความเห็นที่โมฆะ และท่านได้นำหลักฐาน ว่า อียานั้นไม่ใช่คำนามซึ่งคนอาหรับเจาะจงว่า อียานั้น เป็นหนึ่งชนิดของการอิอรอบ คือ นัศบ เหมือนกับพวกเขาเจาะจงคำว่า อะนะ อันตะ ซึ่งเป็นหนึ่งชนิดของการอิอรอบ คือ รอฟอ (Ibn Jinniy,1414 : 1/31) ชาวอันนะหะวีแห่งเมืองกูพะฮุได้มีความเห็นว่า อียากะ คือ คำเดี่ยวที่เป็นสรรพนาม แต่ท่านอัลญินนีย์ อัคคานีย์ได้ว่า :

" فَأَمَّا قَوْلُ مَنْ قَالَ : إِنَّ إِيَّاكَ بِكَمَالِهِ الْإِسْمِ، فَلَيْسَ بِقَوِيٍّ، ذَلِكَ أَنَّ ((إِيَّاكَ)) فِي أَنْ فَتْحَةَ الْكَافِ تُعِينُ الْخَطَّابَ الْمُدَّكَّرَ، وَكَسْرَةَ الْكَافِ تُعِينُ الْخَطَّابَ الْمُؤَنَّثَ، بِمَنْزِلَةِ ((أَنْتَ)) فِي أَنْ الْإِسْمِ هُوَ الْهُمَزَةُ وَالْتُونُ، وَالْتَاءُ الْمَفْتُوحَةُ تُعِينُ خِطَابَ الْمُدَّكَّرِ، وَالْتَاءُ الْمَكْسُورَةُ تُعِينُ خِطَابَ الْمُؤَنَّثِ، فَكَذَلِكَ ((إِيَّا)) هُوَ الْإِسْمُ وَالْكَافُ بَعْدَهَا حَرْفٌ خِطَابٍ، أَوْ لَا تَرَكَ تَقُولُ : إِيَّاكَ وَإِيَّاكُمْ، كَمَا تَقُولُ : أَنْتَ وَأَنْتُمْ وَأَنْتُمْ "

ความว่า : “ และส่วนการกล่าวของผู้ที่กล่าวว่า แท้จริง อียากะ คือ หนึ่งคำที่เป็น คำนามที่สมบูรณ์นั้น มิใช่ความเห็นที่แข็งแรง เพราะฉะนั้น อียากะในสภาพที่ผิด หะสุกาฟ ซึ่งบ่งบอกถึงบุรุษที่สองเพศชาย และกาฟที่อยู่ในสภาพกัสเราะฮุบ่งบอก ถึงบุรุษที่สองเพศหญิงเหมือนกับอันตะ ซึ่งเป็นคำนามนั้น คือ ตัวฮัมซะฮุและตัว นูน ส่วนตาอ์ที่ผิดหะฮุบ่งบอกถึงบุรุษที่สองเพศชาย และตาอ์กัสเราะฮุบ่งบอกถึง บุรุษที่สองเพศหญิง เช่นเดียวกับอียา คือ เป็นคำนามและกาฟนั้น คือ การกล่าวถึง บุรุษที่สอง ท่านมิได้เห็นท่านกล่าวหรือว่า อียากะ อียากุม อียากุม เหมือนกับ ท่านกล่าวว่า อันตะ อันตุม อันตุม ” (Ibn Jinniy,1422 : 1/315)

อีกความเห็นหนึ่งกล่าวว่า คำผนวกหลังคำอียานั้น คือ สรรพนาม และอียา คือ ตัวอักษรอิมาด (สิ่งที่ถูกตรึงด้วยกับสิ่งนั้น) ที่คำผนวกนั้น ได้ตรึงไว้กับมันเพื่อให้เห็นความแตกต่าง

¹⁹⁸ หมายความว่า ท่านจงระวัง และความเท็จจงระวัง

ระหว่างสรรพนามที่ติดกับคำอื่น (متصل) กับสรรพนามที่ไม่ติดกับคำอื่น (منفصل) ความเห็นดังกล่าวนี้ คือ ความเห็นที่พาดพิงถึงความเห็นบางส่วนที่ร่วมกับความเห็นของชาวอันนะหะวียูนแห่งเมืองกูเฟซุเป็นความเห็นที่เลือกชอบโดยอะบู หัยยาน (Khalid al-Azharī, n.d. : 1/103) เป็นความเห็นที่ท่านอัลมูรอศีย์พาดพิงถึงอัลฟิรรออ (al-Murādiy, 1393 : 536) และความเห็นที่ท่านอัลอันบารีย์พาดพิงถึงอิบนุกัยสาน (al-Anbārī, 1407 : 1/103)

พรรณณะที่เห็นถูกต้องมากกว่าที่สุดในพรรณณะดังกล่าวนี้ คือ พรรณณะของสีบะวัยฮุ เพราะท่านสีบะวัยฮุได้มีข้อสังเกตที่หลากหลายในภาษาอาหรับครั้งที่ท่านกล่าวว่า ฮาลิกะฮ์ซึ่งลาม บ่งบอกถึงบุรุษที่สอง และคำอูที่กล่าวว่า ญาอัด ซึ่งคำอูนั้นบ่งบอกถึงเพศหญิง และอะลีฟในคำกล่าวของผู้ที่กล่าวว่า กุมา อะเคาะวะกะ กุมุ อิกวะติกะ กุมนะ อัลฮินดาตุ ซึ่งอักษรทั้งหมดนั้นบ่งบอกถึงคำทวิพจน์ พหูพจน์เพศชายและพหูพจน์เพศหญิง

ประเด็นที่ สี่ นี้ศบูกิริยาปัจจุบัน (الفعل المضارع) หลังคำ อิชัน (إذن)

ประเด็นดังกล่าวบรรดาอันนะหะวีฮ์ได้มีความเห็นที่ไม่เหมือนกันและได้ตั้งปัญหาว่า สิ่งใดที่ทำให้กริยาปัจจุบันนั้นถูกอยู่ในสภาพนศบ ? ท่านอัลเคาะลีลได้มีความเห็นอันใดอันในความเห็นของท่านที่ท่านอะบู อุบัยดะฮุ เป็น อัลมุฮันนาได้รายงานจากท่านและสิ่งที่ชาวอันนะหะวียูนได้กล่าวว่าเป็นความเห็นของสีบะวัยฮุว่า กริยาปัจจุบันถูกอยู่ในสภาพนศบ คือ ตัวอักษร อัน (أ) ที่ซ่อนอยู่หลังคำอิชัน ความเห็นนี้ เป็นความเห็นของอัชชะญาญและอัลฟาริสีย์ (Ibn ‘Aqīl, 1400 : 3/74)

ในความเห็นดังกล่าวนี้ ท่านสีบะวัยฮุกล่าวว่า :

" وَقَدْ ذَكَرَ لِي بَعْضُهُمْ أَنَّ الْخَلِيلَ قَالَ : أَنَّ مُضَمَّرَةَ بَعْدَ إِذْنٍ لَوْ كَانَتْ بِمَا يُضَمَّرُ بَعْدَهُ أَنْ فَكَانَتْ بِمَنْزِلَةِ اللَّامِ وَحَتَّى لَا ضَمَّرُهَا إِذَا قُلْتُ : عَبْدُ اللَّهِ إِذْنٌ بِأَيْتِكَ، فَكَانَ يَنْبَغِي أَنْ تَنْصَبَ إِذْنٌ بِأَيْتِكَ لِأَنَّ الْمَعْنَى وَاحِدٌ لَمْ يَغَيِّرْ فِيهِ الْمَعْنَى الَّذِي كَانَ فِي قَوْلِهِ إِذْنٌ بِأَيْتِكَ عَبْدُ اللَّهِ، كَمَا يَتَغَيَّرُ الْمَعْنَى فِي حَتَّى فِي الرَّفْعِ وَالنَّصْبِ، فَهَذَا مَا رَوَوْا وَأَمَّا مَا سَمِعْتُ مِنْهُ فَلَا أَوْل "

ความว่า : “ และแต่อันนะหะวียูนบางคนนั้นได้กล่าวแก่ฉันว่า ท่านอัลเคาะลีลกล่าวว่า อัน (أ) ที่ซ่อนตัวหลังคำอิชัน หากอิชันนั้น อันถูกซ่อนอยู่หลังนั้น แน่นอนเหมือนกับคำลาม และหัตตา ฉันจะซ่อนตัวอันนั้น เมื่อท่านกล่าว อับดุลลฮุ อิชัน ยะติกะ¹⁹⁹ โดยที่สมควรอิชันนั้นทำให้คำยะติ นั้นตกอยู่ในสภาพนศบ เพราะความหมายของประโยคดังกล่าว คือ ความหมายเดียวที่ไม่เปลี่ยนแปลงโดยความหมายของท่านอัลเคาะลีลกล่าวว่า อิชันยะติกะ อับดุลลฮุ เหมือนกับ

¹⁹⁹ หมายถึง ณะเดียนี่ท่านอับดุลลฮุกำลังมาหาท่าน

ความหมายของคำหัตถาที่กริยาปัจจุบันนั้นอยู่ในสภาพर्फอและนศบ และนี่ คือ สิ่งที่ชาวอาหรับได้รายงานมา ส่วนที่ฉันฟังจากท่านอัลเคาะลีลกล่าวนั้น คือ อันที่ ซ่อนอยู่หลังคำอิษัน (Sibawayh,1408 : 3/14)

ความเห็นของสืบะวัยฮฺและอันนะหฺวีฮฺส่วนใหญ่เห็นว่า อิษันตัวคนมันที่ทำให้ กริยานั้นตกอยู่ในสภาพนศบ และความเห็นนี้เป็นความที่ท่านสืบะวัยฮฺได้รายงานมาจากท่าน อัลเคาะลีลด้วยการฟัง คังนั้นท่านสืบะวัยฮฺกล่าวว่า :

" إِعْلَمَ أَنَّ إِذْنَ إِذَا كَانَتْ حَوَائِبًا وَكَانَتْ مُبَدَّأَةً عَمِلَتْ فِي الْفِعْلِ عَمَلٌ أَرَى فِي الْإِسْمِ إِذَا كَانَتْ مُبَدَّأَةً وَذَلِكَ قَوْلُكَ : إِذْنَ بِأَيْتِكَ "

ความว่า : “ จงรู้เถิดว่า อิษัน เมื่อเป็นคำตอบประโยคและอิษันเป็นประธาน (มุคตะดา) ที่ทำหน้าที่ในกริยาเหมือนหน้าที่ของคำว่า อะร่อที่ทำหน้าที่ในค่านามเมื่อ คำอะร่อ นั้นเป็นประธาน (มุคตะดา) และเช่นนี้ การกล่าวของท่านว่า อิษัน อะติยะ กะ (Sibawayh,1408 : 3/21)

ท่านสืบะวัยฮฺได้กล่าวอีกว่า :

" وَأَعْلَمَ أَنَّ إِذْنَ إِذَا كَانَتْ بَيْنَ الْفِعْلِ وَبَيْنَ شَيْءٍ الْفِعْلُ مُعْتَمِدٌ عَلَيْهِ فَإِنَّهَا مُلْغَاةٌ لَا تُنْصَبُ، كَمَا لَا تُنْصَبُ أَرَى إِذَا كَانَتْ بَيْنَ الْفِعْلِ وَالْإِسْمِ فِي قَوْلِكَ : كَانَ أَرَى زَيْدًا ذَاهِبًا، وَكَمَا لَا تَعْمَلُ فِي قَوْلِكَ : إِنِّي أَرَى ذَاهِبًا، فَإِذْنَ لَا تَصِلُ فِي ذَا الْمَوْضِعِ إِلَى أَنْ تُنْصَبَ كَمَا لَا تَصِلُ أَرَى هُنَا إِلَى أَنْ تُنْصَبَ، فَهَذَا تَفْسِيرُ الْحَلِيلِ "

ความว่า : “ จงรู้เถิดว่า อิษันเมื่ออยู่ระหว่างกริยาและสิ่งหนึ่งของกริยาหยุกยึดกับ กริยา แน่นอนหน้าที่ของอิษันนั้น โมฆะไม่สามารถที่จะทำให้กริยานั้นนศบได้ เหมือนกับอะร่อที่จะทำให้นศบไม่ได้เมื่อตกอยู่ระหว่างกริยาและค่านามในการ กล่าวของท่านว่า กานะ อะร่อ ซัยคุน ฆาอิษัน²⁰⁰ เช่นเดียวกันอะร่อที่ไม่ทำหน้าที่ ในการกล่าวของท่านว่า อินนี อะร่อ ฆาอิษัน²⁰¹ และอิษันไม่เกี่ยวข้องกับที่นี่ที่จะ ให้นศบกริยาเหมือนกับอะร่อที่ไม่เกี่ยวข้องกับที่จะทำให้นศบค่านามได้เช่นกัน นี่ คือ การอธิบายของท่านอัลเคาะลีล ” (Sibawayh,1405 : 3/14)

²⁰⁰ เขาเห็นท่านซัยคุนอยู่ในสภาพที่กำลังไป

²⁰¹ หมายถึง แท้จริงฉันเห็นเขานั้นไป

อย่างที่ท่านสืบะวัยฮุได้มีความเห็นนี้คล้ายกับผู้ที่กล่าวว่า นักศบกริยาด้วยอันที่ซ่อนอยู่หลังอัยันนั้น โดยเทียบเคียงกับตัวหัตตา กัย ลาม และลาม อัลญุหุด ซึ่งเป็นการเทียบเคียงที่ไม่ถูกต้อง เพราะตัวอักษรดังกล่าวทำให้นักศบกริยาปัจจุบันนั้นด้วยการซ่อนตัวอัน เนื่องจากอนุญาตให้อันนั้นเข้าไปในตำแหน่งของอาการนาม และบางครั้งสามารถที่จะให้ตัวอันนั้นปรากฏเห็นพร้อมกัน คำดังกล่าวได้และเมื่อคำว่า อัน ไม่สามารถที่จะนำเข้าไปในตำแหน่งอาการนามได้ก็ไม่สามารถที่จะให้อันนั้นปรากฏเห็นกับคำนั้นได้ที่จะไม่สามารถเทียบเคียงว่า อันทำให้นักศบกริยานั้นได้เช่นกัน (al-Mālaqiy,n.d. : 156)

เช่นเดียวกันท่านสืบะวัยฮุได้คัดค้านคำกล่าวผู้ที่กล่าวว่า นักศบกริยานั้นด้วยคำอันที่ซ่อนอยู่หลังอัยันทั้งที่อันนั้นไม่ถูกซ่อนนอกจากหลังจากตัวบรพบญ์ (حرف حر) หรือ อักษรเชื่อมและอัยันมิได้เป็นตัวบรพบทดังกล่าว(Ibn ‘Aqil,1400: 3/74) บรรดาอันนะหะวีเยแห่งเมืองกูพะฮุบางท่านนั้นได้มีความเห็นว่า อัยัน คือ เป็นคำที่ประกอบกับอัย ซึ่งเป็นการรอฟ ดังนั้นกริยาที่ถูกลบหลังจากอัยันนั้น คือ อัน ที่กล่าวออกมา ยกเว้นเลื่อนตำแหน่งตัวสะกดฟิตฮะฮุของฮัมชะฮุนั้น ไปอยู่ที่คำก่อนตัวฮัมชะฮุ คือ ฆาลที่ทั้งสองนั้นประกอบอยู่ด้วยกันนั้น ซึ่งเป็นคำประกอบคำเดียว แต่ความเห็นของอันนะหะวีเยนแห่งเมืองกูพะฮุนี้ ถือ ว่าเป็นความเห็นที่โมฆะในสองด้าน ด้านแรก คือ เดิมของอักษรนั้นแยกกันและไม่อนุญาตที่จะอ้างว่าเป็นคำประกอบด้วยสองคำนอกจากต้องมีหลักฐานและที่นี้ไม่มีหลักฐานใดๆ ด้านที่สอง คือ อัยันประกอบด้วย อัย และอัน แน่นอนจะต้องทำหน้าที่ให้นักศบ โดยตลอดไม่ว่าจะนำหน้าหรือ หลังก็ตาม (al-Mālaqiy,n.d. : 157)

และความถูกต้องในความเห็นทั้งหมดนี้ คือ ความเห็นของท่านสืบะวัยฮุที่ว่า อัยันตัวตนนั้นทำให้นักศบกริยานั้นตกอยู่ในสภาพที่นักศบ และอัยัน เป็นตัวอักษรญะฮะฮุและญะฮะฮะ

ประเด็นที่ห้า เรื่อง ตำแหน่งของ อัน และอันนะ เมื่อบรพบทญ์ถูกละไปจากทั้งสองนั้น

ท่านอัลเคาะลีลมีความเห็นว่า อัน และอันนะนั้นอยู่ในตำแหน่งนักศบ เพราะบรพบทญ์นั้นอยู่ยังคงอยู่ ท่านสืบะวัยฮุมีความเห็นเหมือนกับท่านอัลเคาะลีลเช่นกัน เว้นแต่ท่านเห็นว่า อันและอันนะนั้นอยู่ในตำแหน่งญ์ยิ่งหนักกว่านี้ เป็นความเห็นที่ถูกต้องที่ได้รายงานมาจากท่านอัลเคาะลีลและท่านสืบะวัยฮุซึ่งท่านกล่าวว่า :

" وَسَأَلْتُ الْحَلِيلَ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى : ((وَأَنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ)) فَقَالَ :
إِنَّمَا هُوَ عَلَى حَذْفِ اللَّامِ، كَأَنَّهُ قَالَ : وَلَإِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً فَاتَّقُونِ "

ความว่า : “ และฉันได้ถามท่านอัลเคาะลีลจากคำตรัสของอัลลอฮฺว่า ((วะอันนะ ฮาซียิฮิ อุมมะตุกุม อุมมะตัน วาหิละตัน วะอะนา รอบบุกุม ฟัตตะกูณ))²⁰² และ ท่านอัลเคาะลีลตอบว่า แท้จริง ที่อันนั้นลามถูกละไป คล้ายท่านอัลเคาะลีล กล่าว ว่า วะลิอันนะ ฮาซียิฮิ อุมมะตุกุม อุมมะตัน วาหิละตัน ฟัตตะกูณ ” (Sibawayh,1408 : 3/126)

คำว่า “ ٱ ” ในอายะฮ์ นี้ ท่านสีบะวัยฮฺกล่าวว่า ท่านอัลเคาะลีลกล่าวว่า เดิม นั้น คือ ٱٱ ซึ่งลามที่นำหน้า อันนะ นั้นถูกตัดไป

อย่างเช่นนี้ลองสังเกตดูในคำตรัสของอัลลอฮฺว่า : (لَا يَلْفَ قَرِيْشٍ) และคำตรัส ของอัลลอฮฺว่า : (فَلْيَعْبُدُوْا) เมื่ลามถูกละไปจากอัน หรือ อันนะ แน่นอน คำว่า อีลาฟ และยะฮูคูนัน ต้องอ่านด้วยการนัศบ นี้เป็นความเห็นของท่านอัลเคาะลีล (Sibawayh,1408 : 3/126)

ประเด็นที่หก สภาพญัตยต่อคำถูกญัรหลังคำญัร

ท่านอัลเคาะลีลมีความเห็นว่า คำนามที่ถูกเป็นญัรหลังคำญัรนั้นจะต้องสอดคล้อง กับคำนามที่ทำให้คำที่ถูกเป็นญัรอยู่ในสภาพเอกพจน์ ทวิพจน์ และพหูพจน์ และอยู่ในสภาพคำเพศ ชายและหญิง หากเกิดแตกต่างกันไม่อนุญาตที่จะทำให้คำนั้นถูกญัรได้ เช่น ประโยคที่ว่า :

" هَذَا حَاَزٌ ضَبْعٌ وَاسِعٌ "

ความว่า : “ นี้ คือ โพรงสนุขป่าที่กว้าง ”

ประโยคนี้ เป็นประโยคที่ไม่ถูกต้องตามหลักภาษาเพราะคำว่า วาสิอฺที่มี ความหมายว่า กว้างนั้นจะอ่านด้วยญัรไม่ได้เพราะคำว่า วาสิอฺเป็นคำเพศชายและคำว่าฏอบอ เป็นคำ เพศหญิง

เช่นเดียวกันไม่สามารถที่จะกล่าวว่า :

" هَذَا مَكَانٌ تَعَالِيٍّ وَاسِعٌ "

ความว่า : “ นี้ คือ สถานที่ของบรรดาสุหนัซจิงจอกที่กว้างใหญ่ ”

ประโยคนี้ไม่สามารถที่จะกล่าวได้เพราะเกิดความแตกต่างในคำเอกพจน์ ทวิ พจน์และพหูพจน์ เพราะคำว่า ยะอาลิบ เป็นพหูพจน์และ คำว่า วาสิอฺ เป็นคำเอกพจน์ซึ่งไม่สามารถ ที่จะอ่านด้วยญัรตามคำยะอาลิบได้ (al-Sirāfiy,1975 : 1/459)

²⁰² หมายความว่า และแท้จริง นี้ คือ ประชาชาติของผู้เจ้า ซึ่งเป็นประชาชาติหนึ่งเดียวและผู้เจ้าจักรงกั้วข้าณิด

ส่วนสี่บะวัยสุได้มีความเห็นว่า อนุญาตให้อ่านด้วยญรรตามคำที่ถูกญรรนั้นได้ ถึงแม้ว่าสองคำนั้นมีความแตกต่างกันและท่านได้นำหลักฐานของท่านอัลอัญญาฎที่ได้ประพันธ์ว่า :

" كَأَنَّ نَسِجَ الْعَنْكَبُوتِ الْمُرْمِلِ "

ซึ่งอ่านด้วยญรรคำว่า อัลมูรมิต ซึ่งเป็นคำเพศชายที่เคียงอยู่กับคำว่า อัลอันกะบูต ซึ่ง เป็นคำเพศหญิง

Prince of Songkla University
Pattani Campus